

Народна банка на Република Северна Македонија
Дирекција за финансиска стабилност и макропрudentна политика

***ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ
СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ВО ТРЕТИОТ КВАРТАЛ ОД 2022 ГОДИНА***

декември 2022 година

Содржина

I. Резиме.....	7
II. Структура на банкарскиот систем.....	10
III. Ризици во банкарското работење.....	14
1. Кредитен ризик.....	15
2. Валутен ризик.....	26
3. Ликвидносен ризик.....	31
4. Ризик од промена на каматните стапки.....	40
5. Ризик од несолвентност.....	45
IV. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем.....	51
1. Активности на банките.....	52
2. Профитабилност.....	70

Табела бр. 1 Структура на поважните позиции од билансите според претежната сопственост на банките (со состојба на 30.9.2022 година).....	11
Табела бр. 2 Показатели за концентрацијата на поважните позиции од билансите кај трите и петте банки со најголемо учество во овие позиции.....	12
Табела бр. 3 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента	29
Табела бр. 4 Распределба на банките според учеството на отворената девизна позиција по одделни валути и агрегатната девизна позиција во сопствените средства	30
Графикон бр. 1 Херфиндалов индекс	12
Графикон бр. 2 Учества на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем	13
Графикон бр. 3 Квартална и годишна промена на нефункционалните кредити по одделни сектори	16
Графикон бр. 4 Квартална и годишна промена на нефункционалните кредити по одделни дејности (нефинансиски друштва) и кредитни производи (домаќинства)	17
Графикон бр. 5 Стапка на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти, по одделни сектори.....	18
Графикон бр. 6 Јаз помеѓу редовните кредити во категориите на ризик Б и В и нефункционалните кредити.....	18
Графикон бр. 7 Стапка на нефункционалните кредити по одделни дејности и кредитни производи	19
Графикон бр. 8 Годишни стапки на ненаплатливост и просечно ниво на ризичност на редовните и вкупните кредити, по одделни сектори	20
Графикон бр. 9 Покриеност на нефункционалните кредити со исправка на вредноста и по одделни дејности и кредитни производи.....	21
Графикон бр. 10 Реструктурирани кредити на нефинансиските субјекти и нивна квартална промена	22
Графикон бр. 11 Квартална промена на реструктурираните кредити, по одделни сектори.....	22
Графикон бр. 12 Стапка на адекватност на капиталот при премин на 30% од кредитната изложеност од постојните категории кон следните две со повисока ризичност	24
Графикон бр. 13 Ефекти врз стапката на адекватност на капиталот од преминување на десетте најголеми изложености кон нефинансиските субјекти во категоријата на ризик В нефункционално	24
Графикон бр. 14 Стапка на адекватност на капиталот пред и по хипотетички комбинирани шокови на различни сегменти од кредитната изложеност и придонес на одделните шокови врз намалувањето на стапката на адекватност на капиталот	25
Графикон бр. 15 Квартална и годишна промена на вкупната актива и на активата и пасивата со валутна компонента	26
Графикон бр. 16 Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента и учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства	27

Графикон бр. 17 Десетгодишен просек, минимум и максимум за показателот ОДП/сопствени средства и учество на активата и пасивата со валутна компонента во вкупната актива на банките.....	28
Графикон бр. 18 Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента по валути и движење на курсот на денарот во однос на американскиот долар, швајцарскиот франк, британската фунта и австралискиот долар.....	28
Графикон бр. 19 Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства по одделни банки и учество на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити	30
Графикон бр. 20 Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем.....	32
Графикон бр. 21 Ликвидна актива / вкупна актива, ликвидна актива / краткорочни обврски и ликвидна актива / депозити на домаќинствата.....	33
Графикон бр. 22 Стапка на покриеност со ликвидност, со состојба на 30.9.2022 година...33	
Графикон бр. 23 Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем според валутата – денари и девизи	34
Графикон бр. 24 Ликвидни средства, структура и промена	35
Графикон бр. 25 Рочна структура на приливите и одливите врз основа на билансните средства и обврски и кумулативен јаз меѓу договорените приливи и одливи, со вклучување на кумулативниот износ на неоптоварените средства	36
Графикон бр. 26 Очекувана стабилност на депозитите, според преостанатиот период до достасување, со состојба на 30.9.2022 година	37
Графикон бр. 27 Придонес на одделните шокови во намалувањето на ликвидните средства при симулацијата за комбиниран ликвидносен шок	37
Графикон бр. 28 Намалување на ликвидните средства по симулацијата за комбинирани ликвидносни шокови (по сите шокови)	38
Графикон бр. 29 Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности според типот на каматната стапка, во апсолутен износ и во однос на сопствените средства	40
Графикон бр. 30 Нето пондерирана позиција / сопствени средства.....	41
Графикон бр. 31 Каматочувствителни средства и обврски според типот на каматната стапка, јаз и квартална промена.....	42
Графикон бр. 32 Квартални промени на каматочувствителните средства и обврски, според типот на инструментот и типот на каматната стапка.....	43
Графикон бр. 33 Јаз меѓу активните и пасивните позиции, според периодот до следната преоцена на каматните стапки и структура на јазот според типот на каматната стапка....	43
Графикон бр. 34 Структура на активата и пасивата, според типот на каматната стапка ...	44
Графикон бр. 35 Показатели за солвентноста и капитализираноста на македонскиот банкарски систем и движење на стапката на адекватност на капиталот.....	45
Графикон бр. 36 Квартални и годишни стапки на промена на компонентите на показателите за солвентноста.....	46
Графикон бр. 37 Структура на годишните промени на сопствените средства и структура на сопствените средства	47

Графикон бр. 38 Структура на кварталните промени и на состојбата на сопствените средства, според потребата за покривање на одделните ризици и за одржување на потребните заштитни слоеви на капиталот	48
Графикон бр. 39 Структура на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик, според категориите на изложеноста и на вкупната билансна и вонбилансна изложеност, според пондерите на ризичност.....	49
Графикон бр. 40 Резултати од стрес-тест симулациите и потребно влошување на квалитетот на кредитната изложеност, за адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на 8%.....	50
Графикон бр. 41 Структура на активата и на пасивата и структура на кварталните промени на активата и на пасивата на банкарскиот систем	53
Графикон бр. 42 Актива на банкарскиот систем	54
Графикон бр. 43 Износ на кредитите на нефинансиските субјекти и новоодобрени кредити по одделни сектори	55
Графикон бр. 44 Раст на вкупните кредити на нефинансиските субјекти и на кредитите на нефинансиските друштва и домаќинствата, по поединечна банка	55
Графикон бр. 45 Десетгодишен подвижен просек на годишните стапки на раст на кредитите на нефинансиските друштва и кредитите на домаќинствата	56
Графикон бр. 46 Структура на кредитите на нефинансиските друштва, по одделни дејности и според големината на друштвото.....	57
Графикон бр. 47 Секторска структура на кредитите на нефинансиските субјекти, по поединечна банка и структура на кредитите на физичките лица, по производи	58
Графикон бр. 48 Учество на „зелените“ кредити во вкупните кредити на нефинансиските субјекти и по одделни сектори, по поединечна банка	58
Графикон бр. 49 Структура на вкупните кредити, според секторот и валутата и структура на редовните кредити според рочноста	60
Графикон бр. 50 Квартален и годишен раст на кредитите, според секторот, валутата и рочноста	60
Графикон бр. 51 Состојба и промена на депозитите на нефинансиските субјекти.....	61
Графикон бр. 52 Раст на депозитите на нефинансиски субјекти, по поединечна банка.....	62
Графикон бр. 53 Учество на вкупните девизни депозити во вкупните депозити на банкарскиот систем и на девизните депозити на домаќинствата во вкупните депозити на домаќинства	63
Графикон бр. 54 Рочна структура на депозитите на домаќинствата.....	63
Графикон бр. 55 Структура на вкупните депозити, според секторот и валутата и рочноста	64
Графикон бр. 56 Квартална и годишна промена на депозитите, според секторот, валутата и рочноста	64
Графикон бр. 57 Структура и квартална промена на вложувањата во хартии од вредност, подружници и придружени друштва	66
Графикон бр. 58 Квартална промена на побарувањата од финансиски институции, обврските врз основа на кредити и депозитите од финансиските институции	67
Графикон бр. 59 Обврски и побарувања кон/од нерезидентите	67

Графикон бр. 60 Обврски и побарувања кон/од матичните лица на банките	69
Графикон бр. 61 Динамика на прикажаната вкупна добивка на банките и нејзина годишна промена	71
Графикон бр. 62 Придонес во формирањето на добивката и придонес во растот на добивката на банките	71
Графикон бр. 63 Годишна стапка на промена на главните приходни и расходни ставки на банките	72
Графикон бр. 64 Показатели за учеството на нето-трошоците за исправка на вредноста во добивката и во нето каматните приходи	72
Графикон бр. 65 Стапки на поврат на просечната актива и на просечниот капитал и резерви и профитна маргина	73
Графикон бр. 66 Нето каматна маргина на 30.9.2022 година, по одделна банка и на ниво на банкарскиот систем	74
Графикон бр. 67 Показатели за оперативната ефикасност	75
Графикон бр. 68 Трошоци за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства, износ и годишни стапки на промена	76
Графикон бр. 69 Активни и пасивни каматни стапки	76
Графикон бр. 70 Каматен распон	77

I. Резиме

Во третиот квартал од 2022 година, банкарскиот систем сè уште работи во услови на нагласени ризици поради продолжениот воен конфликт во Украина и инфлациските притисоци и предизвици поврзани со енергетската криза. И во такво окружување, банките се отпорни на надворешните шокови и без видливи негативни ефекти врз нивните биланси. Изворите на средства на банкарскиот систем придонесоа за побрз квартален раст што најмногу произлезе од зголемувањето на депозитите од нефинансиски субјекти, докапитализацијата спроведена кај неколку банки и повисоката добивка од работењето. По остварениот пад во првиот квартал и стагнацијата во вториот квартал од годината, депозитите од нефинансиските субјекти остварија солиден тримесечен раст од 3,1%, за што поголем беше придонесот на претпријатијата, иако и депозитите на домаќинствата забележаа зголемување. Поголемиот придонес на денарските депозити во вкупниот депозитен раст, веќе второ тримесечје по ред, и кварталното зголемување на заштедите орочени на долг рок, за првпат од почетокот на пандемијата, се уште една потврда за постепеното закрепнување на депозитната активност на банките. Во услови на заострување на кредитните услови од страна на банките, пласманите во кредити на нефинансиските субјекти и натаму солидно растат, иако малку забавено (1,8%), со поголем придонес на кредитите на домаќинства, во споредба со зголемувањето на кредитите на претпријатијата. Од валутен аспект, девизните кредити имаат најголем придонес во кредитниот раст, што од една страна произлегува од задолжувањето на државата со краткорочен девизен кредит во ова тримесечје, а од друга страна е последица на посилниот раст на девизните кредити на претпријатијата, во услови на повисоки цени на енергентите и општо на увозните добра. Покрај пласманите во кредити, позначителен раст забележаа и ликвидните средства на банките (пред сè, пласманите во инструментите на Народната банка), по нивното намалување забележано во минатите два квартали од годината.

Народната банка и во текот на третиот квартал продолжи со постепеното нормализирање на монетарната политика за одржување на среднорочната ценовна стабилност, а беше воведена мерка и од макропрudentната политика за јакнење на отпорноста на банкарскиот систем и одржување на финансиската стабилност. Така, во текот на третиот квартал на 2022 година, основната каматна стапка на Народната банка беше зголемена во два наврата, за по 0,5 п.п., достигнувајќи ниво од 3% во септември. Во септември беше одлучено да се зголемат и каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена, за по 0,5 п.п., до нивоата од 0,90% и 0,95%, соодветно. Во истиот месец, Народната банка донесе одлука за промени и кај инструментот за задолжителна резерва, преку кои се поттикнува кредитирањето на проектите поврзани со домашното производство на електрична енергија од обновливи извори. На ваков начин, во услови на енергетска криза и силен раст на глобалните цени на електричната енергија, Народната банка придонесува кон ублажување на притисоците и на структурните проблеми во економијата, а воедно со мерката се поддржуваат и „зелените финансии“ и одржливото финансирање, коешто е определено и како стратемиска цел во најновиот стратемиски план на централната банка. Конечно, во август 2022 година, се одлучи дека има потреба од воведување стапка на противцикличен заштитен слој на капиталот на банките за изложеностите во Република Северна Македонија, во висина од

0,5%. Со оваа макропрudentна мерка, за којашто е предвидено да се применува од 1 август 2023 година, дополнително се јакнат заштитните механизми во банкарскиот систем, заради зачувување на неговата отпорност и натамошно јакнење на финансиската стабилност во услови на постепено зголемување на системските ризици. Монетарната политика се нормализира и во октомври и ноември 2022 година, кога основната каматна стапка беше зголемена за вкупно 1,25 п.п., до нивото од 4,25%, заедно со каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена, коишто се подигнаа до нивото од 2,15% и 2,20%, соодветно. Покрај тоа, во ноември 2022 година, Советот на Народната банка донесе одлука за промена на стапките на задолжителна резерва на банките, заради натамошно поттикнување на штедењето во домашна валута преку зголемување на стапката на задолжителна резерва на банките за обврските во странска валута од 18% на 19%, а зголемен е и делот од задолжителната резерва во странска валута којшто банките го исполнуваат во евра, од 75% на 77%.

Солвентноста на банкарскиот систем забележа подобрување. Стапката на адекватност на капиталот забележа квартално зголемување за 0,4 п.п., до највисокото ниво за последните десет години, од 17,7%. Подобрата солвентност е резултат на новите емисии на капитални инструменти кај неколку банки при забавен квартален раст на активата пондерирана според ризиците. Над 90% од сопствените средства отпаѓаат на редовниот основен капитал, којшто го претставува најквалитетниот сегмент од регулаторниот капитал на банките. Анализирани според употребата, повеќе од половината од сопствените средства отпаѓаат на капиталните додатоци утврдени во согласност со супервизорската оценка, на заштитните слоеви на капиталот или се „слободни“, над потребното минимално ниво, коишто банките може да ги користат за справување со различни предизвици при надолните фази од економските циклуси и во кризни услови. Спроведеното стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови покажува задоволителна отпорност.

Ликвидноста на банкарскиот систем забележа подобрување. По два последователни квартала на намалување на ликвидните средства на банките, во третото тримесечје од 2022 година, овие средства забележаа раст од 2,4%. На тој начин, учеството на ликвидните средства во вкупната актива се задржа на задоволително ниво, од 28,8%, додека покриеноста на краткорочните обврски и депозитите од домаќинствата со ликвидни средства се зголеми и на 30.9.2022 година изнесува 46% и 58,1%, соодветно. Стапката на покриеност со ликвидност на банкарскиот систем (англ. Liquidity Coverage Ratio) изнесува 258,9%, што е повеќе за 2,5 пати во споредба со регулаторниот минимум (100%) и го потврдува задоволителниот обем на ликвидност со кој располага македонскиот банкарски систем. Резултатите од стрес-тестовите упатуваат на задоволителна отпорност на банкарскиот систем на претпоставените екстремни, поединечни и комбинирани ликвидносни одливи.

Во третиот квартал од 2022 година, забави кварталниот раст на нефункционалните кредити, сепак нивното учество во вкупните кредити се зголеми за минимален 0,1 п.п., до нивото од 3,3%. Од секторски аспект, кварталниот раст на нефункционалните кредити беше малку поизразен кај кредитите на претпријатијата, коишто се зголемија за 3,9%, додека нефункционалните кредити на домаќинствата

пораснаа за 3,5%. Соодносот меѓу нефункционалните и вкупните кредити се зголеми за 0,1 п.п., до нивото од 4,5%, во портфолиото на корпоративни кредити, додека во кредитното портфолио составено од домаќинствата остана на истото ниво од 2,2%.

Во првите девет месеци од 2022 година, добивката на домашниот банкарски систем и натаму бележи раст, којшто е речиси двојно побавен во споредба со истиот период од претходната година. Зголемената добивка најмногу произлегува од растот на нето каматните приходи и нето-приходите од провизии, како и од пониските трошоци за исправка на вредноста. Стапките на поврат на просечната актива и просечниот капитал и резерви забележаа подобрување во споредба со првите девет месеци од 2021 година и достигнаа нивоа од 1,7% и 13,7%, соодветно. Показателите за оперативната ефикасност бележат различни движења, при раст на оперативните трошоци од 8,7%, во однос на истиот период од претходната година.

Изложеностите на банкарскиот систем на валутниот ризик и на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности бележат зголемување и изнесуваат 11,0% и 10,8% од сопствените средства, соодветно, што е во рамките на пропишаните лимити. Ваквите движења произлегуваат од посилниот раст на пласманите на банките во кредити со валутна компонента и променливи каматни стапки и на вложувањата во орочени депозити во странски банки и кај Народната банка со фиксни каматни стапки, при истовремено забавен раст на девизните обврски, пред сè поради намалените обврски врз основа на кредити со фиксни каматни стапки.

Ризиците за целокупниот макроекономски контекст и натаму се изразени и се поврзани претежно со надворешното окружување, а главниот ризик и понатаму претставува неизвесноста поврзана со текот и времетраењето на воениот конфликт помеѓу Русија и Украина и неговото влијание врз цените и економската активност во глобални рамки, што ќе има соодветно влијание и врз активностите и профилот на ризици на банкарскиот систем во идниот период. Народната банка, како и секогаш досега, будно ги следи сите случувања и е подготвена да ги преземе сите потребни мерки што се во нејзина надлежност секогаш кога е потребно.

II. Структура на банкарскиот систем

1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем

На 30.9.2022 година, бројот на банки во Република Северна Македонија е непроменет во однос на претходниот квартал и изнесува тринаесет банки. Девет банки се во претежна странска сопственост, од кои пет се подружници на странски банки.

Табела бр. 1

Структура на поважните позиции од билансите според претежната сопственост на банките (со состојба на 30.9.2022 година)

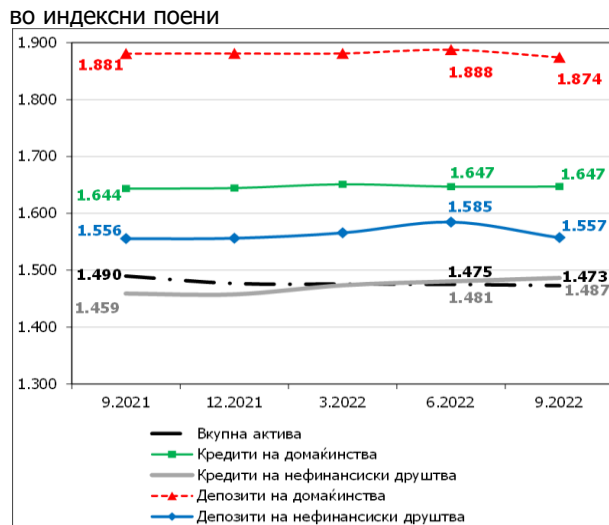
во милиони денари и во проценти

Тип на сопственост	Број на банки	Капитал и резерви		Актива		Кредити на нефинансиски сектор		Депозити од нефинансиски сектор		Вкупни приходи*		Финансиски резултат*	
		Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %
Банки во претежна сопственост на странски акционери	9	63.566	76,8%	469.668	71,5%	335.734	81,5%	323.597	68,9%	20.665	74,8%	7.145	71,6%
- подружници на странски банки	5	56.318	68,1%	394.189	60,0%	281.200	68,3%	274.386	58,4%	17.519	63,4%	6.533	65,5%
- Австрија	1	9.611	11,6%	80.606	12,3%	60.315	14,7%	47.241	10,1%	2.916	10,6%	722	7,2%
- Бугарија	1	1.269	1,5%	11.165	1,7%	7.544	1,8%	8.081	1,7%	409	1,5%	47	0,5%
- Грција	1	19.827	24,0%	117.132	17,8%	85.555	20,8%	86.993	18,5%	6.200	22,4%	2.741	27,5%
- Словенија	1	12.998	15,7%	107.343	16,3%	72.474	17,6%	84.456	18,0%	5.044	18,3%	2.614	26,2%
- Турција	1	12.612	15,2%	77.944	11,9%	55.312	13,4%	47.615	10,1%	2.950	10,7%	409	4,1%
- останати банки во претежна странска	4	7.248	8,8%	75.479	11,5%	54.535	13,2%	49.212	10,5%	3.146	11,4%	612	6,1%
- Бугарија	2	3.630	4,4%	28.274	4,3%	19.695	4,8%	19.124	4,1%	1.569	5,7%	230	2,3%
- Германија	1	2.977	3,6%	38.999	5,9%	29.335	7,1%	23.977	5,1%	1.178	4,3%	270	2,7%
- Швајцарија	1	641	0,8%	8.206	1,2%	5.504	1,3%	6.110	1,3%	399	1,4%	112	1,1%
Банки во претежна сопственост на домашни акционери	4	19.165	23,2%	187.589	28,5%	75.961	18,5%	146.006	31,1%	6.960	25,2%	2.834	28,4%
- приватна сопственост	3	16.289	19,7%	171.614	26,1%	75.890	18,4%	146.006	31,1%	6.792	24,6%	2.795	28,0%
- државна сопственост	1	2.876	3,5%	15.974	2,4%	72	0,0%	0	0,0%	168	0,6%	39	0,4%
Вкупно:	13	82.731	100,0%	657.256	100,0%	411.696	100,0%	469.603	100,0%	27.625	100,0%	9.978	100,0%

Извор: Народната банка врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.9.2021 – 30.9.2022 година).

Преовладувачкото учество на банките во претежна странска сопственост во структурата на поважните позиции од билансите на банкарскиот систем се одржа и во третиот квартал од 2022 година. Најзначајна промена е забележана кај финансискиот резултат, каде што учеството на овие банки е намалено за 2,5 процентни поени. Забележителна е и промената кај капиталот и резервите, каде што учеството на банките во странска сопственост се зголеми за 0,9 процентни поени. Банките во странска сопственост и натаму имаат највисоко учество во вкупните кредити на нефинансискиот сектор, коешто изнесува 81,5% и бележи пад за 0,2 процентни поена.

Графикон бр. 1
Херфиндалов индекс

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Вредностите на Херфиндаловиот индекс¹ укажуваат на намалена концентрација во однос на депозитите, додека кај останатите категории активности на банките се забележани незначителни промени. Концентрацијата кај депозитите на нефинансиските друштва бележи намалување за 28 индексни поени, а кај депозитите на домаќинствата пад за 14 индексни поени. Сепак, вредноста на Херфиндаловиот индекс кај депозитите на домаќинствата и натаму е над прифатливото ниво од 1.800 индексни поени (коешто го надмина во третиот квартал од 2020 година). Кај сите останати категории активности, индексот е **во рамките на прифатливите вредности².**

Табела бр. 2

Показатели за концентрацијата на поважните позиции од билансите кај трите и петте банки со најголемо учество во овие позиции

во проценти

Позиција	30.09.2022		30.06.2022	
	CR3	CR5	CR3	CR5
Вкупна актива	57,2	81,3	57,6	81,3
Кредити на домаќинства	61,1	83,5	61,3	83,4
Кредити на нефинансиски друштва	51,6	79,9	51,5	79,9
Депозити на домаќинства	70,5	86,1	70,9	86,0
Депозити на нефинансиски друштва	54,7	83,0	56,7	83,6
Финансиски резултат*	81,7	93,1	79,4	94,3
Вкупни приходи*	61,6	82,8	62,0	83,1

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

¹ Херфиндаловиот индекс се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учеството на секоја банка во

вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број банки во системот.

² Нивото на концентрација се смета за прифатливо кога индексот се движи во интервал од 1.000 до 1.800 поени.

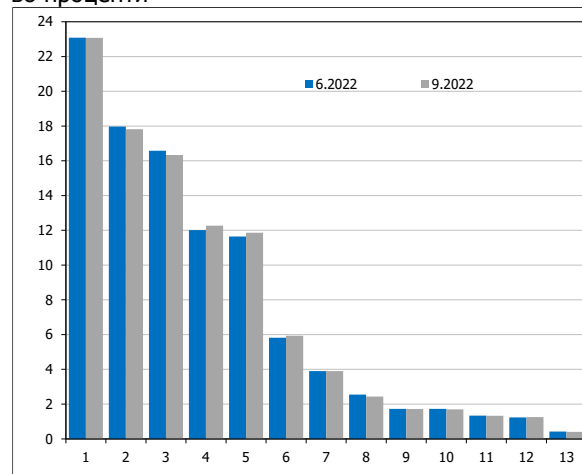

* Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.9.2021 – 30.9.2022 година).

Показателите за трите и петте банки со најголемо учество во одделните позиции од билансите на банките главно бележат мали промени на квартална основа. Поизразена промена се јавува кај застапеноста на банките во финансискиот резултат, па така трите банки со најголемо учество бележат зголемување за 2,3 процентни поени, но ако се придодадат четвртата и петтата најголема банка е забележано намалување за 1,3 процентни поени. Од останатите категории активности, кај депозитите на нефинансиските друштва е забележително намалувањето кај петте, а особено кај трите банки со најголемо учество во оваа позиција.

Графикон бр. 2

Учества на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Разликата во големината на банките според износот на нивната актива се одржува на високо ниво, а распонот помеѓу банката со највисоко пазарно учество (23,1%) и банката со најниско пазарно учество (0,4%) веќе четврти квартал по ред е речиси непроменет. Петте големи банки и натаму се единствени со двоцифрено пазарно учество, коешто збирно изнесува 81,3% и е непроменето во споредба со претходниот квартал.

III. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

Иако амбиентот во кој работат банките е исполнет со бројни неизвесности и предизвици поради воениот конфликт меѓу Русија и Украина, продлабочувањето на енергетската криза и присутните инфлациски притисоци, засега не се видливи негативни ефекти врз билансите на банките, коишто го одржуваат добриот квалитет на кредитното портфолио. Во третиот квартал, стапката на нефункционални кредити минимално се зголеми за 0,1 п.п. до нивото од 3,3%, којашто е значително пониска во споредба со претпандемичниот период. Минималното влошување на стапката на нефункционалните кредити најмногу доаѓа од корпоративниот сектор (пред сè од градежништвото и дејностите поврзани со недвижен имот), каде што стапката на нефункционалните кредити изнесува 4,5% и на квартална основа е зголемена за 0,1 п.п. Стапката на нефункционалните кредити на домаќинствата се задржа на нивото од претходниот квартал и изнесува 2,2%.

Покриеноста на нефункционалните кредити со исправка на вредноста за нив и натаму е на релативно високо ниво (67,6%), што заедно со задоволителниот обем и квалитет на сопствените средства, ги ограничува негативните ефекти врз солвентноста на банките од евентуална целосна ненаплатливост на овие кредити. Резултатите од стрес-тестирањето ја потврдуваат отпорноста на банкарскиот сектор на симулираните шокови на кредитниот ризик.

Иако еден дел од растот на нефункционалните кредити е последица на ненаплатливоста на дел од редовните реструктурирани кредити, по позначителниот минатогодишен раст, движењата кај реструктурираните кредити од почетокот на 2022 година упатуваат кон стагнација и намалување, со што тие тековно не се значаен фактор на ризик за поизразено влошување на квалитетот на кредитното портфолио. Сепак, во услови на повеќе шокови од окружувањето што може да влијаат врз кредитоспособноста на домаќинствата и на корпоративниот сектор, зголемени се ризиците од раст на реструктурирањата во следниот период заради соодветно приспособување на условите на кредитите на евентуално влошената финансиска состојба на клиентите, како и евентуален раст на нефункционалните кредити.

1.1 Остварување на кредитниот ризик во билансите на банките

Во третиот квартал од 2022 година, растот на вкупните нефункционални кредити на нефинансискиот сектор (3,9% или за 509 милиони денари) се преполови во однос на вториот квартал (7,9% или 959 милиони денари)³.

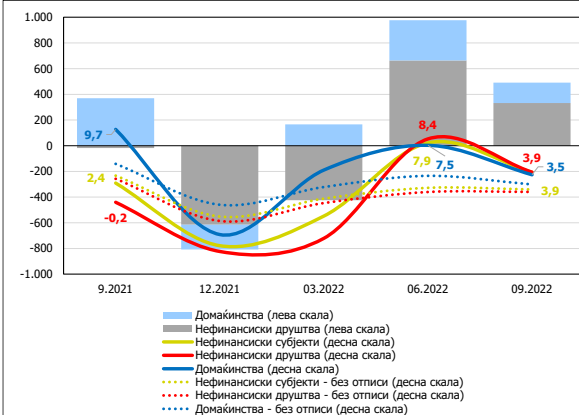
³ Со изолирање на ефектот од нето-отписите, нефункционалните кредити на нефинансискиот сектор бележат раст од 1,5% (622 милиони денари).

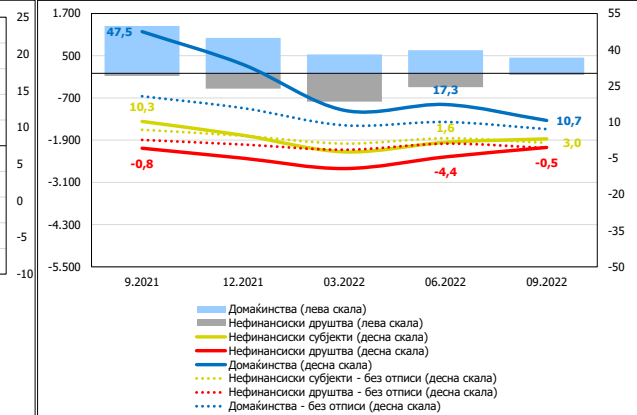
Графикон бр. 3

Квартална (лево) и годишна (десно) промена на нефункционалните кредити по одделни сектори

во милиони денари

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: На линиите со точки е прикажан растот на нефункционалните кредити со исклучување на ефектот од сите задолжителни отписи извршени во периодот 1.1.2016 – 30.9.2022 година. Почнувајќи од декември 2019 година податокот ги содржи и наплатените задолжително отпишани кредити.

Кварталниот раст на нефункционалните кредити главно произлегува од нефинансиските друштва⁴, чишто нефункционални кредити забележаа раст на квартална основа (од 3,9%, или за 333 милиони денари⁵), но забавен во однос на претходното тримесечје (8,4% или 663 милиони денари). Растот на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва во најголем дел произлегува од „градежништвото и дејностите поврзани со недвижен имот“. Во овој квартал, раст на нефункционалните кредити, иако поумерен, бележат и дејностите „рударство и вадење на камен“, „трговија на големо и мало“, „земјоделство“, „стручни научни и технички дејности“ и „снабдување со вода“. Од друга страна, има и дејности што бележат пад на нефункционалните кредити и овој пад е најизразен кај дејностите „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“ и „транспорт и складирање“. Слично како и претходно, во рамките на вкупните нефункционални кредити на претпријатијата, највисоко е учеството на нефункционалните кредити од дејностите градежништво, трговија на големо и мало, транспорт, прехранбениот сектор, угостителството, и покрај тоа што кај дел од овие дејности, стапката на нефункционални кредити забележа квартално подобрување.

⁴ Нефункционалните кредити на претпријатијата преовладуваат во вкупното нефункционално портфолио со учество од 65,1%.

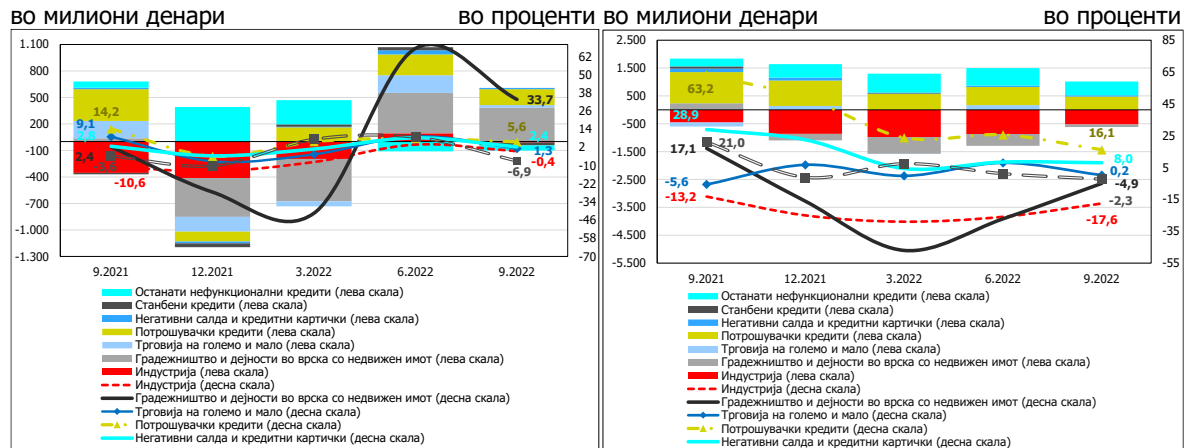
⁵ Со изолирање на ефектот од задолжителните нето-отписи, нефункционалните корпоративни кредити се зголемуваат за 1,2%.

Графикон бр. 4

Квартална (лево) и годишна (десно) промена на нефункционалните кредити по одделни дејности (нефинансиски друштва) и кредитни производи (домаќинства) во милиони денари

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Нефункционалните кредити на домаќинствата бележат раст за 3,5% или за 158 милиони денари⁶, но овој раст е преполовен во однос на вториот квартал кога овие кредити се зголемија за 313 милиони денари, или за 7,5%. Забавувањето на растот на нефункционалните кредити на домаќинствата претежно произлегува од потрошувачките нефункционални кредити, коишто се зголемија за 5,6% или за 180 милиони денари наспроти растот од 8,0% (или за 236 милиони денари) во претходниот квартал. Нефункционалните станбени кредити во овој квартал се намалија (за 6,9%, или за 31 милион денари) наспроти забележаниот раст во претходниот квартал (за 8,8%, или за 36 милиони денари). Од останатите категории кредити, во третиот квартал намалување бележат и нефункционалните побарувања врз основа на други кредити на физички лица и нефункционалните кредити за набавка и реновирање деловен простор. Кај кредитите врз основа на издадени кредитни картички и негативни салда врз основа на трансакциски сметки е забележан умерен раст на нефункционалните кредити.

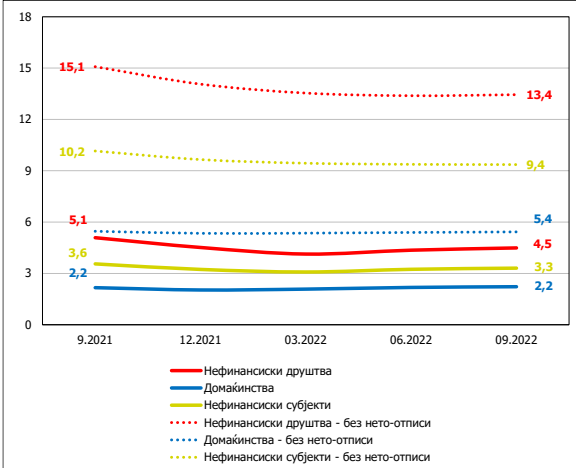
⁶ Доколку се исклучи ефектот од задолжителните нето-отписи, тогаш растот на нефункционалните кредити на домаќинствата е помал и изнесува 2,2%.

Графикон бр. 5

Стапка на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти, по одделни сектори

во проценти

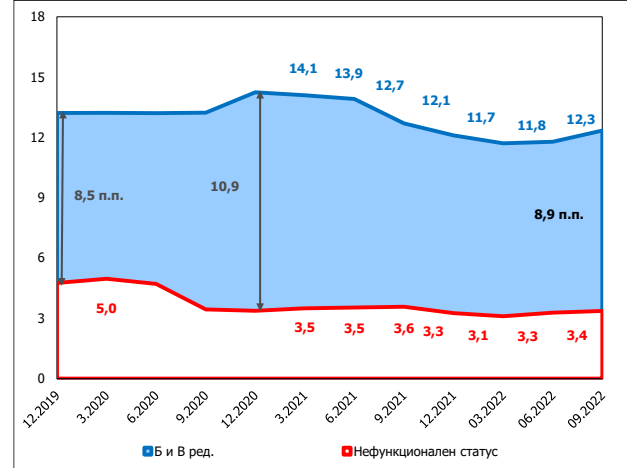

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 6

Јаз помеѓу редовните кредити во категориите на ризик Б и В и нефункционалните кредити*

во проценти од вкупните кредити

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Редовните кредити класифицирани во категориите на ризик „Б“ и „В“ и нефункционалните кредити, се апроксимација на т.н. групи 2 и 3 кредити според МСФИ 9, соодветно. Мозни се мали разлики во учествата на нефункционалните кредити во вкупните кредити на нефинансискиот сектор прикажани во двата графикона заради разликите во методологијата и дефиницијата на податоците коишто се прибираат од различни извори.

Оствареното преминување на кредитите од групата 1 кон групата 2 (според МСФИ 9) во третиот квартал од 2022 година, упатува на определено влошување на квалитетот на редовното (функционалното) кредитно портфолио на банките, но засега отсуствува позначајна миграција на кредитите кон групата 3 (нефункционални кредити), со што и учеството на овие кредити во вкупните и натаму е на стабилно ниво. Така, при забавена кредитна поддршка од страна на банките (кварталниот раст на кредитите изнесува 1,8%) и умерено зголемување на нефункционалните кредити (3,9%), стапката на нефункционалните кредити се зголеми за минимални 0,1 процентен поен и достигна ниво од 3,3%⁷. Наспроти тоа, влошување од половина процентен поен, до нивото од 12,3%, бележи учеството на кредитите класифицирани во категориите на ризик „Б“ и „В-редовно“ (како апроксимација за кредитите од групите 1 и 2 според МСФИ 9) во вкупните кредити на нефинансискиот сектор (најмногу заради растот на кредитите класифицирани во категоријата „Б“ за 8,3%). Ова доведе до мало проширување на јазот помеѓу кредитите од групите 1 и 2 (за 0,4 процентни поени) во споредба со претходниот квартал. Важно е да се истакне дека овој раст на кредитите класифицирани во категоријата на ризик „Б“ во целост произлегува од два

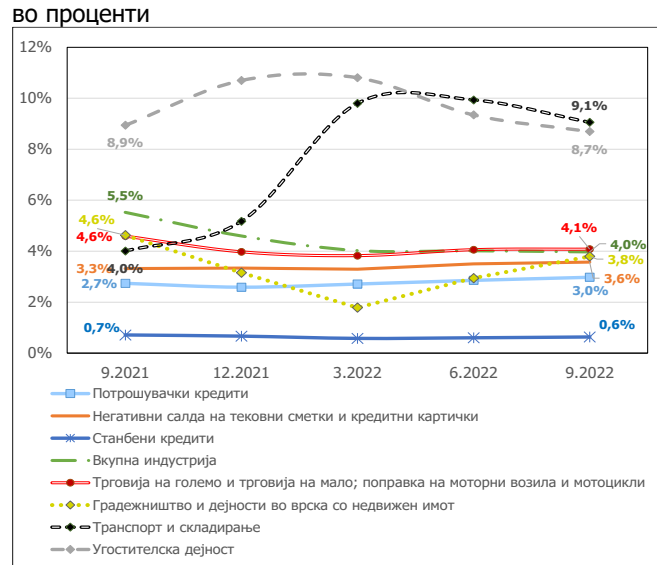
⁷ Без ефектот од задолжителните нето-отписи, учеството на нефункционалните во вкупните кредити веќе трет квартал по ред е непроменета на нивото од 9,4%.

клиента и не претставува движење карактеристично за вкупното кредитно портфолио на банките. Ова се потврдува и со речиси непроменетото ниво на кредитите во категоријата на ризик „Б“ во наредниот месец (во октомври 2022 година).

Графикон бр. 7

Стапка на нефункционалните кредити по одделни дејности и кредитни производи во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Учеството на нефункционалните во вкупните кредити на нефинансиските друштва се зголеми за минимални 0,1 процентен поен и достигна 4,5%⁸. Анализирани по одделни економски дејности, стапката на нефункционални кредити бележи хетерогени движења. Поизразено влошување на овој показател се забележува кај секторот за снабдување со вода и кај секторот за рударство и вадење камен, каде што стапката на нефункционални кредити се зголеми за 1,8 и 1,4 процентни поени, соодветно, при остварен раст на нефункционалните кредити во овие дејности. Зголемување за 1,3 процентни поени има и стапката на нефункционални кредити кај административните и услужни дејности, а слично на минатиот квартал, раст од 1 процентен поен на оваа стапка е забележан и кај секторот „градежништво“. Извесно зголемување на оваа стапка има кај останатата преработувачка индустрија⁹ (за 0,8 процентни поени) и кај секторот „стручни, научни и технички дејности“ (за 0,5 процентни поени). Наспроти тоа, стапката на нефункционални кредити забележа подобрување кај повеќе дејности, како услужните дејности од областа на уметност, забава, рекреација, транспортот и складирањето, дејноста угостителство, услугите поврзани со информации и комуникации, индустриските гранки во доменот на прехранбената индустрија, дејноста за снабдување со електрична енергија и гас и текстилната индустрија.

⁸ Без ефектот од задолжителните нето-отписи, учеството на нефункционалните во вкупните корпоративни кредити е непроменето на нивото од 13,4%.

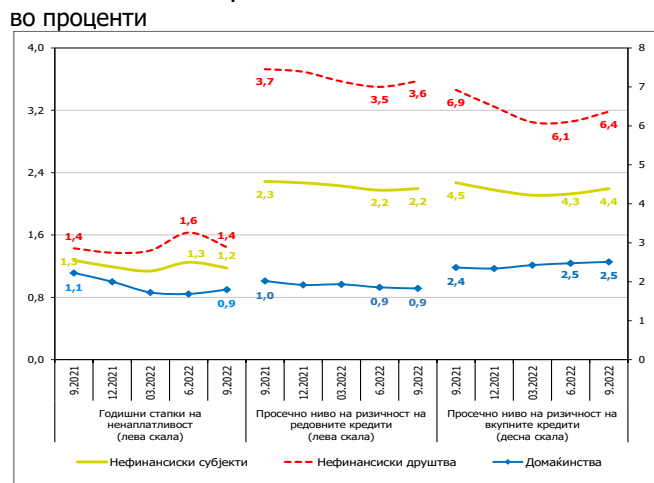
⁹ Во останатата преработувачка индустрија спаѓаат сите гранки на преработувачката индустрија освен прехранбената индустрија, текстилната индустрија и производството на облека и обувки, хемиската индустрија, производството на градежни материјали, производството и преработката на горива, производството на фармацевтски производи, производството на метали, машини, алати и опрема.

На крајот од третиот квартал на 2022 година, стапката на нефункционалните кредити во кредитното портфолио на домаќинствата е непроменета и изнесува 2,2%.¹⁰ Анализирано според одделните намени, во текот на овој квартал не се забележани некои значајни промени. Стапките на нефункционалните кредити кај двете најголеми категории кредити на домаќинствата, а тоа се потрошувачките и станбените кредити, во текот на кварталот се задржаа на стабилно ниво и изнесуваат 3,0% и 0,6%, соодветно. И понатаму, стапката на нефункционални кредити е највисока кај кредитните картички и кај пречекорувањата кај трансакциските сметки, но е стабилна во текот на кварталот (3,6% и 3,5%, соодветно), а најниска кај станбените кредити (0,6%).

Графикон бр. 8

Годишни стапки на ненаплатливост и просечно ниво на ризичност на редовните и вкупните кредити, по одделни сектори во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Ненаплатливоста на редовните кредити на севкупниот нефинансиски сектор бележи минимално намалување, што се воочува преку намалувањето на годишната стапка за 0,1 процентен поен. Ова се должи на подобрената наплатливост на кредитното портфолио кај корпоративниот сектор, за разлика од минималното влошување кај домаќинствата. Наспроти тоа, банките ја задржаа просечната резервираност (просечното ниво на ризичност) на редовните кредити на домаќинства на исто ниво како и на 30.6.2022 година, додека кај редовните кредити на претпријатијата ова ниво бележи мало зголемување. Вообичаено, банките издвојуваат повисок износ на исправка на вредноста во однос на остварените стапки на ненаплата за правните лица, што е показател за нивните согледувања за повисоки ризици од пласманите кон претпријатијата отколку кон домаќинствата. Имајќи ги предвид неизвесностите присутни во светската и домашната економија, потребно е внимателно следење на квалитетот на кредитното портфолио од страна на банките и навремено издвојување резервации за покривање на очекуваните кредитни загуби.

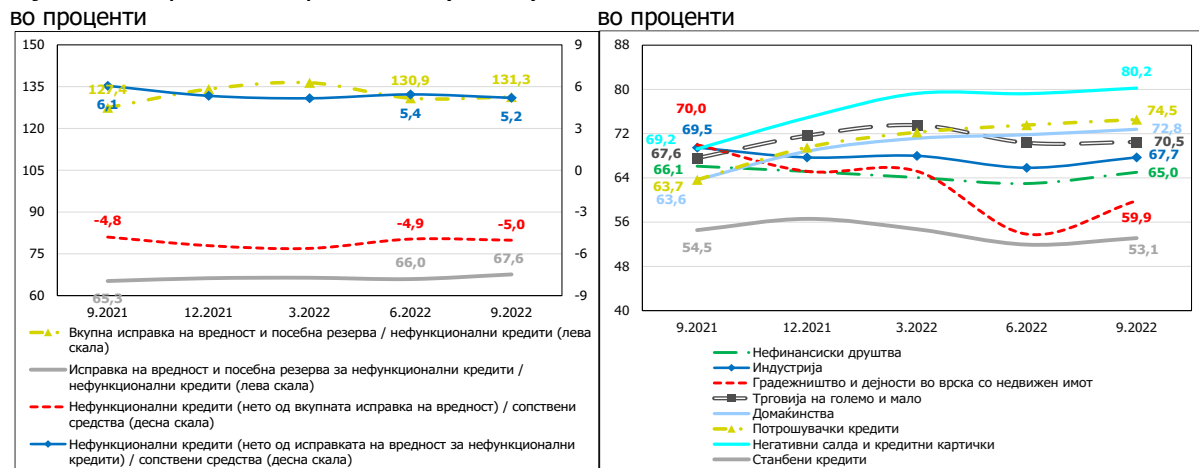
¹⁰ Без ефектот од задолжителните нето-отписи, стапката на нефункционални кредити на домаќинствата изнесува 5,4%.

Евентуалната целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити, односно обемот на неочекувани загуби врз оваа основа би имал ограничено влијание врз солвентноста на банкарскиот систем. Ова се должи на солидната покриеност на нефункционалните кредити со исправката на вредноста за нефункционалните кредити, којашто во третиот квартал од 2022 година забележа зголемување за 1,6 процентни поени во однос на претходниот квартал и достигна 67,6%. Истовремено, учеството на нерезервиранит износ на нефункционалните кредити во сопствените средства на банкарскиот систем е релативно ниско и изнесува 5,2%. Така, дури и при претпоставка за целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити, солвентноста на банкарскиот систем нема да биде загрозувана.

Графикон бр. 9

Покриеност на нефункционалните кредити со исправка на вредноста (лево) и по одделни дејности и кредитни производи (десно)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Реструктурираните кредити, по својата природа, се кредити коишто треба повнимателно да се следат, бидејќи реструктурирањето се врши на побарувањата од клиенти коишто имаат влошена финансиска состојба. Реструктурираните кредити се можен извор на нови нефункционални кредити, доколку со реструктурирањето не се постигнат очекуваните цели за приспособување на кредитниот товар на финансиската состојба на клиентот. По растот на редовните реструктурирани кредити во текот на 2021 година, овие кредити од почетокот на 2022 година бележат пад. Падот на редовните реструктурирани кредити е присутен и во текот на третиот квартал (за 7,5%, или за 521 милиони денари), но засилено во споредба со претходниот квартал (кога редовните реструктурирани кредити се намалија за 3,2% или за 234 милиони денари). Истовремено, нефункционалните реструктурирани кредити се зголемија за 4,7%, или за 195 милиони денари, придонесувајќи со околу 38% во кварталниот раст на вкупните нефункционални кредити на банките. Учеството на редовните реструктурирани кредити и понатаму бележи пад (намалување од 0,2 процентни поена на квартална основа) и претставува мал дел во вкупните редовни кредити на банките коешто на 30.9.2022 година

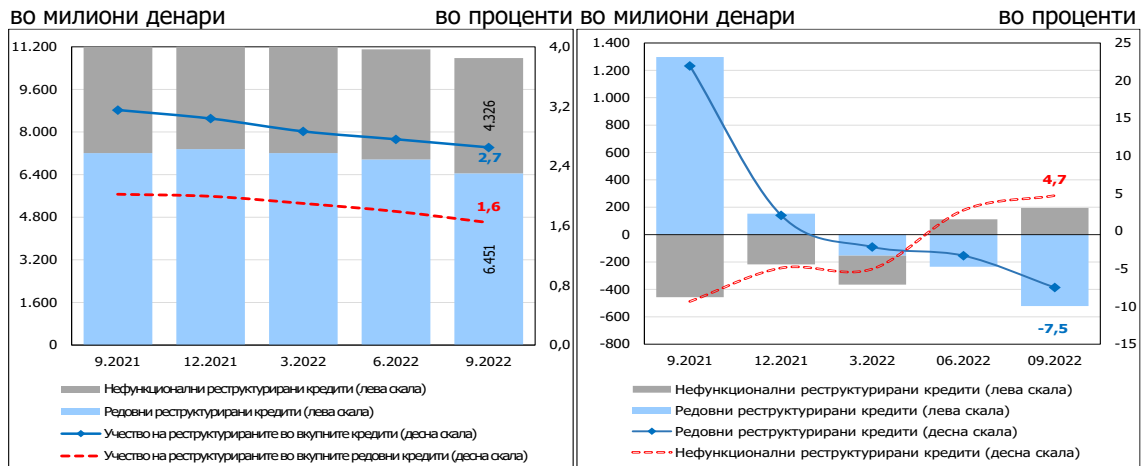

Извештај за ризиците во банкарскиот систем во третиот квартал од 2022 година

изнесува 1,6% (3,1% и 0,3%, соодветно, кај претпријатијата и домаќинствата) и оттука, овие кредити не претставуваат сериозен извор на нови нефункционални кредити.

Графикон бр. 10

Реструктурирани кредити на нефинансиските субјекти (лево) и нивна квартална промена (десно)

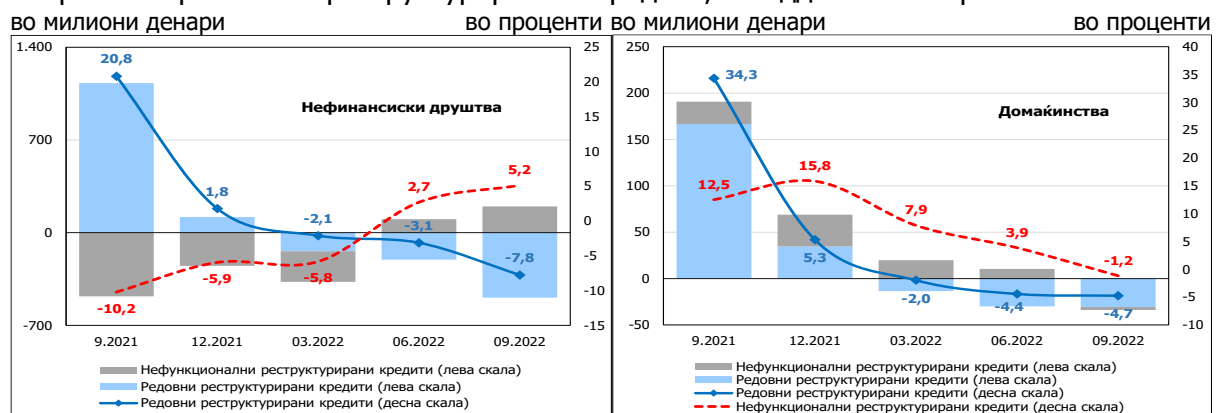

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Повисокиот инхерентен ризик од реструктурираните кредити се согледува и преку повисоката просечна резервираност на редовните реструктурирани кредити којашто изнесува 19,0%, наспроти 2,2% за вкупните редовни кредити. Покриеноста на нефункционалните реструктурирани кредити со издвоени резервации е слична со покриеноста на вкупните нефункционални кредити.

Графикон бр. 11

Квартална промена на реструктурираните кредити, по одделни сектори

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Сличен е трендот на реструктурираните кредити по одделните нефинансиски сектори, коишто исто така бележат квартално намалување. Редовните реструктурирани кредити на нефинансиските друштва се намалуваат кај сите економски дејности. Притоа, градежништвото и дејностите во врска со недвижниот имот,

заедно со трговијата на мало и големо, имаа најголем придонес за кварталното намалување на обемот на редовните реструктурирани кредити. Кај домаќинствата, реструктурираните потрошувачки кредити, со намалување од 5,4%, претставуваат главен двигател за кварталниот пад на реструктурираните кредити на домаќинствата, наспроти реструктурираните станбени кредити коишто пораснаа за умерени 3,9%. Реструктурирањето главно е застапено кај нефинансиските друштва, коишто зафаќаат малку над 90% од вкупното реструктурирано кредитно портфолио.

1.2 Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

Резултатите од спроведеното стрес-тестирање ја потврдуваат отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови на кредитниот ризик. Стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8% при одделните хипотетички симулации. При екстремна симулација за преминување на 30% од кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти, од постојната кон следните две категории со повисока ризичност, стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем се намалува за 5,4 п.п. во однос на почетното ниво, односно од 17,7% на 12,3%, што е малку подобар резултат во споредба со минатиот квартал.

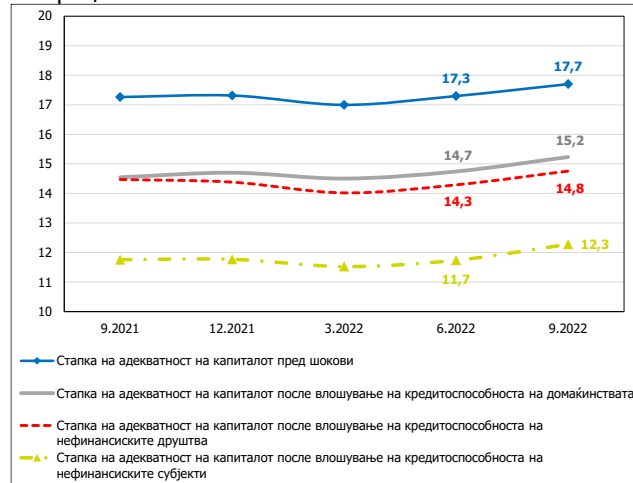
По поединечни дејности, при вакво сценарио, најизразено влијание врз падот на адекватноста на капиталот на банкарскиот систем би имало влошувањето на кредитоспособноста на клиентите од дејностите и типовите кредити според намената кон кои банките имаат најголема изложеност (како „индустријата“, „трговијата на големо и мало“ и потрошувачките кредити).

Графикон бр. 12

Стапка на адекватност на капиталот при премин на 30% од кредитната изложеност од постојните категории кон двете следни со повисока ризичност

во проценти

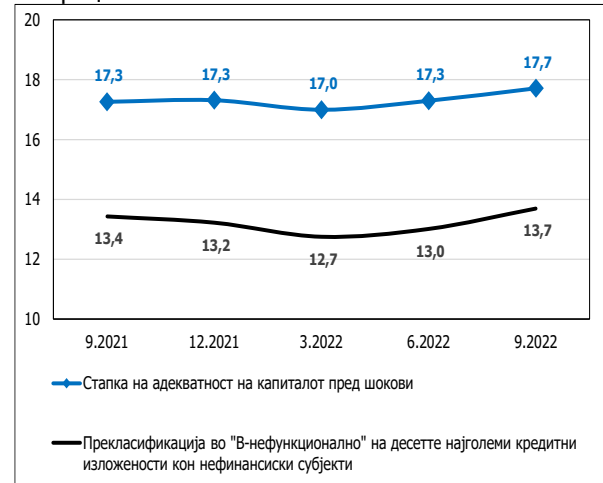

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 13

Ефекти врз стапката на адекватност на капиталот од преминување на десетте најголеми изложености кон нефинансиските субјекти во категоријата на ризик „В“ нефункционално

во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кај симулацијата на остварувањето на ризикот од концентрација во кредитното портфолио, преку претпоставен премин на десетте најголеми клиенти од нефинансискиот сектор на секоја банка, од тековната категорија на ризик (претежно „А“), кон категорија на ризик „В-нефункционално“, стапката на адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем се намалува за 4 процентни поени (од почетните 17,7% на 13,7%). Кај оваа симулација се забележуваат подобри резултати, што произлегува од повисоката адекватност на капиталот пред спроведувањето на симулацијата, а мал придонес има и намалувањето на нивото на концентрација во кредитното портфолио на нефинансискиот сектор¹¹. На 30.9.2022 година, намалувањето на стапката на адекватност на капиталот при вакво сценарио по поединечна банка би се движело во интервал од 1,4 процентни поени до 6,9 процентни поени, при што кај ниту една банка оваа стапка не се намалува под 8%.

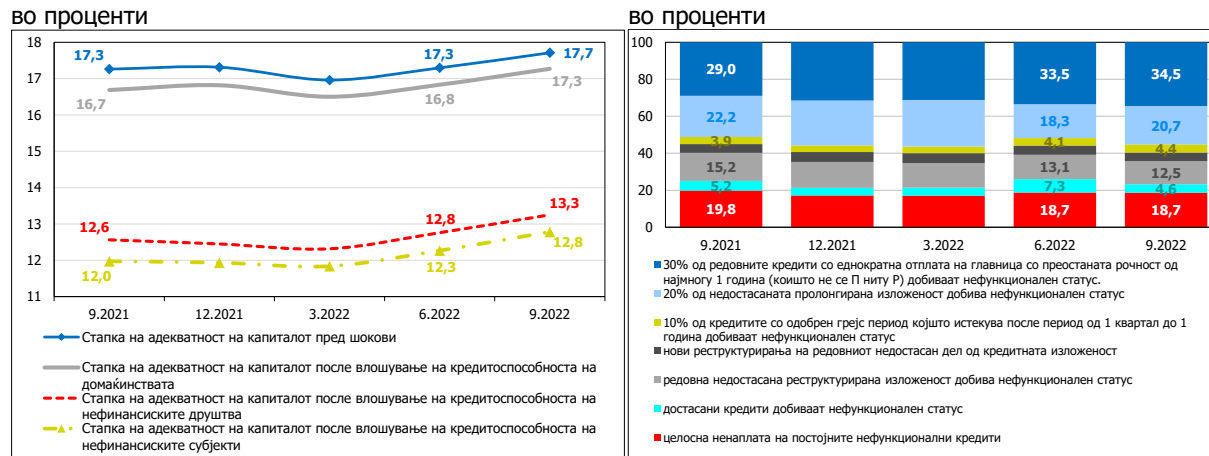
¹¹ На квартална основа десетте најголеми изложености кон нефинансискиот сектор се намалија за 0,3%, додека сопствените средства забележаа раст од 3,6%. Ова придонесе за намалување на учеството на десетте најголеми изложености кон нефинансискиот сектор во сопствените средства на 71,2% на 30.9.2022 година (од 73,9% на 30.6.2022 година).

Графикон бр. 14

Стапка на адекватност на капиталот пред и по хипотетички комбинирани шокови на различни сегменти од кредитната изложеност (горе) и придонес на одделните шокови врз намалувањето на стапката на адекватност на капиталот (долу)

Отпорноста на банкарскиот систем се испитува и преку спроведување исклучително екстремна симулација којашто се заснова на комбинација од седум хипотетички шокови на влошување на квалитетот на кредитното портфолио кон нефинансискиот сектор¹². И при оваа екстремна симулација адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под пропишаниот минимум. Имено, по оваа симулација, стапката на адекватност на капиталот се намалува за 4,9 процентни поени до нивото од 12,8%, што претставува подобар резултат во споредба со крајот на вториот квартал од годинава (5,0 п.п. и 12,3%, соодветно). Најголем ефект врз стапката на адекватност на капиталот има претпоставеното влошување на квалитетот на кредитите со еднакратна отплата, коешто придонесува со 34,5% од вкупното намалување на адекватноста на капиталот при комбинираниот шок. Покрај тоа, значително е влијанието на хипотетичкото влошување на квалитетот на пролонгираните кредити (на кое отпаѓаат 20,7% од вкупното намалување на стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем), како и на претпоставената целосна ненаплата на нефункционалните кредити на нефинансискиот сектор (18,7% од вкупниот пад на адекватноста на капиталот при комбинираниот шок). Претпоставеното стекнување нефункционален статус на редовните реструктурирани кредити придонесува со 12,5% во вкупното намалување на адекватноста на капиталот на 30.9.2022 година.

¹² Седумте хипотетички шокови се следниве: 1. целосна ненаплата на постојните нефункционални кредити; 2. вкупните достасани кредити добиваат нефункционален статус; 3. вкупната редовна недостасана реструктурирана изложеност добива нефункционален статус; 4. банките спроведуваат нови реструктурирања на редовниот недостасан дел од кредитната изложеност коишто според обемот соодветствуваат со износот на реструктурираните изложености коишто добиле нефункционален статус од претходната точка; 5. 10% од кредитите со одобрен грејс-период којшто истекува по период од еден квартал до една година добиваат нефункционален статус; 6. 20% од недостасаната пролонгирана изложеност добива нефункционален статус; 7. 30% од редовните кредити со еднакратна отплата на главница со преостаната рочност од најмногу една година (коишто воедно не се пролонгирани, ниту реструктурирани) добиваат нефункционален статус.

2. Валутен ризик

Банкарскиот систем значително ја зголеми директната изложеност на валутен ризик во третиот квартал од 2022 година, отсликано преку двоцифрените стапки на учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства, како и на отворената девизна позиција во сопствените средства. Ваквите движења се последица на релативно високиот раст на пласманите на банките во кредити и орочени депозити во евра, при истовремено намалени кредитни обврски во оваа валута. Сите банки во банкарскиот систем имаат долга девизна позиција којашто најмногу произлегува од позитивниот јаз кај активата и пасивата во евра и денари со еврокלאузула.

Позначителното зголемување на застапеноста на кредитите со валутна компонента во кредитните портфолија на банките поради високиот раст на девизните кредити ја зголемуваат индиректната изложеност на банкарскиот систем на валутен ризик. Сепак, неповолното влијание од присуството на овој ризик е ублажено поради доминантното учество на кредитите во евра и во денари со еврокלאузула во вкупните кредити со валутна компонента во услови на примена на стратегијата за одржување стабилен девизен курс на денарот во однос на еврото.

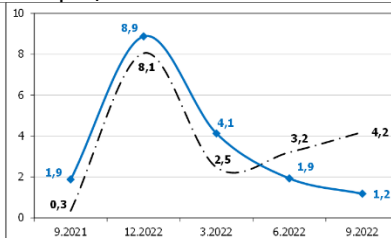
Графикон бр. 15

Квартална (лево и средина) и годишна (десно) промена на вкупната актива и на активата и пасивата со валутна компонента*

во милиони денари

во проценти

во проценти

Извор: Народната банка, односно Извештајот за отворената девизна позиција, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Средствата се на нето-основа, намалени за исправката на вредноста за побарувањата коишто се класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во согласност со регулативата за управување со валутниот ризик. РБСМ не е вклучена во анализата бидејќи, во согласност со законската регулатива, на РБСМ не се применуваат прописите за отворената девизна позиција.

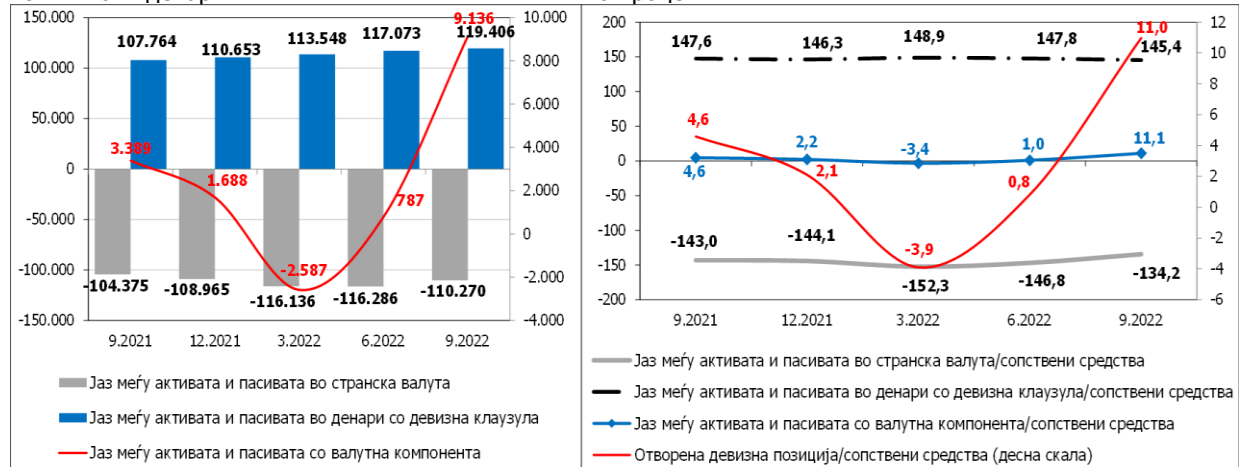
Во третото тримесечје од 2022 година, јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента е значително проширен и изнесуваше 9.136 милиони денари, што историски претставува највисок јаз во последните 10 години. Јазот бележи повеќекратно зголемување во споредба со претходното тримесечје и се јавува како резултат на забрзаниот раст на активата со валутна компонента (којашто се зголеми за

11.602 милиона денари, или за 4,2%)¹³, но и на забавениот раст на пасивата со валутна компонента (којашто се зголеми за 3.253 милиони денари, или за 1,2%)¹⁴. Соодносот на позитивниот јаз во сопствените средства изнесува 11,1%, што претставува значително зголемување за 10,1 процентен поен во споредба со претходното тримесечје и посочува кон зголемување на директната изложеност на банките на валутниот ризик. Отворената девизна позиција¹⁵ исто така значително се зголеми и изнесува 11,0% од сопствените средства и иако е трикратно пониска од регулаторниот минимум од 30%, сепак за првпат по четвртото тримесечје од 2020 година го надмина десетгодишниот просек.

Графикон бр. 16

Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента (лево) и учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства (десно) во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Активата со валутна компонента забележа повисок раст од вкупната актива (којашто порасна за 2,2% или 13.778 милиони денари), па така нејзиното учество во вкупната актива се зголеми за 0,8 процентни поени. Пасивата со валутна компонента, пак, порасна по пониска стапка на раст од вкупната пасива, па затоа нејзиното учество во вкупната пасива се намали за 0,5 процентни поени.

¹³ Растот на активата со валутна компонента на тримесечна основа главно произлегува од зголемените кредити за 8.060 милиони денари (од кои 6.184 милиони денари се кредити во странска валута, а 1.876 милиони денари се во денари со девизна клаузула), како и на орочените девизни депозити за 3.409 милиони денари. Влијание има и зголемувањето на задолжителните депозити во странска валута кај НБРСМ за 3.011 милиони денари. Од друга страна, позначителен пад бележат тековните сметки во странска валута во странски банки за 4.035 милиони денари.

¹⁴ Растот на пасивата со валутна компонента на тримесечна основа главно е резултат на зголемувањето на тековните сметки во странска валута на физичките лица од 2.867 милиони денари, додека позабележителен пад се јавува кај обврските врз основа на кредитите во странска валута за 1.664 милиони денари.

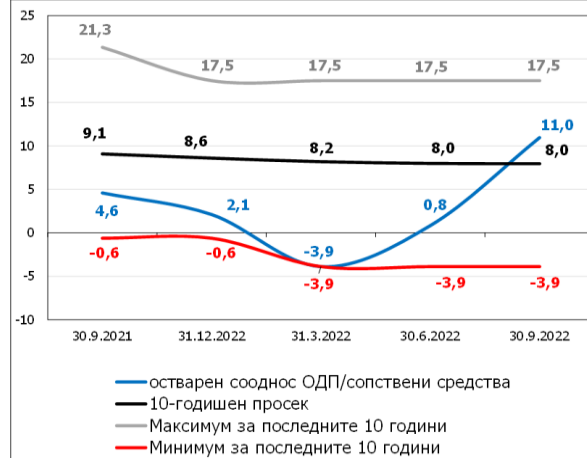
¹⁵ Во пресметката на отворената девизна позиција, покрај јазот меѓу билансната актива и пасива со валутна компонента се вклучува и јазот меѓу вонбилансната актива и пасива со валутна компонента.

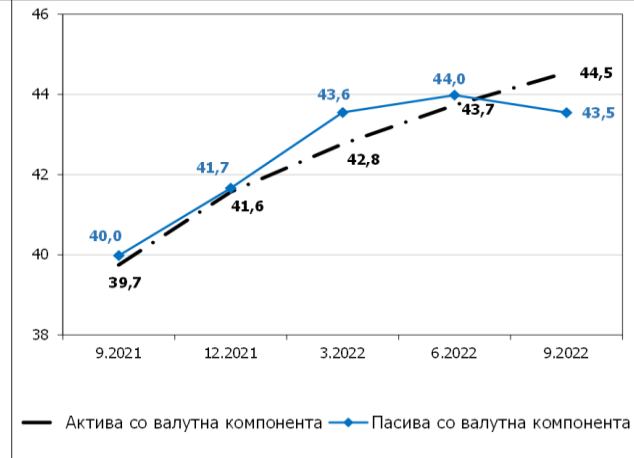
Графикон бр. 17

Десетгодишен просек, минимум и максимум за показателот ОДП / сопствени средства (лево) и учество на активата и пасивата со валутна компонента* во вкупната актива на банките (десно)

во проценти

во проценти

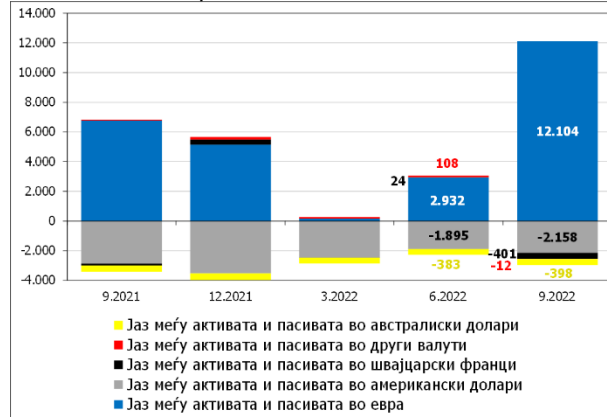
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Во рамките на активата, побарувањата се земени на нето-основа, односно се намалени за износот на извршената исправка на вредноста. Од анализата е исклучена РБСМ.

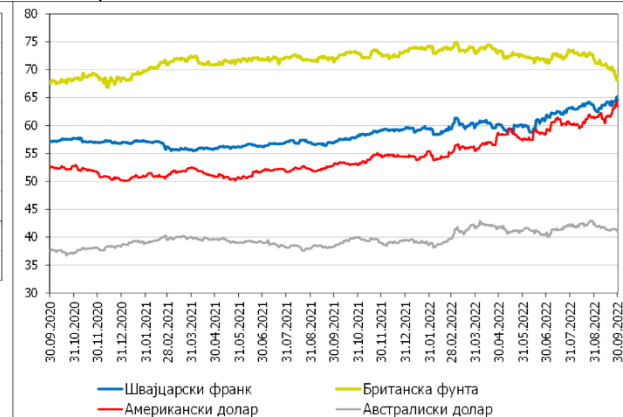
Графикон бр. 18

Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента по валути (лево) и движење на курсот на денарот во однос на американскиот долар, швајцарскиот франк, британската фунта и австралискиот долар (десно)

во милиони денари

во денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Според анализата по одделни валути, долгата девизна позиција се должи исклучиво на позитивниот јаз во евра и во денари со клаузула во евра, којшто изнесува 12.104 милиони денари и е зголемен за 9.172 милиона денари или повеќе од четирипати во споредба со претходното тримесечје. Високиот јаз меѓу активата и пасивата во евра и евроклаузула се јавува како последица на повисокиот раст

на активата во однос на пасивата кај оваа валута¹⁶. Во однос на девизната позиција со доларска компонента, негативниот јаз меѓу активата и пасивата е проширен (за 263 милиони денари, или 13,9%), што се должи на повисокиот раст на пасивата во однос на активата во американски долари и во денари со доларска клаузула¹⁷. Проширениот негативен јаз кај оваа валута го изложува банкарскиот систем на ризикот од зголемување на вредноста на американскиот долар во однос на еврото и последователно во однос на македонскиот денар, што можеше да се забележи во текот на третото тримесечје од 2022 година, кога вредноста на доларот за првпат по 20 години ја надмина вредноста на еврото и кон крајот на кварталот достигна 64,3 денари за еден долар. Сепак, ефектот од ваквата промена е мал поради релативно ниската застапеност на доларските позиции во билансите на банките. Девизната позиција кај останатите позастапени валути е кратка, но придонесот на промените на јазот кај овие валути е незначителен¹⁸.

Табела бр. 3

Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента
во проценти

Валута	30.6.2022		30.9.2022	
	Актива	Пасива	Актива	Пасива
Евро	90,2	89,4	90,5	89,1
Американски долар	6,5	7,2	6,5	7,5
Швајцарски франк	1,3	1,3	1,2	1,3
Австралиски долар	0,5	0,7	0,5	0,7
Бриганска фунта	0,6	0,6	0,5	0,6
Останато	0,9	0,8	0,8	0,8
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кредитите со валутна компонента во третото тримесечје од 2022 година бележат повисока застапеност во кредитните портфолија на банките, што укажува на повисока индиректна изложеност на банките на валутниот ризик. На 30.9.2022 година, учеството на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити на нефинансискиот сектор достигна 43,0% и порасна за 1,2 процентни поена во однос на претходниот квартал, што е историски највисоко квартално зголемување во изминатиот десетгодишен период. Ваквото зголемување главно се должи на високиот квартален раст на девизните кредити од 9,8%, и тоа главно кон претпријатијата (во услови на зголемени ликвидносни потреби поради сè повисоките цени на енергентите). Во рамките на кредитите

¹⁶ Активата со еврокомпонента порасна за 11.280 милиони денари или за 4,5%, што е последица на растот на кредитите за 8.027 милиони денари (од кои 6.152 милиона денари се во евра, а 1.876 милиони денари се во денари со евроклаузула), како и на депозитите во странска валута за 2.719 милиони денари. Пасивата со еврокомпонента се зголеми за 2.109 милиони денари или за 0,9%, што главно се должи на растот на тековните сметки за 3.890 милиони денари, но позначително намалување бележат кредитните обврски во евра за 1.664 милиони денари.

¹⁷ Активата со доларска компонента порасна за 705 милиони денари, или за 3,9%, а растот се јавува како резултат на зголемените орочени депозити во долари за 402 милиона денари, како и на паричните средства, паричните еквиваленти, златото и благородните метали за 239 милиони денари. Пасивата со доларска компонента се зголеми за 968 милиони долари, или за 4,9%, а растот е последица на зголемените тековни сметки за 458 милиони денари, но и на орочените доларски депозити на физички лица за 155 милиони денари.

¹⁸ Негативниот јаз меѓу активата и пасивата во австралиски долари и во денари со клаузула во оваа валута е незначително проширен во споредба со претходниот квартал и изнесува 398 милиони денари. Промена во девизната позиција од долга во кратка е забележана кај швајцарскиот франк, каде што јазот во третиот квартал е негативен и изнесува 401 милион денари, како и кај другите валути, каде што се јавува негативен јаз во износ од 12 милиони денари.

со валутна компонента, раст бележат како кредитите на нефинансиските друштва, така и кредитите на домаќинствата, но растот е позабележителен кај кредитите на друштвата. Освен тоа, забележителен раст се јавува и кај девизните кредити на другите клиенти поради задолжувањето на државата во странска валута кај една банка. Меѓутоа, треба да се има предвид дека дури 99,5% од кредитите со валутна компонента се во евра или во денари со евроклаузула, така што натамошното одржување стабилен номинален девизен курс на денарот во однос на еврото е главен чинител за ублажување на индиректниот валутен ризик на банките.

Табела бр. 4

Распределба на банките според учеството на отворената девизна позиција по одделни валути и агрегатната девизна позиција во сопствените средства

30.9.2022

Опис	Број на банки										Агрегатна девизна позиција/ сопствени средства
	Отворена девизна позиција по одделни валути/ сопствени средства										
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Австралиски долар		Останато		
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	
под 5%	5	0	9	3	6	5	7	1	10	2	5
од 5% до 10%	2	0									2
од 10% до 20%	3	0									3
од 20% до 30%	2	0									2
над 30%											

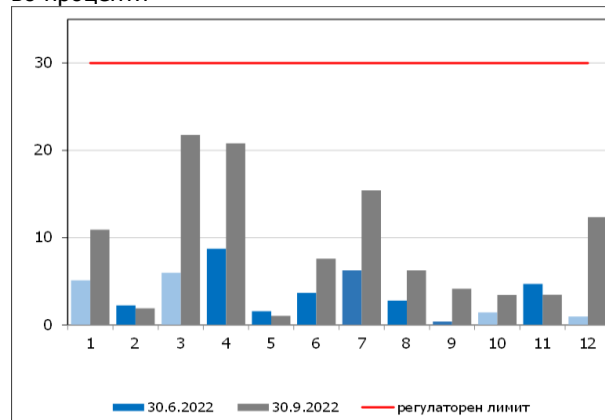
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Поголемиот број од банките бележат раст на соодносот на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, којшто се движи од 1,1% до 21,8%, но овие вредности и натаму се под пропишаната граница од 30%. На 30.9.2022 година, сите банки имаа долга агрегатна девизна позиција, што е последица на високиот позитивен јаз меѓу активата и пасивата во евра и во денари со евроклаузула.

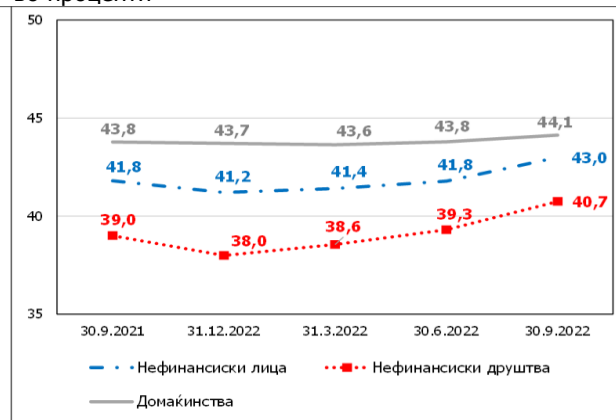
Графикон бр. 19

Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства по одделни банки* (лево) и учество на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити (десно)

во проценти

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Столпчињата со посветли нијанси се однесуваат на банките коишто имаат кратка девизна позиција, но се прикажани во апсолутна вредност. Од анализата е исклучена РБСМ.

3. Ликвидносен ризик

Во третиот квартал од 2022 година, ликвидносната позиција на банкарскиот систем се задржа на стабилно ниво и дополнително зајакна, обезбедувајќи капацитет на банките за непречена кредитна поддршка на компаниите и домаќинствата. За разлика од првите два квартала од оваа година, кога ликвидните средства на банкарскиот систем забележаа намалување во услови на забавување на растот на депозитите, при истовремено засилување на кредитната поддршка на економијата, во третиот квартал од 2022 година, ликвидните средства почнаа повторно да растат, остварувајќи квартален раст од 2,4%. Со тоа, показателите за ликвидноста на банкарскиот систем се задржаа на стабилно и задоволително ниво, а стапката на покриеност со ликвидност на банкарскиот систем (англ. Liquidity Coverage Ratio) е повисока за 2,5 пати во споредба со регулаторниот минимум (100%), што го потврдува задоволителниот обем на ликвидност со кој располага македонскиот банкарски систем. Кумулативните јазови меѓу договорените парични приливи и одливи до 1 година се негативни, но банките очекуваат релативно високо ниво на стабилност на депозитите, како главен извор на финансирање на нивните активности. Резултатите од стрес-тестовите упатуваат на задоволителна отпорност на банкарскиот систем на претпоставените екстремни, поединечни и комбинирани ликвидносни одливи.

Имајќи ги предвид инфлациските движења, Народната банка во третиот квартал од 2022 година продолжи со затегнувањето на монетарната политика користејќи поширок сет монетарни инструменти, заради одржување на среднорочната ценовна стабилност. Во текот на третиот квартал од 2022 година, основната каматна стапка беше зголемена до нивото од 4,25% (заклучно со ноември 2022 година), коешто беше надолупнето и со зголемување на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена. Исто така, беа направени промени и кај инструментот задолжителна резерва¹⁹ за поттикнување на кредитирањето проекти за обновливи извори на енергија, но и промени насочени кон намалување на евроизацијата. Се очекува дека со оваа мерка ќе се засилат започнатите промени во каматната политика на банките и дека банките ќе понудат поповолни камати за сите категории денарски

¹⁹ Уште во март 2022 година, во согласност со забележаната зголемена склоност на штедење во странска валута, како и неоснованите спекулации за стабилноста на денарот, Народната банка презеде целни мерки, односно направи промени во задолжителната резерва, како реакција на ваквите тенденции и ја намали стапката за задолжителна резерва од денарските обврски (од 8% на 6,5%) и едновременно ја зголеми стапката на задолжителна резерва од обврските во странска валута (од 15% на 16,5%). Промените започнаа да се применуваат од јуни оваа година. Врска: Одлука за задолжителната резерва („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 83/22), а во јуни стапката на задолжителната резерва за денарските обврски се намали од 6,5% на 5%, а стапката на задолжителна резерва за обврските во странска валута се зголеми од 16,5% на 18%. Врска: Одлука за изменување на Одлуката за задолжителната резерва („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 153/22). Со промената на задолжителната резерва од септември 2022 година, основата за издвојување задолжителна резерва во денари на банките се намали за износот на новоодобрените кредити за финансирање проекти за домашно производство на електрична енергија од обновливи извори. Врска: Одлука за задолжителната резерва („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 201/22). Измената на овој инструмент од ноември 2022 година, којашто е четврта по ред оваа година, опфаќа зголемување на стапката на задолжителна резерва на банките за обврските во странска валута од 18% на 19%, а зголемен е и делот од задолжителната резерва во странска валута којшто банките го исполнуваат во евра, од 75% на 77%. Врска: Одлука за задолжителната резерва („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 251/22).

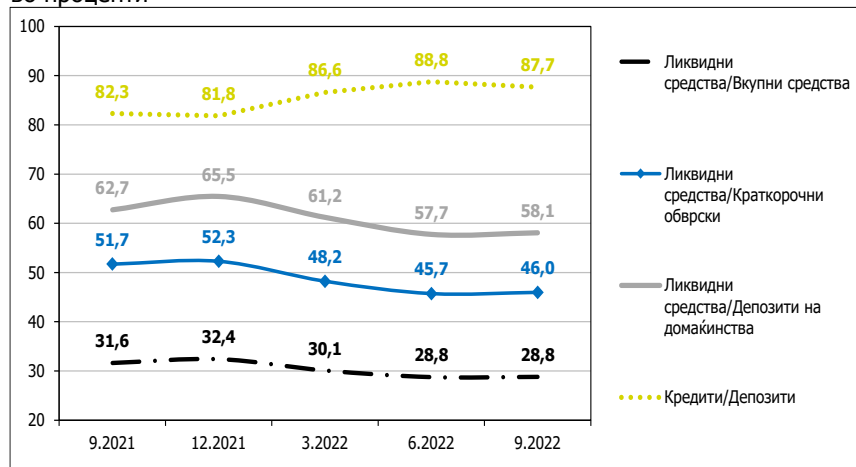
депозити, придонесувајќи за посилен раст на штедењето во домашна валута. Истовремено, со оваа промена би се постигнало и оптимално управување со ликвидноста.

3.1. Показатели за ликвидноста

Во третиот квартал од 2022 година, зголемувањето на ликвидните средства на банкарскиот систем придонесе и за подобри показатели за ликвидноста. Показателите се под нивниот десетгодишен просек, но и понатаму упатуваат на соодветно управување на банките со ликвидносниот ризик, без појава на ликвидносни притисоци, што се потврдува со солидното учество на ликвидните средства во вкупната актива на банките (28,8%) и со задоволителната покриеност на краткорочните обврски и депозитите од домаќинствата со ликвидни средства (од 46% и 58,1%, соодветно²⁰).

Графикон бр. 20

Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: При пресметката на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

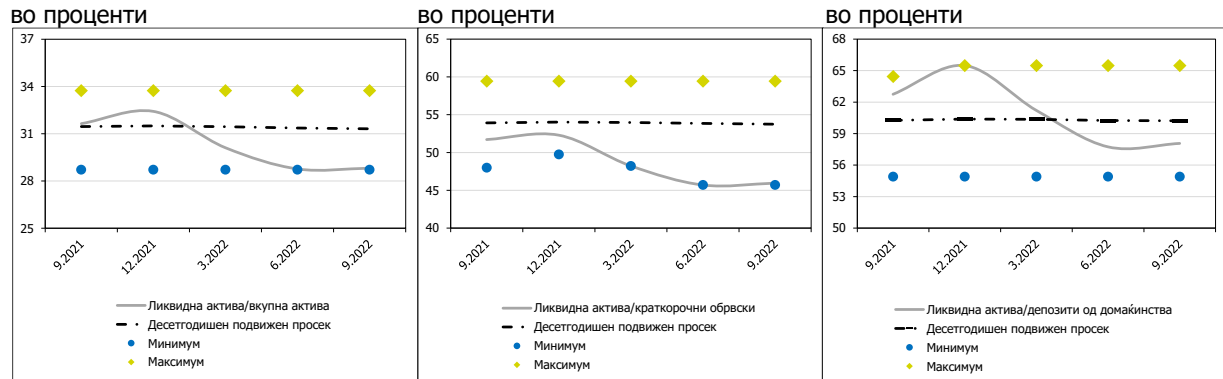
²⁰ По одделни банки, на 30.9.2022 година, учеството на ликвидните во вкупните средства е помеѓу 19,7% и 49,1%, со медијана од 22,2% (септември 2021 година: помеѓу 18,8% и 53,3%). Покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства е помеѓу 32,9% и 64,1%, со медијана од 40,7% (септември 2021 година: помеѓу 36,5% и 70%), а покриеноста на депозитите од домаќинствата со ликвидни средства меѓу 35,3% и 79,1%, со медијана од 59,8% (септември 2021 година: помеѓу 38% и 86,3%). „Развојна банка на Северна Македонија“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

Графикон бр. 21

Ликвидна актива / вкупна актива (лево), ликвидна актива / краткорочни обврски (средина) и ликвидна актива / депозити на домаќинствата (десно)

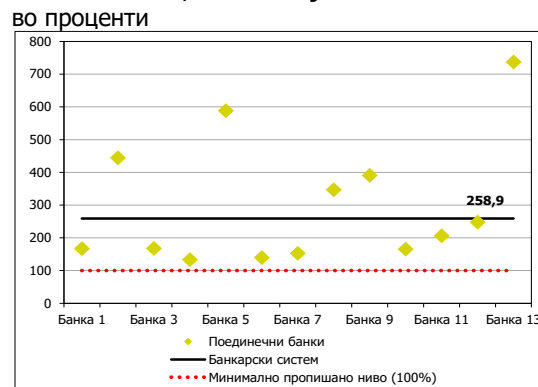

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Стапката на покриеност со ликвидност на банкарскиот систем (англ. Liquidity Coverage Ratio) изнесува 258,9%, што е повеќе за 2,5 пати од регулаторниот минимум (100%²¹) и го потврдува задоволителниот обем на ликвидност со кој располага македонскиот банкарски систем. Анализирano по одделни банки, стапките на покриеност со ликвидност се движат во интервал од 133,2% до 737,1% (со медијана од 206,1%), што исто така упатува на прифатливи рамки на ликвидносен ризик на кој се изложени банките и стабилно управување со ликвидноста од нивна страна.

Графикон бр. 22

Стапка на покриеност со ликвидност, со состојба на 30.9.2022 година

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Според валутните карактеристики на ликвидните средства и обврските, во третиот квартал од 2022 година, показателите за денарската ликвидност

²¹ Покрај на збирна основа, банките се должни да утврдуваат и да следат стапка на покриеност со ликвидност според секоја значајна валута за банката (секоја валута чиешто учество во вкупните билансни обврски на банката изнесува најмалку 5%). Притоа, пропишаното минимално ниво од 100% се однесува само на вкупната стапка на покриеност со ликвидност, а не и на стапките според секоја значајна валута. На 30 септември 2022 година, стапките на покриеност со ликвидност за двете значајни валути, евра и денари, изнесуваат 95,5% и 265,6%, соодветно.

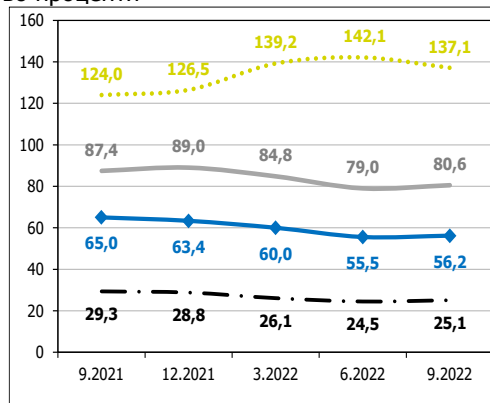

бележат подобрување, наспроти показателите за девизната ликвидност²², коишто три квартали по ред бележат намалување. Ваквите движења на показателите за ликвидност соодветствуваат со позначителното квартално зголемување на денарската (за 3,6%), наспроти минималниот раст на девизната ликвидна актива (за 0,4%). Од друга страна, анализирано на годишна основа, показателите за ликвидноста покажуваат спротивно однесување, односно показателите за денарската ликвидност се намалуваат, додека показателите за девизната ликвидност бележат раст. Сепак, и натаму показателите за денарската ликвидност се на повисоко ниво во споредба со показателите за девизната ликвидност, што се должи на повисокото структурно учество на ликвидните средства во денари во вкупните ликвидни средства на банките. Ризиците од пониското ниво на показателите за девизната ликвидност се ублажуваат со високата денарска ликвидност и можноста за непречено обезбедување девизни ликвидни средства²³ доколку има потреба.

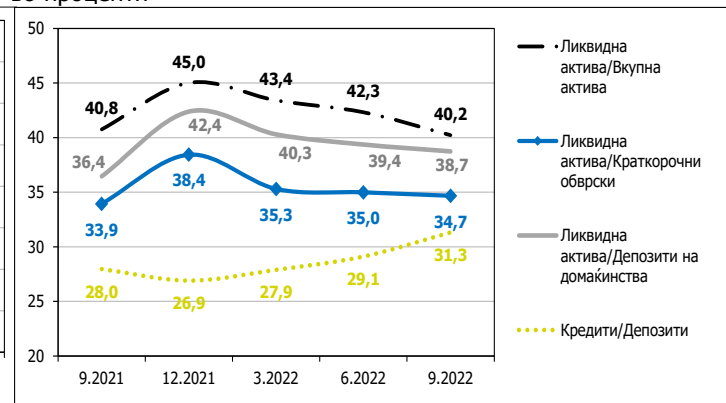
Графикон бр. 23

Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем според валутата – денари (лево) и девизи (десно)

во проценти

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

3.2. Динамика и состав на ликвидните средства

На крајот од третиот квартал од 2022 година, ликвидните средства²⁴ на ниво на банкарскиот систем изнесуваа 184.399 милиони денари. За разлика од

²² Побарувањата и обврските со валутна клаузула се сметаат како денарски, бидејќи нивниот паричен тек е во денари.

²³ Банките можат во секое време да ги обезбедат потребните девизни ликвидни средства, преку интервенциите на Народната банка на девизниот пазар. Покрај тоа, Европската централна банка (ЕЦБ) донесе одлука за продолжување на важноста на репо-линијата преку којашто, во август 2020 година, за првпат ѝ овозможи на Народната банка пристап до девизна ликвидност во евра, со соодветно обезбедување. Крајниот рок на примена на репо-линијата во вредност до 400 милиони евра е продолжен до јануари 2023 година. Во досегашниот период, Народната банка нема искористено средства од одобрената репо-линија, со оглед на постојаното одржување и на денарската, и на девизната ликвидност на банкарскиот систем на соодветно ниво, со видлива тенденција на натамошен пораст на ликвидните средства на банките во последните неколку месеци.

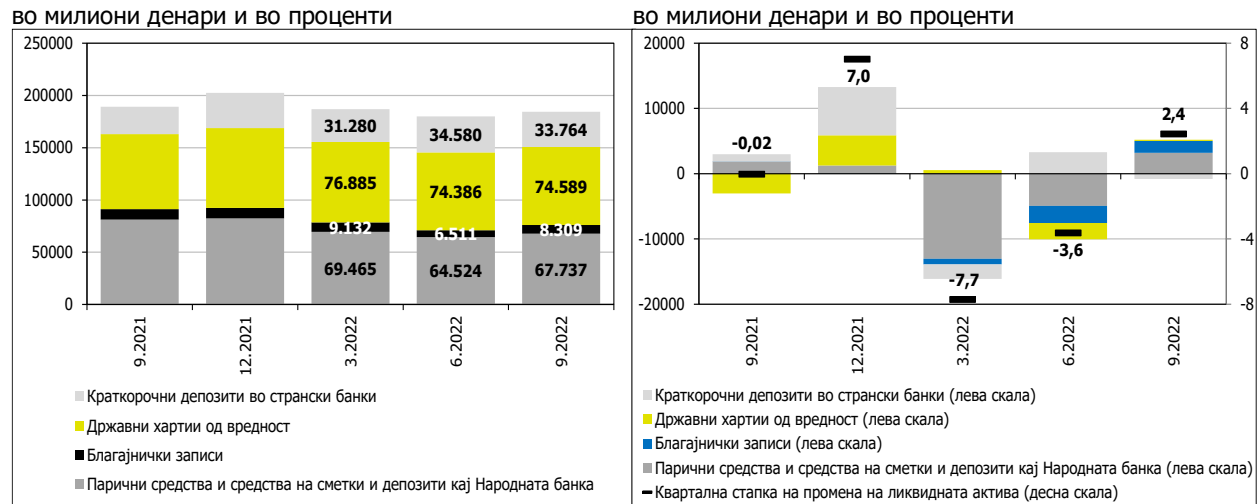
²⁴ Ликвидните средства ги опфаќаат: 1) паричните средства и побарувањата од Народната банка, каде што се вклучени ефективните парични средства, паричните средства на сметките на банките во Народната банка, расположливите депозити кај Народната банка и благајничките записи; 2) краткорочните депозити кај странски банки, вклучително и средствата на банките на нивните кореспондентни сметки во странство и 3) сметководствената вредност на пласманите во хартии од вредност издадени од централни влади, т.е. државни хартии од вредност издадени од Република Северна Македонија и издадени од странски држави. За потребите на анализата на ликвидносниот ризик, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.

првите два квартала од оваа година, кога при послаб раст на депозитите и пад во првиот квартал (како привремена реакција на домаќинствата на шокот со војната во Украина), при истовремено засилување на кредитната поддршка на економијата, ликвидните средства на банкарскиот систем забележаа намалување, во третиот квартал од 2022 година депозитите повторно растат, што се одрази и врз движењето на ликвидните средства (раст за 4.397 милиони денари или за 2,4%). Кварталното зголемување на ликвидноста на банките, анализирано според одделните финансиски инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, беше најизразено кај пласманите на банките во расположливи депозити преку ноќ кај Народната банка (коишто се зголемија за 9.325 милиони денари, или за 46%), како и кај расположливите депозити на седум дена кај Народната банка (коишто се зголемија за речиси четирипати, односно за 1.571 милион денари). Значителен придонес во растот на ликвидните средства имаше и зголемувањето на пласманите на банките во благајнички записи (за 1.797 милиони денари, или за 27,6%)²⁵. Истовремено, средствата на денарската сметка кај Народната банка се намалија за 8.713 милиони денари (или за 31,4%). Намалување бележат и средствата на банките на кореспондентните сметки и краткорочните депозити пласирани во странски банки (за 816 милиони денари, или за 2,4%), додека кај вложувањата на банките во државни хартии од вредност нема позначителни квартални промени (пласманите во државни обврзници растат за 0,5%, додека пласманите во државни записи се намалуваат за 0,2%).

Графикон бр. 24

Ликвидни средства, структура (лево) и промена (десно)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

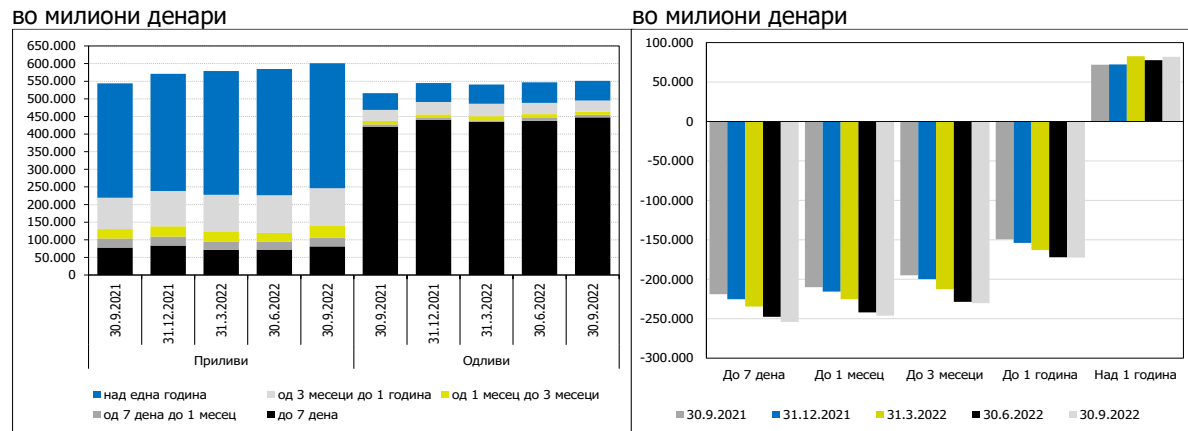
²⁵ Во текот на третиот квартал од 2022 година, како и во октомври и ноември 2022 година, Народната банка продолжи со зголемувањето на каматните стапки, при што каматната стапка на благајничките записи се зголеми вкупно за 2,25 п.п. до нивото од 4,25%. Понудениот износ на благајнички записи остана ист, односно 10.000 милиони денари, а побарувачката се зголеми до нивото од 7.105 милиони денари, во септември 2022 година, односно 8.958 во ноември 2022 година. Промените во основната каматна стапка беа надополнети и со раст на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена, за вкупно 1,75 п.п., соодветно, до нивото од 2,15% и 2,2%, соодветно, заклучно со ноември 2022 година.

3.3. Рочна структура на договорените приливи и одливи од средствата и обврските на банките

Графикон бр. 25

Рочна структура на приливите и одливите врз основа на билансните средства и обврски (лево) и кумулативен јаз меѓу договорените приливи и одливи, со вклучување на кумулативниот износ на неоптоварените средства (десно)

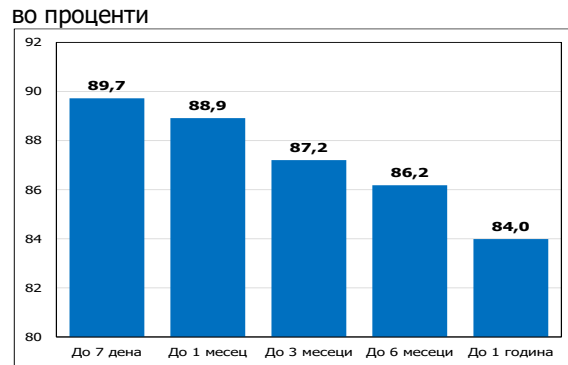
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Со состојба на 30.9.2022 година, во рочната структура на приливите и одливите на банките преовладуваат договорените приливи на банките распоредени во временскиот период над една година и договорените одливи на банките распоредени во временскиот период до седум дена. Притоа, најголемата разлика (јаз) помеѓу приливите и одливите на банките се забележува токму во временските периоди до седум дена (негативен јаз) и над една година (позитивен јаз), што произлегува од вклучувањето на обврските по видување и без утврдена рочност во рочниот сегмент до седум дена, односно заради побарувањата врз основа на кредити и аванси вклучени во рочните сегменти над една година (долгорочните кредити на ниво на банкарскиот систем опфаќаат околу 80% од вкупните кредити на нефинансиските субјекти). Кумулативните јазови во однос на активата на банкарскиот систем изнесуваат 38,7% (кумулативниот јаз до 7 дена) и 26,3% (кумулативниот јаз до 1 година).

Графикон бр. 26

Очекувана стабилност на депозитите, според преостанатиот период до достасување, со состојба на 30.9.2022 година

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

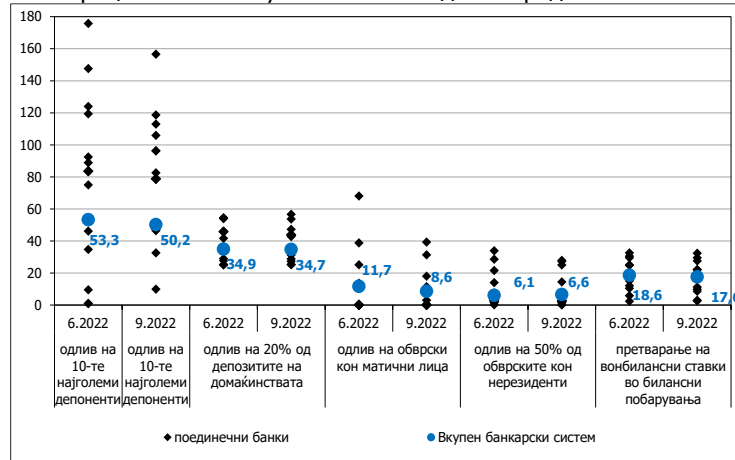
И во третиот квартал од 2022 година, банките очекуваат задржување на стабилноста на депозитите како главен извор на финансирање на нивните активности. Имено, на крајот на третиот квартал од 2022 година, во согласност со однесувањето на депонентите, банките и натаму очекуваат дека значителен дел (или 84%) од договорените парични одливи во следните 12 месеци врз основа на депозити нема да се остварат од страна на депонентите.

3.4. Стрес-симулации за ликвидносни шокови

Графикон бр. 27

Придонес на одделните шокови во намалувањето на ликвидните средства при симулацијата за комбиниран ликвидносен шок

како процент на намалување на ликвидните средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.9.2022 година, резултатите од спроведените стрес-симулации за ликвидносни шокови покажуваат солиден капацитет на банкарскиот систем, односно тој располага со доволно ликвидни средства за да им одговори

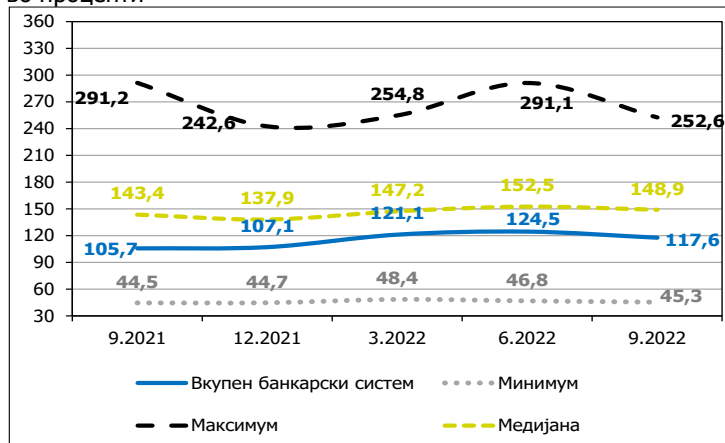

соодветно на поединечните симулирани парични одливи. Отпорноста на македонскиот банкарски систем на ликвидносни шокови се потврдува преку резултатите од сите поединечни симулации на ликвидносни шокови, а целосно искористување (117,6% на 30.9.2022 година) на ликвидните средства би настанало само при значително екстремната симулација на ликвидносен шок, којшто опфаќа комбинирани одливи²⁶ на средства од банките врз повеќе основи. Со оглед на екстремноста на претпоставката, за потребите на оваа симулација, вообичаениот опфат на ликвидните средства се проширува и со други финансиски инструменти²⁷ во сопственост на банките, за кои се цени дека банките брзо и лесно ќе ги наплатат или ќе ги претворат во парични средства. Во таков случај, при комбинација на претпоставените шокови, за покривање на ликвидносни одливи би биле потребни помалку, односно 102,3% од ликвидните средства коишто се на располагање, според проширената дефиниција.

Графикон бр. 28

Намалување на ликвидните средства по симулацијата за комбинирани ликвидносни шокови (по сите шокови)

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

При примена на поединечните симулации на ликвидносни шокови, високото ниво на ликвидни средства со кое располагаат македонските банки овозможува намирување на сите претпоставени, поединечни, екстремни ликвидносни одливи. Најголемо намалување на ликвидните средства се случува при симулацијата на одлив на депозитите на десетте најголеми депоненти, но значењето на

²⁶ При симулацијата се претпоставува одлив на: депозитите на десетте најголеми депоненти, 20% од депозитите на домаќинствата, обврските кон матичните субјекти (обврските врз основа на субординирани инструменти и хибридни капитални инструменти се исклучени од симулацијата бидејќи, во согласност со регулативата за пресметка на адекватноста на капиталот, нивната исплата е регулирана), 50% од обврските кон нерезидентите (со исклучок на обврските кон нерезидентните матични лица на банките, коишто се веќе опфатени со една од претходните симулации) и конверзија на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористени лимити врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциските сметки) во билансите побарувања. При симулациите за ликвидносни шокови е исклучена „Развојната банка на Северна Македонија“ АД Скопје.

²⁷ Покрај финансиските инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, се додаваат и следниве финансиски инструменти: средствата во резервниот гарантен фонд кај КИБС, долгорочните депозити во странски банки, инструментите на пазарот на пари издадени од странски недржавни издавачи, кредитите со договорна преостаната рочност до 30 дена, како и ефектот од намалувањето на задолжителната резерва за девизните обврски на банките којашто е издвоена во девизи заради симулираниот одлив на девизните депозити на домаќинствата.

оваа симулација за одделните банки е различно, со оглед на разликите во степенот на концентрацијата на депозитите. Спротивно на тоа, кај симулацијата на остварувањето на репутациониот ризик и губењето на довербата на населението во банките претставена преку одлив на 20% од депозитите на домаќинствата има значително поголема сличност во резултатите за одделните банки, со што се потврдува важноста на депозитите за финансирањето на активностите на банките. При претпоставеното претворање на определени вонбилансни обврски на банките во билансни побарувања²⁸, банките би потрошиле нешто помалку од 20% од своите ликвидни средства. Малото учество на обврските кон нерезидентите, како и кон матичните лица во структурата на вкупните извори на финансирање на банките предизвикува скромно влијание на шоките поврзани со нив врз вкупниот резултат од оваа симулација.

---

²⁸ Се претпоставува одлив на средства како резултат на претворање на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористените лимити врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциските сметки) во билансни побарувања.

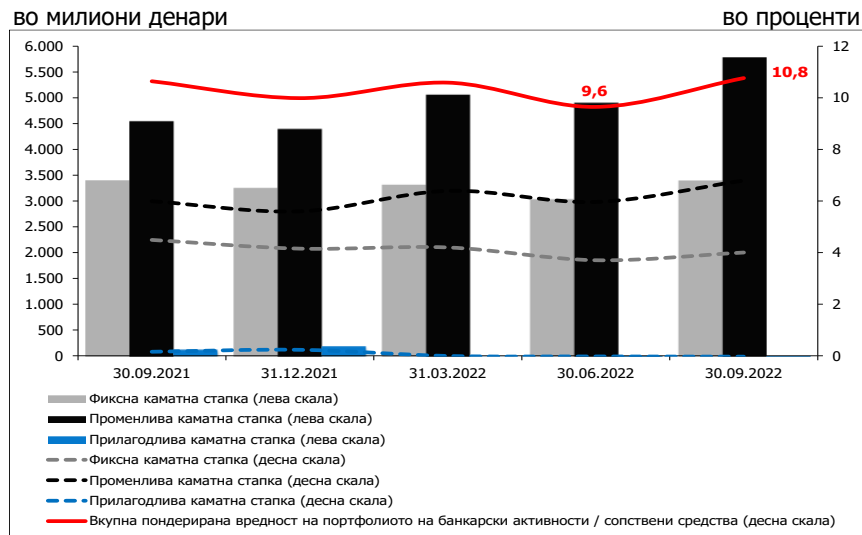

4. Ризик од промена на каматните стапки

Во третиот квартал од 2022 година, изложеноста на банкарскиот систем на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности се зголеми, поради растот на пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности и на нејзиното учество во сопствените средства. Зголемувањето на изложеноста на банкарскиот систем на ризикот од промена на каматните стапки најмногу се должи на промените кај каматочувствителните позиции на банките со променливи каматни стапки, и тоа на зголемувањето и прераспоредувањето на пласманите во кредити од блоковите со пократок кон блоковите со подолг преостанат период до следна преоцена на висината на каматната стапка. Исто така, и пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности со фиксна каматна стапка бележи квартален раст, како резултат на зголемувањето на пласманите во депозити, при истовремено намалување на обврските врз основа на кредити. Вкупниот (непондериран) јаз е позитивен, што на агрегирана основа го изложува банкарскиот систем на ризикот од намалување на каматните стапки, коешто во услови кога завршува периодот на ниски каматни стапки е помалку веројатно. Но, од друга страна, во такви услови, банките индиректно се изложени на каматниот ризик, поради што станува поизразен кредитниот ризик од изложеноста на нивните клиенти на ризикот од раст на каматните стапки, во услови кога е значително присуството на кредитите со променливи и прилагодливи каматни стапки.

Графикон бр. 29

Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности* според типот на каматната стапка, во апсолутен износ (лева скала) и во однос на сопствените средства (десна скала)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

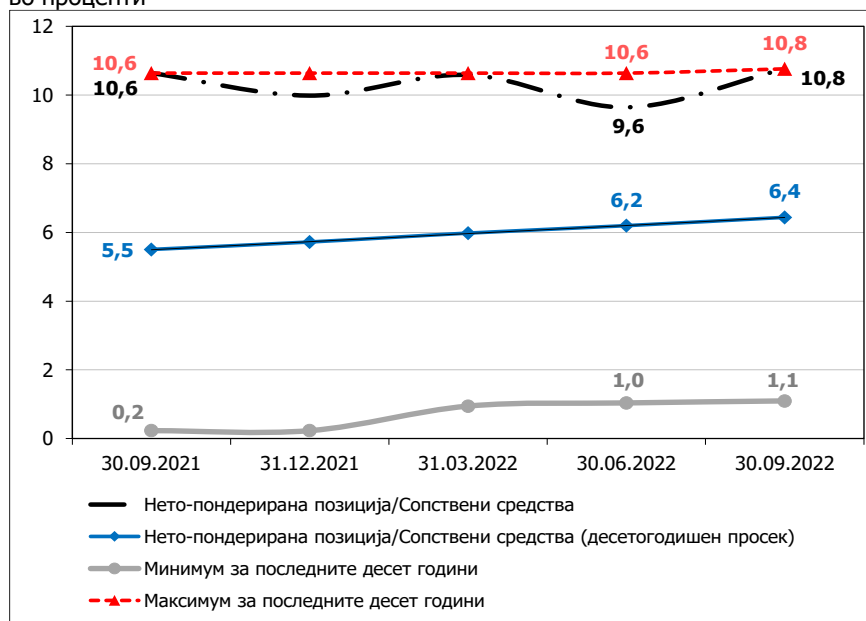
* Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности ја означува потенцијалната загуба на економската вредност на ова портфолио, при претпоставен неповолен каматен шок од ± 2 процентни поена.

Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности забележа квартално зголемување од 1.230 милиони денари, или за 15,6%, што при раст на сопствените средства (за 3,6%), услови зголемување на соодносот меѓу пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства за 1,2 процентни поена, до нивото од 10,8%. На тој начин, показателот се изедначи со максималното ниво остварено за последните 10 години (10,8%) и сè уште е над десетгодишниот просек од 6,4%. По одделна банка, овој сооднос се движи во интервалот од 1,4% до 17,6% и е под нивото од пропишаниот праг од 20,0%²⁹.

Графикон бр. 30
Нето пондерирана позиција / сопствени средства
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Анализирано според типот на каматната стапка, кварталниот раст на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности произлегува најмногу од зголемувањето на пондерираната вредност на портфолиото со променлива каматна стапка (за 876 милиони денари или 17,9%), а исто така и од зголемувањето на пондерираната вредност на портфолиото со фиксна каматна стапка (за 361 милион денари, или за 11,9%). Растот на пондерираната вредност на портфолиото со променлива каматна стапка се должи пред сè на зголемувањето и прераспоредавањето на пласманите во кредити со овој тип каматна стапка, од блоковите со пократок (до 1 месец) кон блоковите со подолг период до следната преоцена на висината на каматната стапка (3 – 6 месеци). Зголемувањето на пондерираната вредност на портфолиото со фиксна каматна стапка произлегува од зголемувањето на средствата при истовремено намалување на обврските со овој тип

²⁹ Според регулативата, во случај кога односот помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката надмине 20%, банката е должна да предложи мерки за намалување на овој однос, а Народната банка може да ѝ наложи и издвојување соодветен износ на капитал за покривање на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.

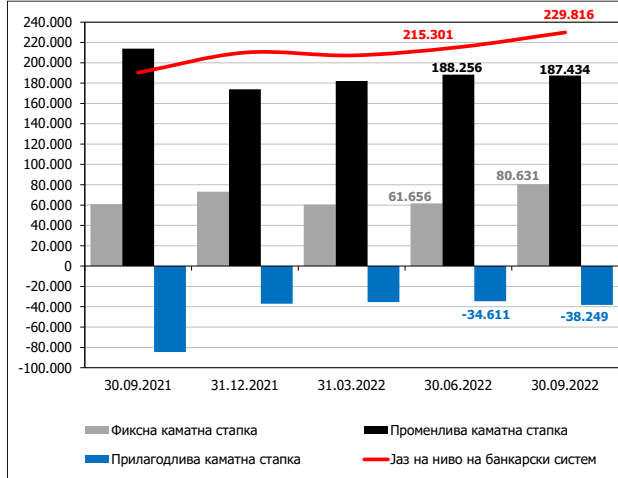

каматна стапка. Мало проширување (од 8 милиони денари) бележи пондерираната вредност (негативна) на портфолиото со прилагодлива каматна стапка.

Графикон бр. 31

Каматочувствителни средства и обврски според типот на каматната стапка, јаз (лево) и квартална промена (десно)

во милиони денари

во проценти

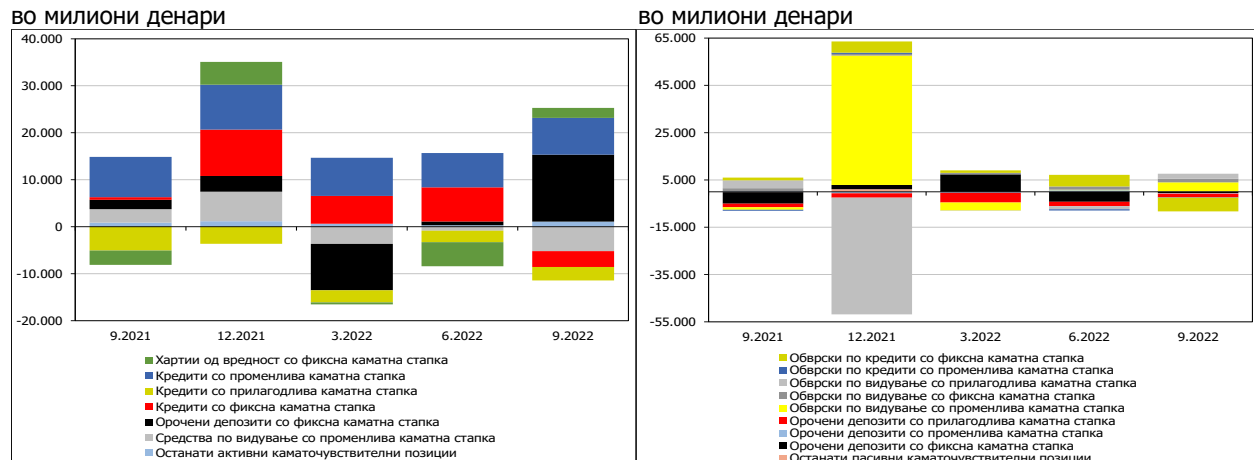
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Вкупниот, непондериран јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски бележи квартален раст за 6,7%, или 14.515 милиони денари. Ова најмногу се должи на проширувањето на **позитивниот јаз меѓу позициите со фиксна каматна стапка** (за 30,8%, или за 18.975 милиони денари), и тоа најмногу заради зголемувањето на пласманите во краткорочно орочени депозити, при истовремено намалување на обврските врз основа на кредити. **Позитивниот јаз меѓу средствата и обврските со променлива каматна стапка** се стесни (за 822 милиона денари, или за 0,4%), најмногу заради намалувањето на средствата по видување, при истовремено зголемување на обврските по видување со овој тип каматни стапки. **Негативниот јаз меѓу средствата и обврските со прилагодлива каматна стапка** се прошири за 3.638 милиони денари, или за 10,5%, што произлегува од намалувањето на пласманите во кредити, при истовремен раст на обврските по видување со овој тип каматни стапки.

Графикон бр. 32

Квартални промени на каматочувствителните средства (лево) и обврски (десно), според типот на инструментот и типот на каматната стапка

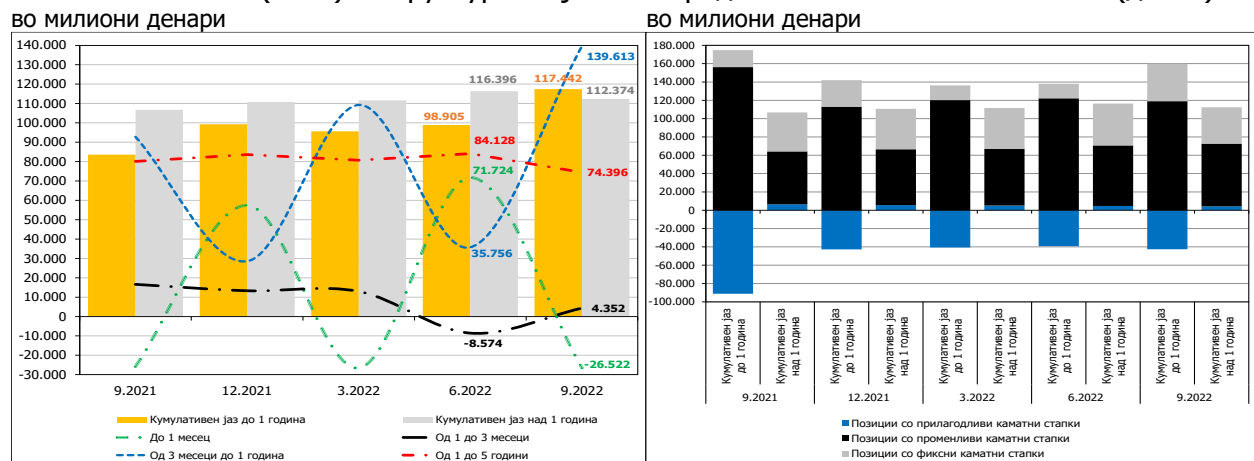

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Анализирано според временскиот период до следната прецена на висината на каматните стапки, проширувањето на вкупниот јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски најмногу се должи на значителното проширувањето на јазот од 3 месеци до 1 година, за 103.857 милиони денари. Ваквото проширување произлегува најмногу од зголемените пласмани во кредити со променлива каматна стапка. Истовремено, и јазот од 1 до 3 месеци забележа раст (12.926 милиони денари), што, пак, е најмногу условено од зголемувањето на пласманите во хартии од вредност на државата и краткорочно орочени депозити со фиксна каматна стапка во странство и кај Народната банка, при истовремено намалување на обврските врз основа на кредити со овој тип каматна стапка.

Графикон бр. 33

Јаз меѓу активните и пасивните позиции, според периодот до следната прецена на каматните стапки (лево) и структура на јазот според типот на каматната стапка (десно)

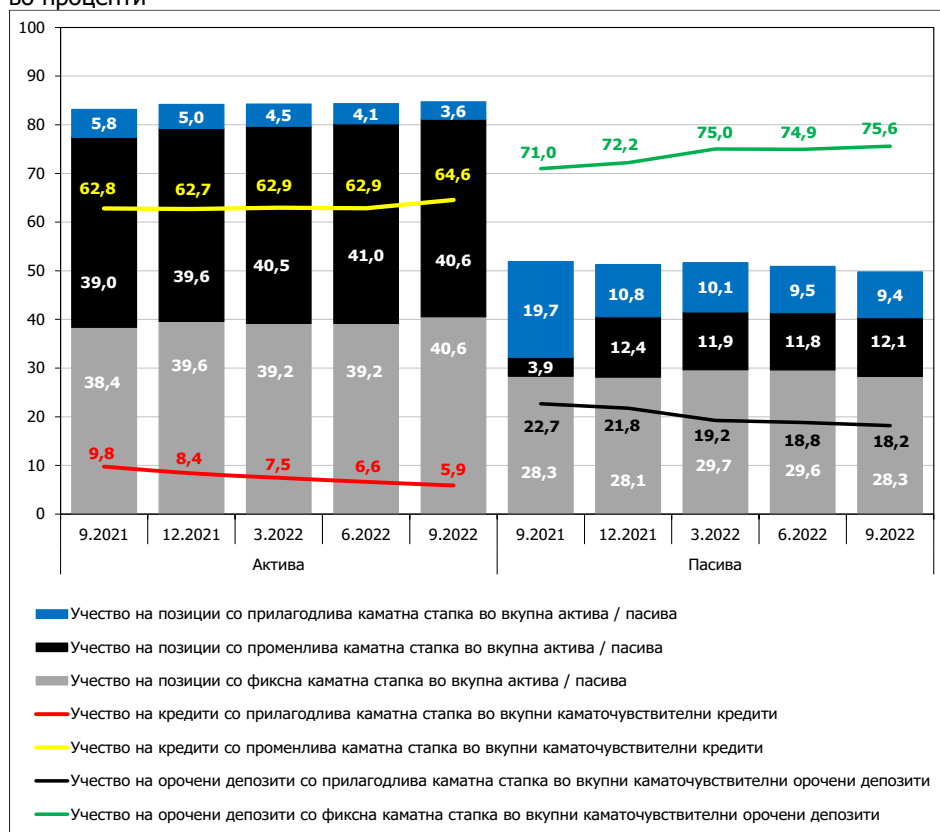
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Индиректната изложеност на ризикот од зголемување на каматните стапки, којашто произлегува од присуството на кредитите со прилагодливи и променливи каматни стапки и натаму е значителна. На 30.9.2022 година, збирното учество на овие кредити во вкупните кредити изнесува 70,5% (зголемување за 1 процентен поен во споредба со 30.6.2022 година), при што 64,6% од вкупните кредити имаат променлива каматна стапка, додека 5,9% се со прилагодлива каматна стапка. Ова ги изложува банките на индиректен кредитен ризик од изложеноста на нивните клиенти на ризикот од зголемување на каматните стапки.

Графикон бр. 34

Структура на активата и пасивата, според типот на каматна стапка во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Повеќе детали околу структурата на каматочувствителните позиции на банките се дадени во анексите кон овој извештај.

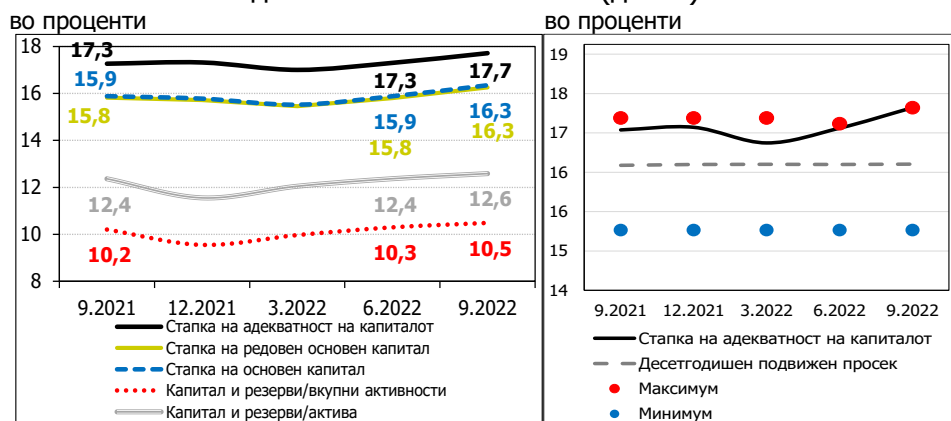
5. Ризик од несолвентност

Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем го задржаа трендот на нагорно движење во третиот квартал од 2022 година. Стапката на адекватност на капиталот се зголеми за 0,4 процентни поени, до нивото од 17,7%. Овој раст е резултат на побрзиот квартален раст на сопствените средства, во споредба со зголемувањето на активата пондерирана според ризиците. Растот на сопствените средства во третото тримесечје најмногу се должи на новите емисии на обични акции, додека зголемувањето на активата пондерирана според ризиците најмногу произлегува од изложеноста на валутниот ризик. Околу 30% од кварталниот раст на сопствените средства се искористи за исполнување на супервизорските и регулаторни барања во врска со солвентноста на банките, а преостанатиот дел остана слободен, над минималните барања. Речиси 55% од сопствените средства на банкарскиот систем отпаѓаат на капиталните додатоци утврдени согласно со супервизорската оценка, но и на заштитните слоеви на капиталот или се слободни, над потребните минимум регулаторни и супервизорски барања, што е особено значајно во услови на кризни епизоди, кога може да се искористат како алатка за справување со предизвици од различна природа и интензитет. Спроведеното стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови со исклучително конзервативни претпоставки покажува зголемена отпорност на банкарскиот систем споредено со претходниот квартал. Ова е особено значајно, имајќи ги предвид постоечките предизвици пред кои се исправени банките и нивните клиенти меѓу кои повисокото ниво на инфлација, сè уште постоечкиот и неизвесен воен конфликт меѓу Русија и Украина, како и енергетската криза. Во такви услови, солвентноста на банкарскиот систем, која е на задоволително ниво значително ги ублажува негативните ефекти од евентуално поголемо остварување на ризиците од каква било природа.

5.1. Солвентност и капитализираност на банкарскиот систем

Графикон бр. 35

Показатели за солвентноста и капитализираноста на македонскиот банкарски систем (лево) и движење на стапката на адекватност на капиталот (десно)

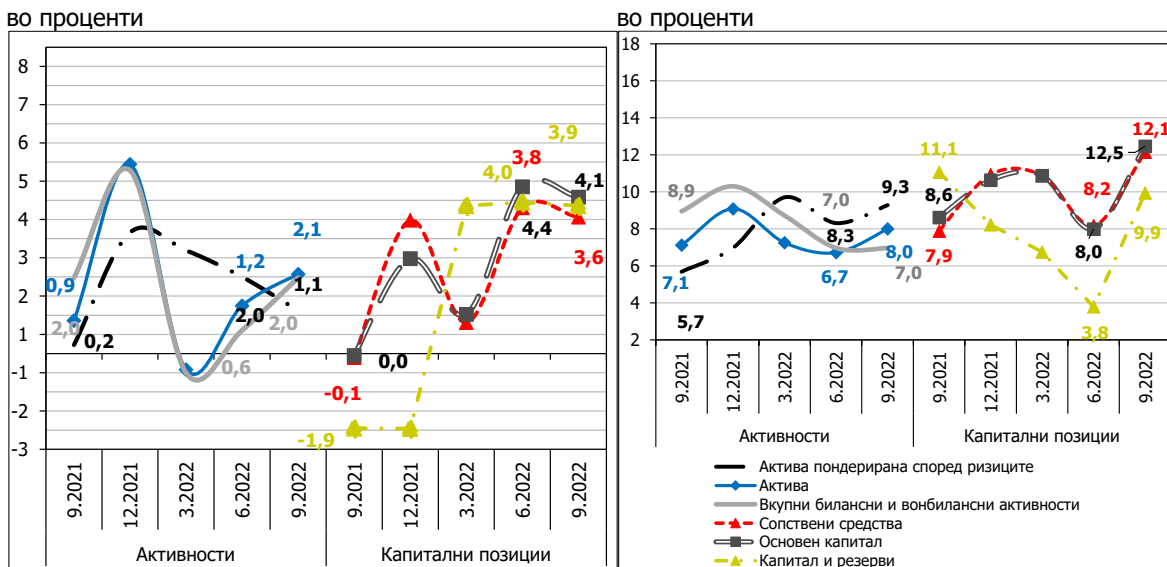
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем ја продолжија тенденцијата на подобрување во третиот квартал од 2022 година. На квартална основа, стапката на адекватност на капиталот се зголеми за 0,4 процентни поени, до нивото од 17,7%, што претставува максимална вредност забележана во изминатите десет години. Стапките на редовниот основен и на основниот капитал се изедначија и изнесуваат 16,3% (квартално зголемување од 0,5 и 0,4 процентни поени, соодветно), додека учествата на капиталот и резервите во вкупната актива и вкупните билансни и вонбилансни активности на банките се зголемија за по 0,2 процентни поена и достигнаа 12,6% и 10,5%, соодветно. Зголемувањето на показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем произлегува од побрзиот раст на капиталните позиции во споредба со активностите на банките. Имено, капиталот и резервите го забрзаа кварталниот раст до нивото од 3,9%, додека сопствените средства остварија раст од 3,6% што најмногу се должи на новите емисии на обични акции издадени од две големи банки во третиот квартал од 2022 година. Истовремено, зголемувањето на активностите беше поумерено (вкупната актива, вкупните билансни и вонбилансни активности и активата пондерирана според ризиците се зголемија за 2,1%, 2,0% и 1,1%, соодветно).

Графикон бр. 36

Квартални (лево) и годишни (десно) стапки на промена на компонентите на показателите за солвентноста

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

5.2. Квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем

Банкарскиот систем располага со квалитетни капитални позиции, коишто му овозможуваат задоволителна отпорност на потенцијални сценарија на стресна состојба. На крајот на третиот квартал од 2022 година, најквалитетниот слој од сопствените средства на банкарскиот систем (редовниот основен капитал) преовладува во вкупните сопствени средства со учество од 91,8%, а на додатниот основен капитал и

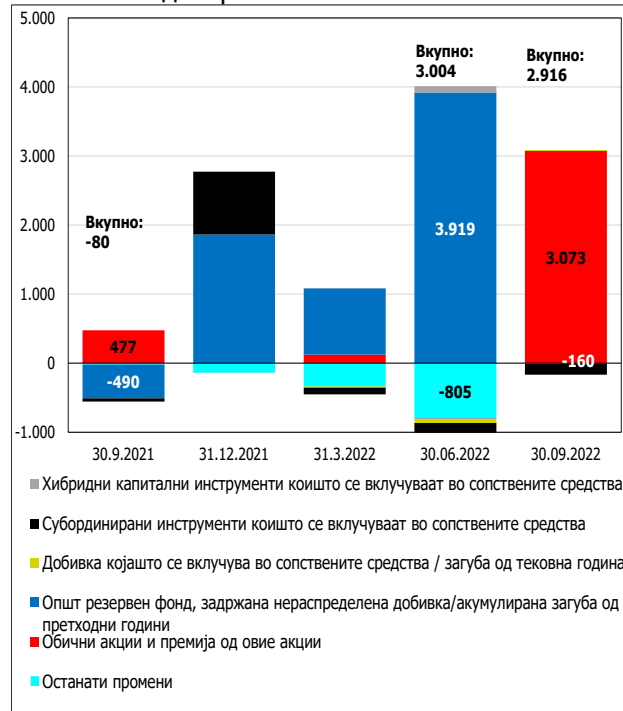
дополнителниот капитал отпаѓаат 0,5% и 7,7% од сопствените средства на банкарскиот систем.

Во третиот квартал од 2022 година, сопствените средства на банкарскиот систем забележаа раст од 2.916 милиони денари, или за 3,6%, што е слично како и во претходниот квартал (3,8%), додека годишната стапка на промена бележи зголемување. Најголем придонес за растот на сопствените средства во третото тримесечје од 2022 година имаа новите емисии на обични акции, а една банка издаде и перпетуални обврзници³⁰. Сепак, задолжителната општа резерва (општ резервен фонд) и задржаната нераспределена добивка и натаму ја задржаа главната позиција во структурата на сопствените средства со учество од 51,4%. Благо намалување беше забележано кај третата по големина позиција во рамки на сопствените средства, субординираните инструменти, заради навлегување на дел од инструментите во последните најмногу пет години до рокот на достасување³¹. Повеќе детали во врска со нивото на сопствените средства по групи банки се прикажани во анексите кон овој извештај.

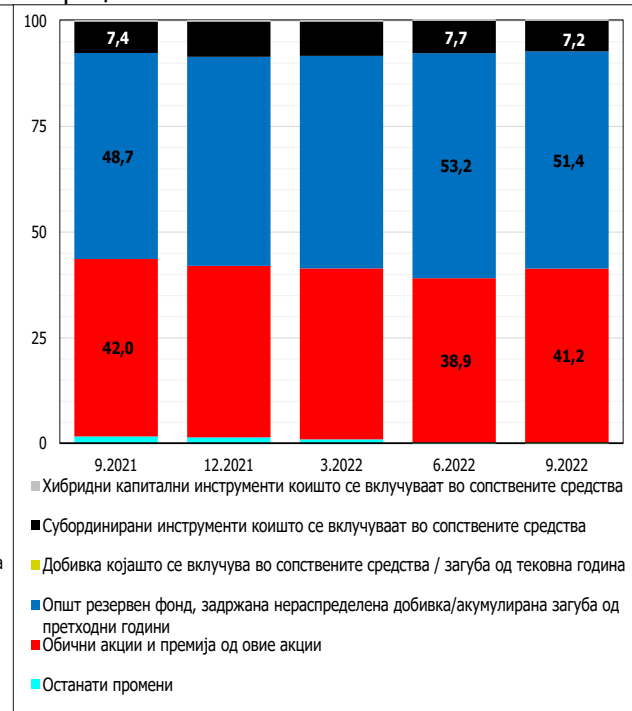
Графикон бр. 37

Структура на годишните промени на сопствените средства (лево) и структура на сопствените средства (десно)

во милиони денари

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

³⁰ Во текот на третото тримесечје во 2022 година нова емисија на обични акции имаа две големи банки, додека една средна банка издаде перпетуални обврзници. Обичните акции се употребија за зголемување на редовниот основен капитал на банките, а перпетуалните обврзници се употребија за зголемување на додатниот основен капитал на банката.

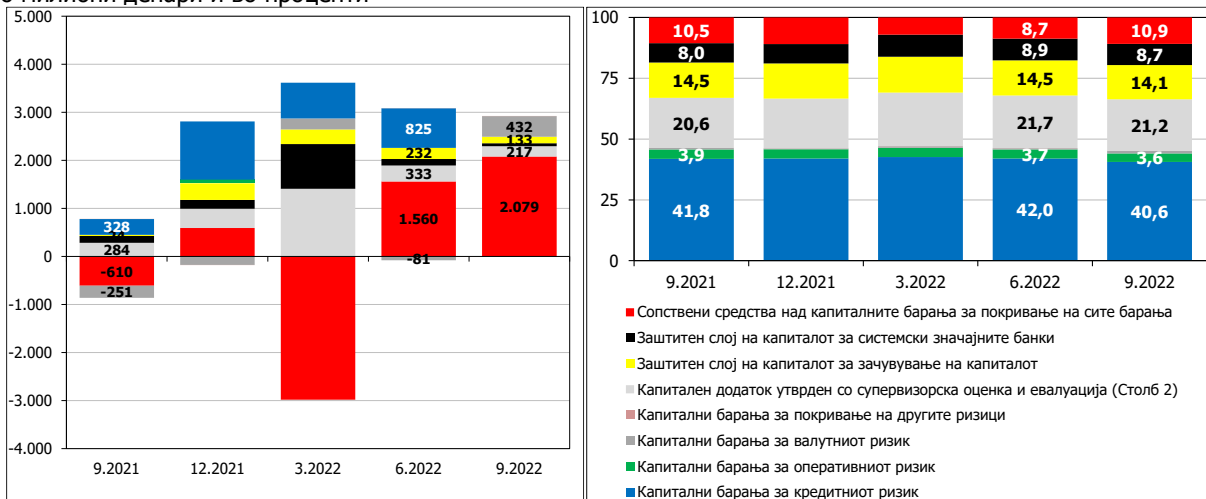
³¹ Согласно со Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, во текот на последните пет години до нивниот рок на достасување субординираните инструменти се вклучуваат по дисконтирана вредност.

Анализирано според намената на сопствените средства, сите компоненти на капиталните барања бележат раст, освен капиталните барања за кредитен ризик. Износот на капиталот потребен за покривање на ризиците се зголеми за 426 милиони денари, или за околу 1%, но неговиот удел во вкупните сопствени средства на банкарскиот систем умерено се намали (од 46,3% на 30.6.2022 година на 45,2% на 30.9.2022 година). Кварталниот раст на капиталот потребен за покривање на ризиците речиси во целост произлегува од зголемувањето на капиталните барања за покривање на валутниот ризик (за 432 милиони денари)³². Заштитните слоеви на капиталот³³ (за зачувување на капиталот и за системски значајните банки) се зголемија за 195 милиони денари, или за 1,0%, на квартално ниво и на крајот на третиот квартал од 2022 година учествуваат со 22,8% во вкупните сопствени средства на банкарскиот систем (23,3% на 30.6.2022 година). Износот на капиталниот додаток утврден со супервизорска оценка забележа квартално зголемување од 217 милиона денари, или за 1,2% и учествува со 21,2% во вкупните сопствени средства на банкарскиот систем. Околу 71% од кварталниот раст на сопствените средства се искористи и за зголемување на слободните сопствени средства, над минимум потребните регулаторни и супервизорски барања, коишто забележаа квартален раст од 2.079 милиони денари, или за 29,1% и достигнаа учество од 10,9% од вкупните сопствени средства.

Графикон бр. 38

Структура на кварталните промени (лево) и на состојбата (десно) на сопствените средства, според потребата за покривање на одделните ризици и за одржување на потребните заштитни слоеви на капиталот во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

³² Растот на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик е резултат на зголемената агрегатна девизна позиција во третиот квартал од 2022 година. Подетално образложение се наоѓа во делот за валутниот ризик од Извештајот.

³³ Од четирите заштитни слоеви на капиталот предвидени со Законот за банките, во третиот квартал од 2022 година сите банки имаа обврска да го исполнуваат заштитниот слој за зачувување на капиталот, додека шест банки се идентификувани како системски значајни банки и имаат обврска да исполнуваат и соодветна стапка на заштитен слој на капиталот за системски значајни банки. Исто така, во јули 2022 година, Советот на Народната банка донесе одлука за воведување противцикличен заштитен слој на капиталот на банките за изложеностите во Република Северна Македонија, во висина од 0,5% од активата пондерирана според ризиците, со примена од 1 август 2023 година.

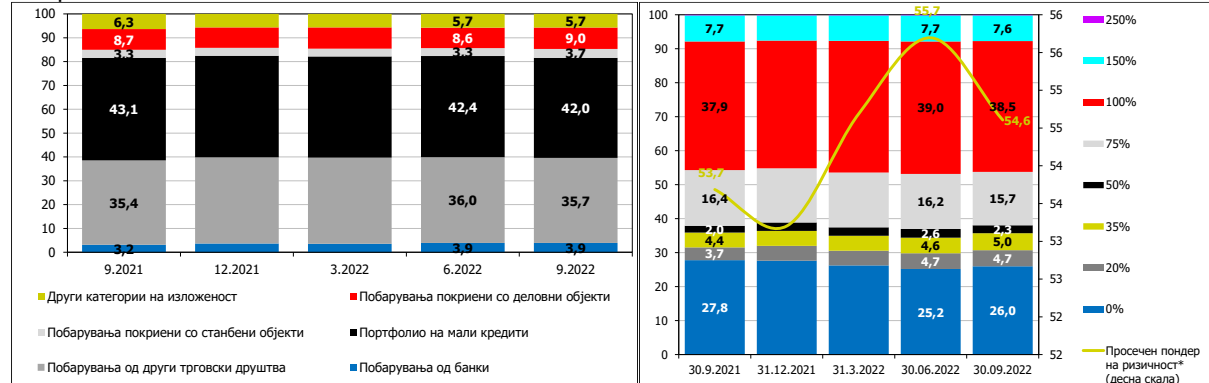

Графикон бр. 39

Структура на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик, според категории на изложеност (лево) и на вкупната билансна и вонбилансна изложеност, според пондерите на ризицност (десно)

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Просечниот пондер на ризицност е пресметан како сооднос меѓу активата пондерирани според кредитниот ризик и вкупната билансна и вонбилансна изложеност на банкарскиот систем.

Активата пондерирани според кредитниот ризик остана речиси непроменета (квартален пад за 0,02% или за 74 милиони денари)³⁴, што при умерено зголемување на вкупната билансна и вонбилансна изложеност на банкарскиот систем предизвика извесен квартален пад (за 1,1 п.п.) на просечниот пондер на ризицност, до нивото од 54,6%. Повеќе детали за капиталните барања за покривање на ризиците и стапката на адекватноста на капиталот по одделни групи банки се прикажани во анексите кон овој извештај.

5.3. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

Банкарскиот систем покажува задоволително ниво на отпорност на спроведените редовни симулирани шокови, коишто претпоставуваат екстремно остварување на кредитниот ризик (изолирано, или во комбинација со остварување на валутниот и/или ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарските активности). Резултатите од спроведеното редовно стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем и на одделните банки на симулирани шокови упатуваат на подобрување во споредба со 30.6.2022 година, најмногу заради повисокото почетно ниво на стапката на адекватност на капиталот. Неодамна беше ревидиран опфатот на симулациите кои се применуваат при редовните стрес-тестови, при што акцентот се става само на симулациите со висок степен на екстремност на претпоставките, чија веројатност за остварување е многу мала, што е всушност и суштината на процесот на стрес -естирањето. За потребите на овој извештај е прикажан резултатот од симулацијата за истовремено остварување на кредитниот, валутниот и

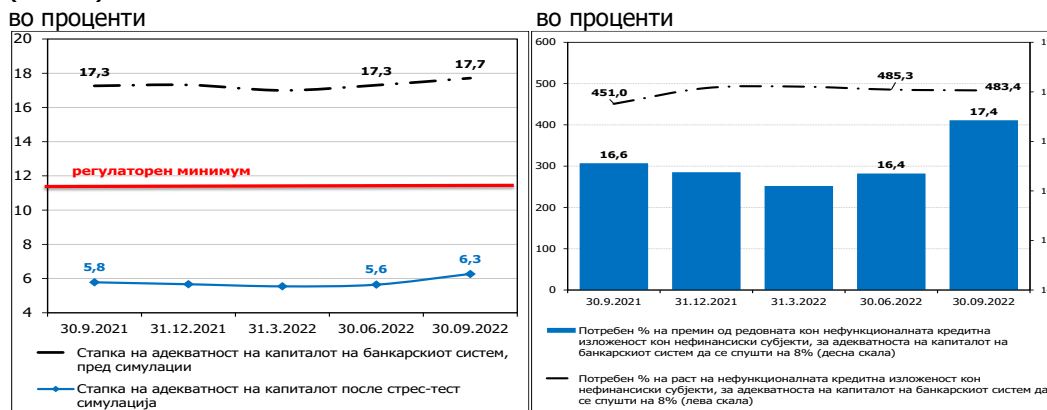
³⁴ Во структурата на активата пондерирани според кредитниот ризик, квартален пад бележи портфолиото на мали кредити (1.666 милиони денари), побарувањата од други трговски друштва (1.164 милиони денари), побарувањата од банки (201 милион денари) и од јавни институции (363 милиони денари). Истовремено, позначителен раст бележат побарувањата покриени со станбени (1.636 милиони денари) и деловни објекти (1.693 милиони денари), како и останатите позиции (207 милиони денари).

каматниот ризик³⁵. На ниво на банкарскиот систем, по шок стапката на адекватноста на капиталот се намалува под законскиот минимум, до нивото од 6,3%, но резултатот е подобар споредено со минатиот квартален датум, кога стапката на адекватност на капиталот се намали до ниво од 5,6%.

Графикон бр. 40

Резултати од стрес-тест симулациите³⁶ (лево) и потребно влошување на квалитетот на кредитната изложеност, за адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на 8% (десно)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Хипотетичките шокови на страната на кредитниот ризик имаат најголемо влијание врз солвентноста на банкарскиот систем. Резултатите од стрес-тестирањето покажуваат дека е потребен раст од 483,4% на нефункционалната кредитна изложеност, односно премин на 17,4% од редовната кон нефункционалната кредитна изложеност за да може адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти до 8%. Сепак, станува збор за прилично екстремни и помалку веројатни симулации, особено на краток рок, имајќи предвид дека во третиот квартал од 2022 година, само 0,3% од редовната кредитна изложеност кон нефинансискиот сектор доби нефункционален статус. Истовремено, состојбата на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти забележа квартално зголемување од 3,5%. Повеќе детали за капиталните барања за покривање на ризиците и стапката на адекватноста на капиталот по одделни групи банки се прикажани во анексите кон овој извештај.

³⁵ Стрес-тестирањето опфаќа симулација на истовремено остварување на кредитниот, валутниот и каматниот шок преку:

- 1) влошување на квалитетот на кредитната изложеност на нефинансиските лица, при што се претпоставува премин на 20%, 25% и 30% од кредитната изложеност кон нефинансиски сектор од категориите на ризик „А“, „Б“ и „В-редовно“, соодветно кон категориите на ризик „В-нефункционално“, „Г“ и „Д“, при што преминатата изложеност се распоредува подеднакво (по 33,3%) во послабите категории на ризик и се задржува истиот процент на покриеност со исправка на вредноста;
- 2) раст на изложеноста кон финансиските субјекти којашто е нефункционална за 100% за сметка на намалување на изложеноста во категорија на ризик „А“;
- 3) депрецијација на вредноста на денарот во однос на еврото за 30%; и
- 4) раст на активните и пасивните каматни стапки од 1 до 5 процентни поени;

IV. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем

1. Активности на банките

Банкарскиот систем работи во услови на нагласени ризици поради продолжениот воен конфликт во Украина, инфлациски притисоци и предизвици од енергетската криза, проследени со затегнување на монетарната политика и промени кај инструментот за задолжителна резерва насочени кон намалување на евроизацијата и во третиот квартал од 2022 година. И покрај ваквите околности, билансот на состојба на банкарскиот систем продолжи да расте, при што кварталното зголемување беше речиси двојно поголемо во однос на претходното тримесечје од 2022 година.

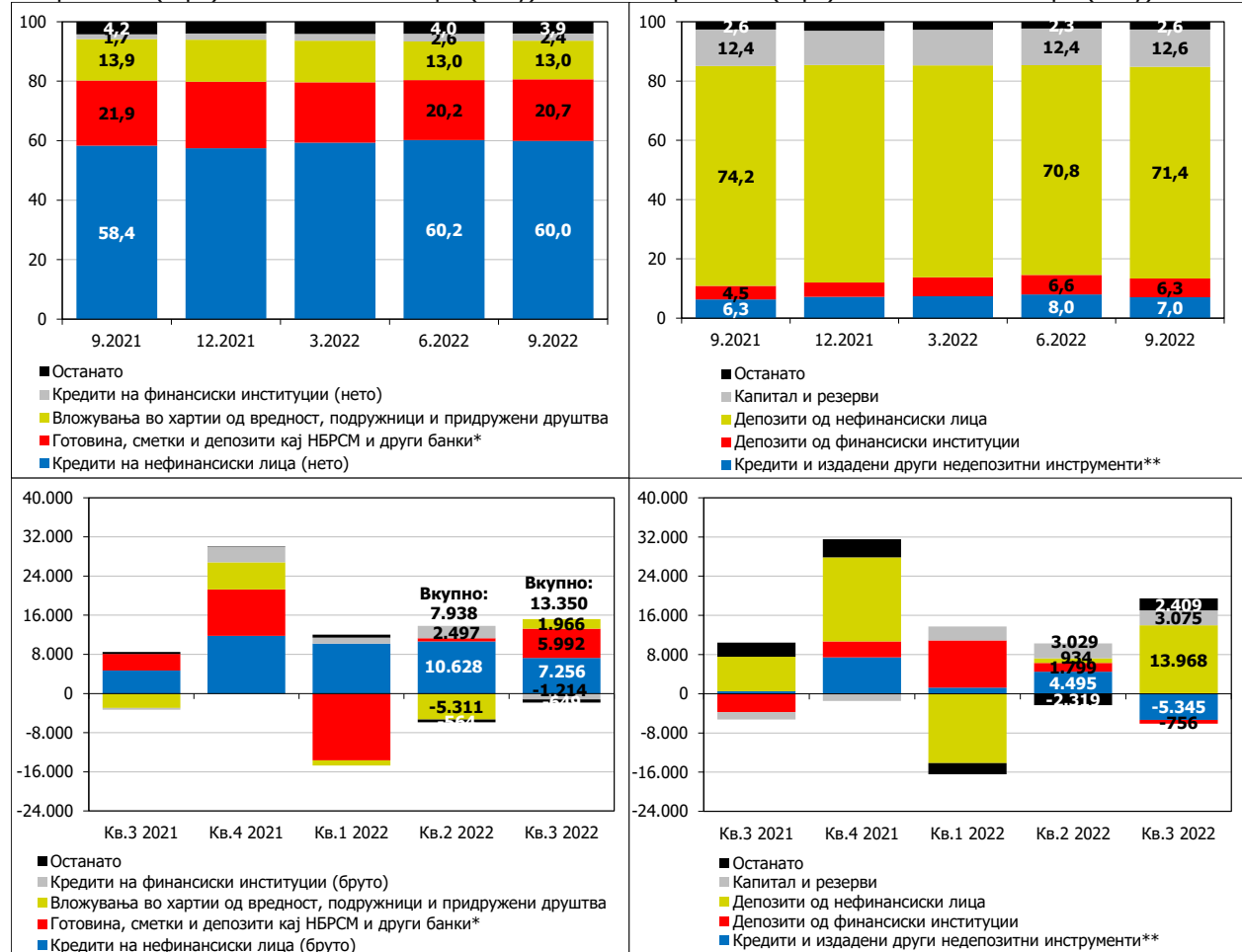
Движењата кај изворите на средства ја потврдува довербата на јавноста во стабилноста на банкарскиот систем, со оглед на забрзаниот раст на депозитите. Од секторски аспект, поголем беше придонесот на корпоративните депозити, но и депозитите на домаќинствата забележаа зголемување. Поволните промени во валутните склоности се задржаа, така што втор квартал по ред е поголем придонесот на депозитите во домашна валута отколку на девизните депозити, за што придонесуваат и мерките што ги презеде Народната банка во однос на изделувањето на стапките на задолжителната резерва според валутата на депозитите. Исто така, видливи се и промени од аспект на рочноста на депозитите, каде што и покрај вообичаено највисокиот придонес на депозитите по видување во зголемувањето на вкупната депозитна база, во ова тримесечје и штедењето на подолги рокови бележи квартален раст, за првпат од почетокот на пандемијата. Повисокото ниво на капиталот и резервите, заради докапитализација кај две големи и една средна банка, и повисоката добивка од работењето, исто така придонесоа за кварталниот раст на изворите на средствата.

Во третиот квартал од 2022 година банките остварија забавен кредитен раст. Поголемиот дел од кварталниот раст беше насочен кон поддршка на секторот „домаќинства“, иако и кредитирањето на претпријатијата забележа зголемување, но забавено и кај двата сегмента од кредитното портфолио, што соодветствува со заострувањето на кредитните услови од страна на банките. Иако застапеноста на кредитирањето проекти за обновливи извори на енергија ,и воопшто на „зелените“ кредити во вкупните кредити, сè уште е ниска, тие продолжија да растат и во третото тримесечје од 2022 година, а со промените во инструментот за задолжителна резерва од септември 2022 година Народната банка придонесува кон поттикнување на уште посилен раст на овие кредити. Покрај кредитната активност со нефинансискиот сектор, раст забележаа и пласманите на банките во инструментите на Народната банка - расположливите депозити и благајничките записи.

Графикон бр. 41

Структура на активата (горе лево) и на пасивата (горе десно) и структура на кварталните промени на активата (долу лево) и на пасивата (долу десно) на банкарскиот систем во проценти (горе) и во милиони денари (долу)

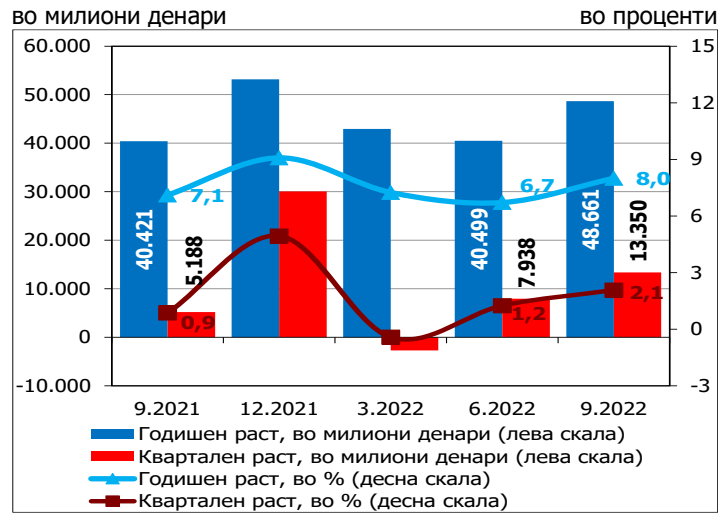
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките. Забелешка: * Во готовината, сметките и депозитите кај НБРСМ и други банки се вклучени и средствата во резервниот гарантен фонд на КИБС, како и задолжителната резерва во девизи; ** Издадените други недепозитни инструменти опфаќаат издадени субординирани и хибридни капитални инструменти.

Во третиот квартал од 2022 година, билансот на состојба на банкарскиот систем забележа двојно поголем раст (којшто изнесуваше 13.350 милиони денари или 2,1%) од растот во претходниот квартал (7.938 милиони денари или 1,2%). Над половина од растот на активата се должи на зголемувањето на кредитите одобрени на нефинансиски лица, иако со малку забавено темпо во однос на претходниот квартал, а позначително се зголемија и пласманите во расположливи депозити и благајнички записи на Народната банка. Најзначаен носител на растот на пасивата се депозитите од нефинансиски лица, но солиден позитивен придонес во зголемувањето на изворите на средства имаа и капиталот и резервите (заради зголемувањето на акционерскиот капитал по пат на емисија на обични акции кај две големи банки и

издавањето на перпетуална обврзница од страна на една средна банка) и повисоката тековна добивка од работењето.

Графикон бр. 42
Актива на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.1. Кредити на нефинансиските субјекти³⁷

Во третиот квартал од 2022 година, кредитната активност на банките и натаму расте, но со позабавено темпо во однос на претходниот квартал, во услови на умерено и постепено нормализирање на монетарната политика, така што кредитите на нефинансискиот сектор се зголемија за 7.256 милиони денари, или за 1,8%³⁸. Во услови на заострување на кредитните услови од страна на банките, и тоа особено кај корпоративните кредити, забавувањето на кредитниот раст е присутно и во двата сегмента од кредитното портфолио (кај домаќинствата се забележува и малку намалена побарувачка за кредити)³⁹. Сепак, кварталниот раст на кредитната активност во најголем дел произлезе од кредитирањето на домаќинства, додека придонесот на кредитите на нефинансиските друштва беше двојно помал споредено со населението. На годишна основа, кредитниот раст достигна 10,7%, што е забрзување, како во однос на годишниот раст забележан на 30.6.2022 година (10,2%), така и во споредба со 30.9.2021 година (6,6%).

Анализирано по поединечна банка, видлив е кредитен раст на квартална основа кај десет од вкупно дванаесет банки⁴⁰. Притоа, три четвртини од вкупниот квартален раст на кредитите на нефинансиските субјекти е определен од две големи банки.

³⁷ Кредитите на нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на нефинансиските лица – резиденти и нерезиденти, и тоа кредитите на приватните и јавните нефинансиски друштва, централната влада, локалната самоуправа, непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата (кредити на други клиенти), самостојните вршители на дејност и физичките лица (кредити на домаќинствата).

³⁸ Во вториот квартал од 2022 година, кредитите на нефинансиски субјекти се зголемија за 10.628 милиони денари, или за 2,7%.

³⁹ Извор: Анкетата за кредитната активност од октомври 2022 година.

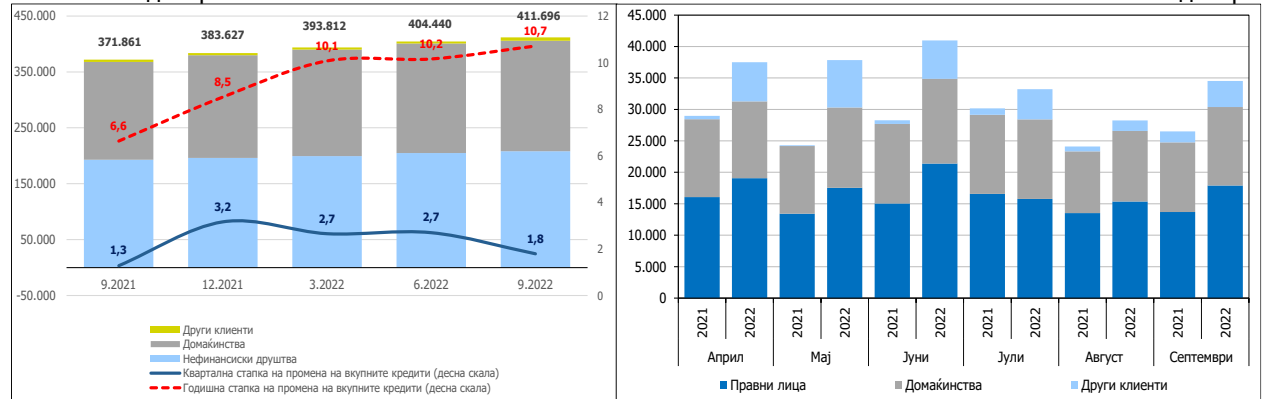
⁴⁰ Не е земена предвид „РБСМ“ АД Скопје.

Графикон бр. 43

Износ на кредитите на нефинансиските субјекти (лево) и новоодобрени кредити по одделни сектори (десно)

во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Обемот на нови кредити на нефинансискиот сектор во третиот квартал од 2022 година се намали за 17,5%, но е поголем (за 18,8%)⁴¹ во споредба со третиот квартал од претходната година. Квартално, поизразено намалување е видливо кај новоодобрените кредити на претпријатијата (од 15,5%), при истовремен поумерен пад на новоодобрените кредити на домаќинствата (од 5,5%). Ако се анализира обемот на нови кредити во првите девет месеци од 2022 година, тогаш нивниот износ бележи позначителен раст во споредба со истиот период од минатата година, и тоа во двата сегмента од кредитното портфолио.

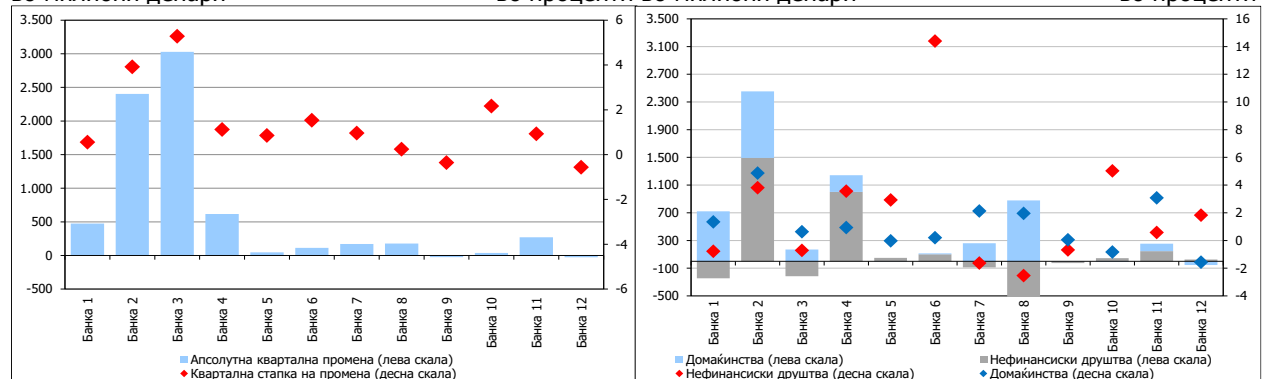
Графикон бр. 44

Раст на вкупните кредити на нефинансиските субјекти (лево) и на кредитите на нефинансиските друштва и домаќинствата (десно), по поединечна банка

во милиони денари

во проценти во милиони денари

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кредитите на нефинансиските друштва во третиот квартал од 2022 година растеа со забавено темпо, односно зголемувањето изнесуваше 1.612 милиони денари,

⁴¹ При раст од 12% и 8,6% на новоодобрените кредити во сегментот на претпријатијата и домаќинствата, соодветно.

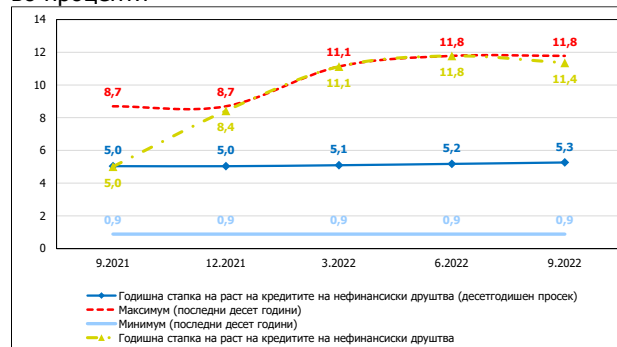
или за 0,8% (растот во вториот квартал од 2022 година изнесуваше 5.309 милиони денари, или 2,8%). На годишна основа, кредитите на претпријатија се зголемија за 12,8%, што е минимално повисоко во споредба со годишниот раст на 30.6.2022 година (12,7%), но неколкукратно повисоко во однос на годишниот раст на 30.9.2021 година (5,1%)⁴².

Забавувањето на кредитниот раст кон нефинансиските друштва може да се поврзе со посилното нето-заострување на условите за одобрување корпоративни кредити, и покрај натамошното нето-зголемување на вкупната побарувачка на корпоративни кредити⁴³. За последниот квартал од 2022 година, банките очекуваат натамошно нето-заострување на кредитните услови за одобрување корпоративни кредити и нето-зголемување на кредитната побарувачка од страна на претпријатијата.

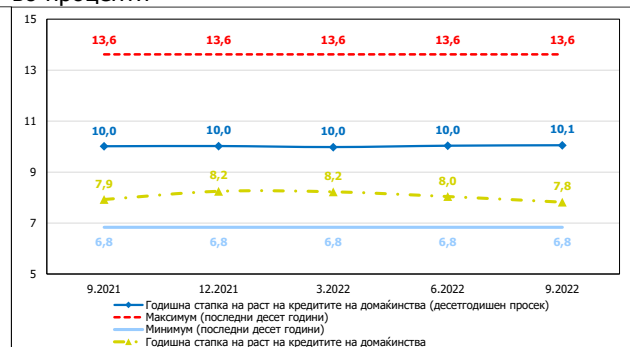
Графикон бр. 45

Десетгодишен подвижен просек на годишните стапки на раст на кредитите на нефинансиските друштва (лево) и кредитите на домаќинствата (десно)

во проценти

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Забелешка: Исклучен е ефектот од сите задолжителни отписи извршени во периодот 1.1.2016 – 30.9.2022 година. Почнувајќи од декември 2019 година податокот содржи и наплатени задолжително отпишани кредити.

Од аспект на економската активност на клиентите, во структурата на кредитите на нефинансиските друштва, најзастапени се кредитите одобрени на клиенти од индустријата⁴⁴ и трговската дејност, со учество од околу 60% во вкупните кредити на нефинансиските друштва. На 30.09.2022 година, според големината на нефинансиските

⁴² Без ефектот од нето-отписите, годишната стапка на раст на корпоративните кредити малку забави и изнесува 11,4% (11,8% на 30.6.2022 година), што е малку под максималната вредност на годишен раст на корпоративните кредити остварена во последните десет години (11,8%).

https://www.nbrm.mk/content/MPI%20publikacii/Istrazuvanje_Anketa_kreditna_aktivnost_oktomvri_2022.pdf

⁴³ Од аспект на поединечните услови за кредитирање на претпријатијата, банките укажуваат на натамошно нето-заострување кај каматните стапки на кредитите, барањата за обезбедување и некаматните приходи. Извор: Анкета за кредитната активност на банките во третиот квартал од 2022 година.

https://www.nbrm.mk/content/MPI%20publikacii/Istrazuvanje_Anketa_kreditna_aktivnost_oktomvri_2022.pdf

⁴⁴ Во рамките на дејноста индустрија, од почетокот на 2022 година се забележува изразен квартален, но и годишен раст на кредитите одобрени за снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација. Така, на квартална основа овие кредити растат за 1.380 милиони денари, или за 12,3%, додека на годишна основа се зголемени за 5.487 милиони денари, или за високи 76,9%. Притоа, овие кредити зафаќаат една петтина од вкупните кредити одобрени на клиентите од индустрија. Сепак, нивниот удел во вкупните кредити на нефинансиските друштва, на крајот од третиот квартал од 2022 година изнесува скромни 6,4%.

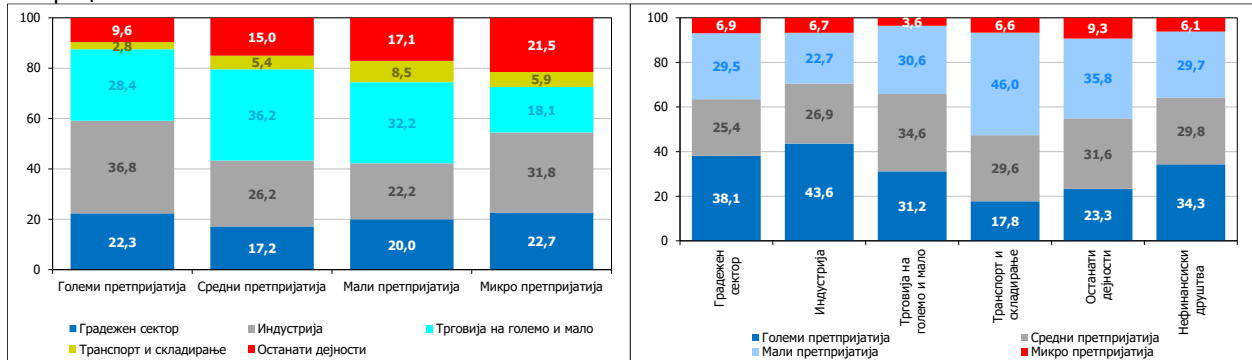

друштва⁴⁵, доделените кредити на големите, средните и малите претпријатија учествуваат со по околу 30% во вкупните корпоративни кредити. Кредитите на големите и средните претпријатија од дејноста транспорт и складирање најмногу придонесоа за кварталниот раст на вкупните корпоративни кредити.

Графикон бр. 46

Структура на кредитите на нефинансиските друштва, по одделни дејности и според големината на друштвото во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кварталниот раст бележи забавување и кај кредитите на домаќинствата, коишто се зголемија за 1,6% или 3.292 милиона денари (растот во вториот квартал од 2022 година изнесува 2,7% или 5.407 милиони денари). На годишна основа, кредитите на домаќинства се зголемија за 7,9%, што е забавено во однос на годишниот раст на 30.6.2022 (8,1%), но идентично со годишниот раст на 30.9.2021 година (7,9%)⁴⁶.

Забавувањето на кредитниот раст на домаќинствата, исто така, може да се поврзе со заострувањето на кредитните услови (по подолг период на нето-олеснување на условите кај овој сектор) при истовремено малку намалена побарувачка на овие кредити. Имено, во третиот квартал од 2022 година, банките укажуваат на нето-заострување на кредитните услови кај кредитите на домаќинствата⁴⁷ и тоа е најмногу забележливо кај станбените кредити. Истовремено, банките пријавија и мало нето-намалување на побарувачката на кредити, коешто беше повеќе изразено кај потрошувачките наспроти станбените кредити. Во наредното тримесечје, банките очекуваат уште повисоко нето-заострување на кредитните услови кај кредитите на домаќинствата, при натамошно уште поголемо нето-намалување на побарувачката на кредити.

⁴⁵ Критериумите за класификација на субјектите според големината (на големи, средни, мали и микро) се дадени во член 470 од Законот за трговски друштва.

⁴⁶ Без ефектот од нето-отписите, годишната стапка на раст на кредитите на домаќинства забави и изнесува 7,8% (8% на 30.9.2022 година), со што уште повеќе се доближи кон минималната вредност на годишниот раст на кредитите на домаќинствата остварена во последните 10 години (6,8%), а пак се оддалечи од нивото на нејзиниот 10-годишен подвижен просек (10,1%).

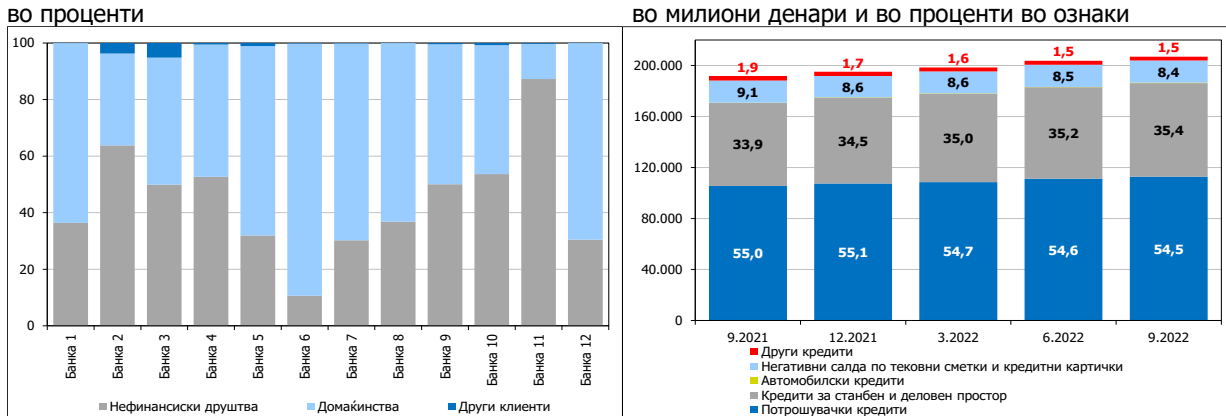
⁴⁷ Од аспект на поединечните кредитни услови, кај станбените кредити се забележува поголемо нето-заострување кај каматната стапка и нешто помало нето-заострување кај провизиите. Кај потрошувачките кредити, банките пријавија нето-заострување единствено кај каматните стапки. Извор: Анкета за кредитната активност на банките од октомври 2022 година.

Секторот домаќинствата има најголем удел во вкупното кредитно портфолио, со учество од 50,6% од вкупните кредити, којшто остана релативно стабилен на крајот од третиот квартал од 2022 година. Од аспект на кредитните производи, кредитите кои се наменети за финансирање на ненаменската потрошувачка на физичките лица (потрошувачките кредити, дозволени пречекорувања на трансакциски сметки и кредитни картички) зафаќаат 62,9%. Во третиот квартал од 2022 година, станбените и потрошувачките кредити забележаа највисок раст и најмногу придонесоа во вкупното зголемување на кредитите на физички лица. Сепак, и двата кредитни производа го забавија кварталниот раст до нивото од 2,3% (станбените кредити) и 1,3% (потрошувачките кредити), наспроти остварениот раст од 3,3% и 2,6%, соодветно, забележан во вториот квартал од 2022 година. Кварталното намалување на кредитите врз основа на негативните салда по тековни сметки (-0,7%) и на другите кредити (-2,5%) дополнително придонесе за забавениот тримесечен раст на вкупните кредити на физичките лица.

Графикон бр. 47

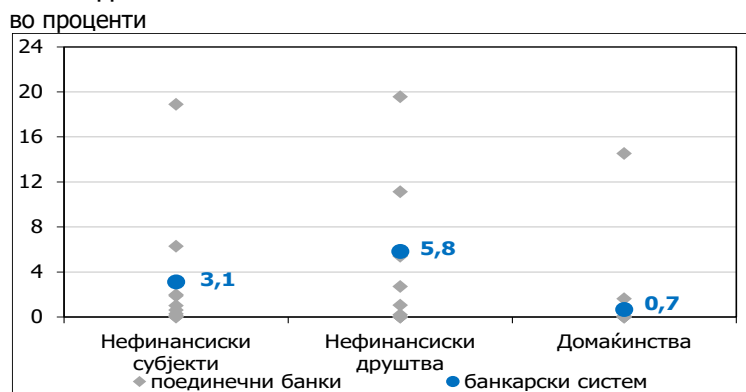
Секторска структура на кредитите на нефинансиските субјекти, по поединечна банка (лево) и структура на кредитите на физичките лица, по производи (десно) во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 48

Учество на „зелените“ кредити во вкупните кредити на нефинансиските субјекти и по одделни сектори, по поединечна банка во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Активностите на Народната банка наменети за поттикнување и зголемување на свесноста кај домашните кредитори за финансирање на „зелените“ проекти, односно поддршката на инвестициите во обновлива енергија, енергетска ефикасност, одржливо земјоделство и технолошки иновации продолжуваат, но сè уште уделот на овие кредити во вкупното кредитно портфолио на ниво на банкарскиот систем е скромно, иако од крајот на 2019 година, зеленото кредитирање е зголемено за речиси 80%. На крајот на третиот квартал од 2022 година, зелените кредити⁴⁸ достигнаа 12.876 милиони денари и зафаќаат 3,1% од вкупните кредити на нефинансиските субјекти. Притоа, растот на зеленото кредитирање се должи најмногу на кредитите на нефинансиските друштва, кои учествуваат со 5,8% во вкупните кредити доделени на компаниите⁴⁹. Растот на зелените кредити кај домаќинствата е помал и тие учествуваат со само 0,7% во вкупните кредити на секторот домаќинства. Во септември 2022 година, Народната банка донесе одлука за промени кај инструментот за задолжителната резерва, преку кои се поттикнува кредитирањето на проектите поврзани со домашното производство на електрична енергија од обновливи извори. На ваков начин, во услови на енергетска криза и силен раст на глобалните цени на електричната енергија, Народната банка придонесува кон ублажување на притисоците и на структурните проблеми во економијата, а воедно со мерката се поддржуваат и „зелените финансии“ и одржливото финансирање.

Во третиот квартал од 2022 година, од валутен аспект, кредитите со валутна компонента (особено девизните кредити)⁵⁰ во целост го определија растот на вкупните кредити на нефинансиските субјекти, додека придонесот на денарските кредити⁵¹ беше негативен. Високиот раст на девизните кредити, од една страна, произлегува од задолжувањето на државата со краткорочен девизен кредит во ова тримесечје, а од друга страна е последица на посилниот раст на девизните кредити на претпријатијата, во услови на повисоки цени на енергентите и општо на увозните добра. Следствено на ваквите движења, во валутната структура на вкупните кредити и натаму доминираат денарските кредити (57%), но нивното учество го продолжи трендот на стеснување од почетокот на годината и овој квартал дополнително се намали за 1,2 процентни поена, за сметка на еднаквото зголемување на учеството на девизните кредити, коешто достигна ниво од 16,7%. Уделот на денарските кредити со девизна клаузула остана непроменет на ниво од 26,3% како и претходниот квартал.

⁴⁸ Под „зелен кредит“ се подразбира начинот на финансирање којшто му овозможува на кредитокорисникот да инвестира исклучиво во проекти со значителен позитивен придонес врз животната средина и во проекти што придонесуваат за намалување на негативните ефекти од климатските промени.

⁴⁹ Од дванаесетте анализирани банки, три банки немаат одобрено зелени кредити на 30.9.2022 година. Кај банките коишто имаат одобрено вакви кредити, учеството на зелените кредити во вкупните кредити се движи во интервал од 0,1% до 18,9%. Од секторски аспект, застапеноста на зелените кредити во вкупните кредити по одделни банки е помеѓу 0,004% и 19,6% кај претпријатијата, односно меѓу 0,1% и 14,5% кај домаќинствата.

⁵⁰ Девизните кредити на квартална основа се зголемија за 6.125 милиони денари, или за 9,8%, што во поголем дел произлегува од кредитите на нефинансиските друштва (раст од 3.242 милиони денари, или за 6,7%) и во помал дел од кредитите на други клиенти (раст од 2.415 милиони денари, или за 178,5%), и тоа кон државата. Денарските кредити со девизна клаузула се зголемија за 1.869 милиони денари, или за 1,8%, со поголем придонес на кредитите на домаќинствата (раст од 1.693 милиони денари, или за 2,2%) и мал придонес на кредитите на нефинансиските друштва од 230 милиони денари, или за 0,8%.

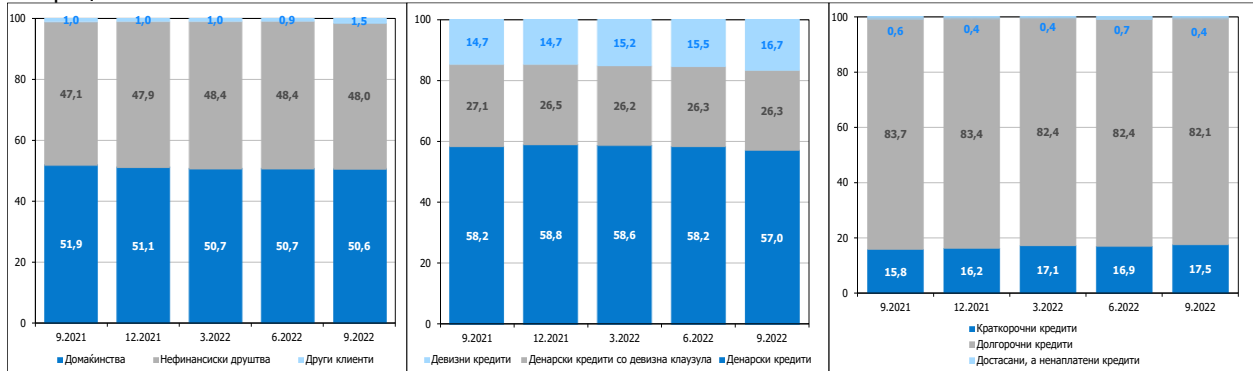
⁵¹ Денарските кредити на квартална основа се намалија за 738 милиони денари, или за 0,3%, во најголем дел како резултат на намалувањето на кредитите на нефинансиските друштва (пад од 1.860 милиони денари, или за 1,6%).

Извештај за ризиците во банкарскиот систем во третиот квартал од 2022 година

Графикон бр. 49

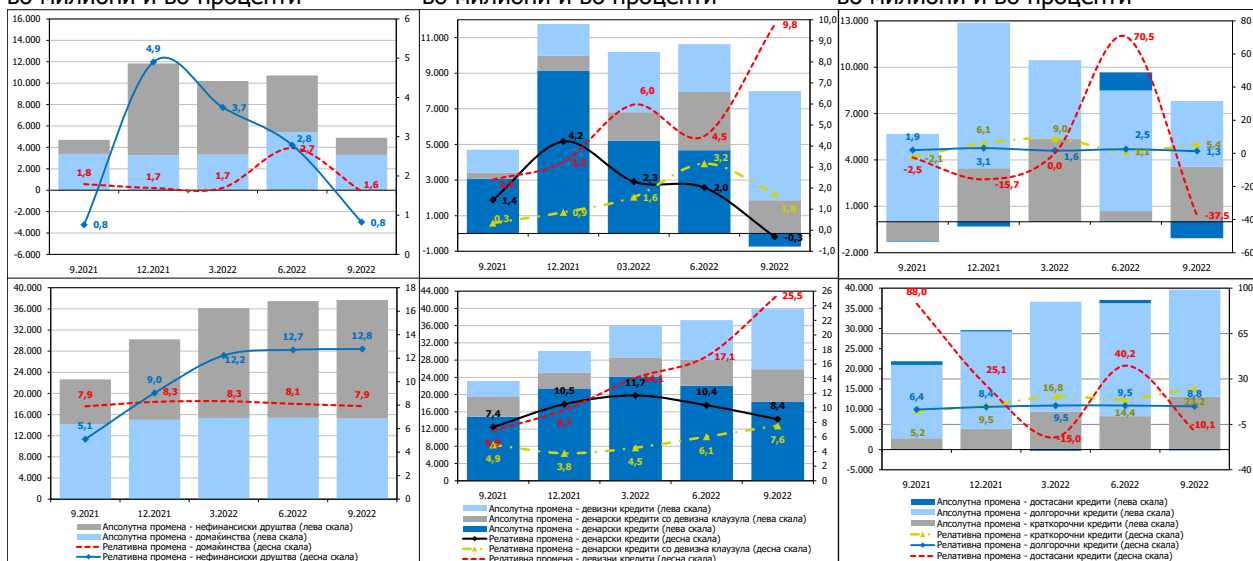
Структура на вкупните кредити, според секторот (лево) и валутата (средина) и структура на редовните кредити според рочноста (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 50

Квартален (горе) и годишен (долу) раст на кредитите, според секторот, валутата и рочноста во милиони и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најголем придонес во зголемената кредитна активност на банките на крајот од третиот квартал од 2022 годин, имаше долгорочното кредитирање⁵², кое малку забави овој квартал (од 2,5% раст на 30.6.2022 година на 1,3% на 30.9.2022 година). Исто така, растат и краткорочните кредити, но побрзо темпо (за 3.559 милиони денари или за 5,4%). Растот на долгорочните кредити во најголем дел е определен од кредитите на домаќинствата, додека секторот „држава“⁵³ најмногу го

⁵² При анализата на рочната структура на кредитите се исклучени нефункционалните кредити. Притоа, долгорочните кредити се зголемија за 4.255 милиони денари на квартална основа.

⁵³ Растот на краткорочните кредити на 30.9.2022 година, речиси во целост произлегува од одобриениот краткорочен кредит на државата.

услови кварталниот раст на краткорочните кредити. Достасаните кредити се доста променливи, но тоа се должи пред сè на нивниот многу мал износ⁵⁴.

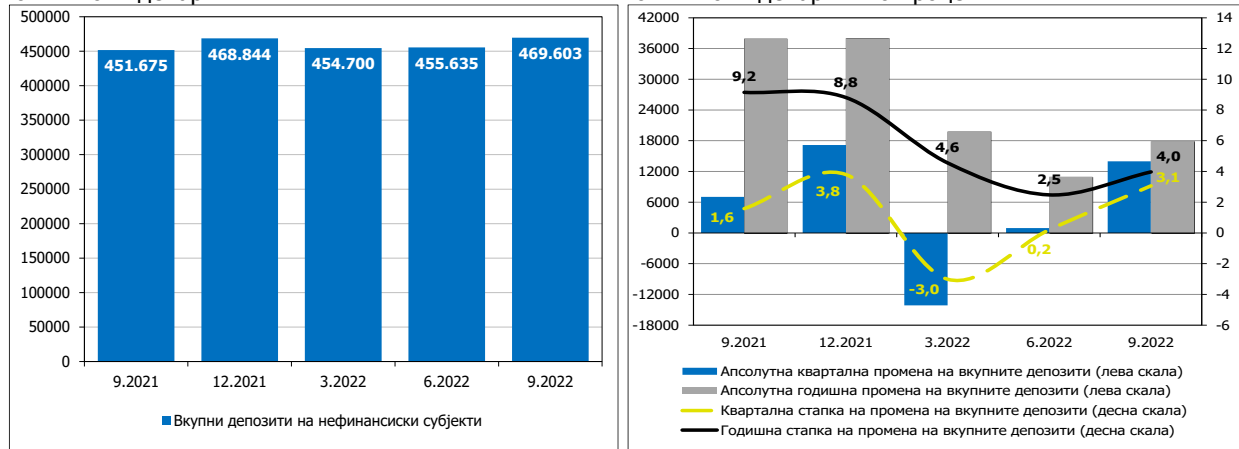
1.2. Депозити на нефинансиските субјекти

По остварениот пад во првиот и стагнацијата во вториот квартал од годината, во третиот квартал депозитната активност на банките закрепна и оствари солиден тримесечен раст од 3,1%, што е воедно двојно повеќе од растот остварен во третиот квартал од 2021 година (1,6%). На годишна основа, вкупната депозитна база на банките се зголеми за 17.928 милиони денари, или за 4%, што е побрзо споредено со годишниот раст на 30.6.2022 (2,5%), но значително побавно во однос на годишниот раст на 30.9.2021 година (9,2%). Анализирани по поединечна банка, четири банки од групата големи банки условуваат повеќе од 85% од кварталниот раст на депозитите, а само една од нив одредува околу 32% од вкупниот квартален раст.

Домаќинствата, коишто традиционално се најзначајниот депонент во македонскиот банкарски систем (со учество од 67,6% во вкупните депозити), во третиот квартал од 2022 година, ги зголемија своите средства депонирани во банките, за 5.811 милиони денари, или за 1,9% (зголемување од 2,2% во вториот квартал од 2022 година). На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата продолжува по нагорна линија и во овој квартал (за 16.249 милион денари, или 5,4%) во однос на 30.6.2022 година (5,2%), но е побавен споредено со 30.9.2021 година (6,7%).

Графикон бр. 51

Состојба (лево) и промена (десно) на депозитите на нефинансиските субјекти во милиони денари

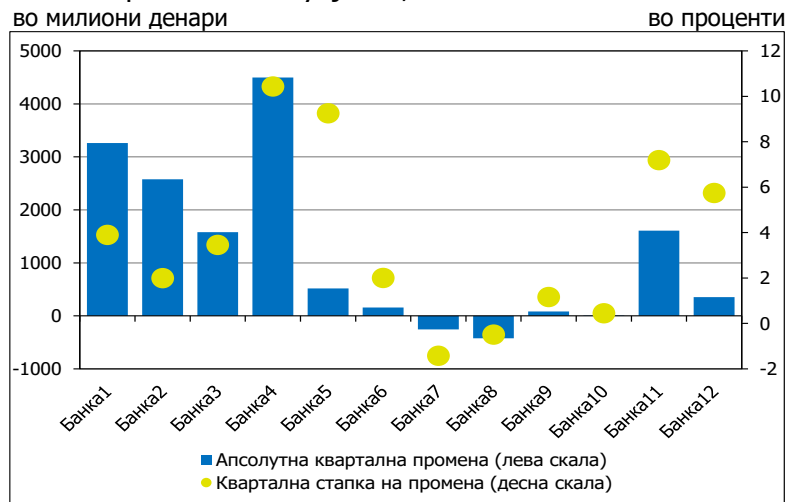
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁵⁴ Достасаните кредити зафаќаат минимални 0,4% во вкупните редовни кредити.

Графикон бр. 52

Раст на депозитите на нефинансиски субјекти, по поединечна банка

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Депозитите на нефинансиските друштва имаа поголем придонес кон кварталниот раст на вкупната депозитна база, така што на квартална основа се зголемуваат за 7.616 милиони денари или за 6%, наспроти падот од 3,6% во претходниот квартал. По годишниот пад забележан со 30.6.2022 година (-4,3%), депозитите од нефинансиски друштва малку се зголемија на годишна основа, за 0,5%, но е далеку под годишниот раст остварен на 30.9.2021 година (15,5%).

Од валутен аспект, најголем придонес во кварталниот раст на депозитната база веќе втор квартал по ред имаа депозитите во домашна валута (70,4%) коишто се зголемија за 9.839 милиони денари, или за 4,1%. Девизните депозити пораснаа за 4.376 милиони денари, или за 2%, и придонесоа со 31,3% во вкупниот депозитен раст. Притоа, кварталниот раст на денарските депозити, во најголем дел е определен од зголемувањето на депозитите по видување, со изразен придонес на секторот „претпријатија“, но и солиден раст на секторот „домаќинства“⁵⁵. Во третиот квартал од 2022 година, девизните депозити се зголемија за 2%, што е сепак побрзо во однос на второто тримесечје од 2022 година (0,1%). Кварталниот раст на девизните депозити речиси во целост произлезе од растот на депозитите по видување на секторот „домаќинства“⁵⁶. Следствено на ваквите движења, се зголеми учеството на денарските депозити во вкупната депозитна база, коешто на крајот на третиот квартал од 2022 година достигна ниво од 53,2% (52,6% на 30.6.2022 година), додека уделот на девизните депозити се намали до ниво од 46,7% (47,2% на 30.6.2022 година).

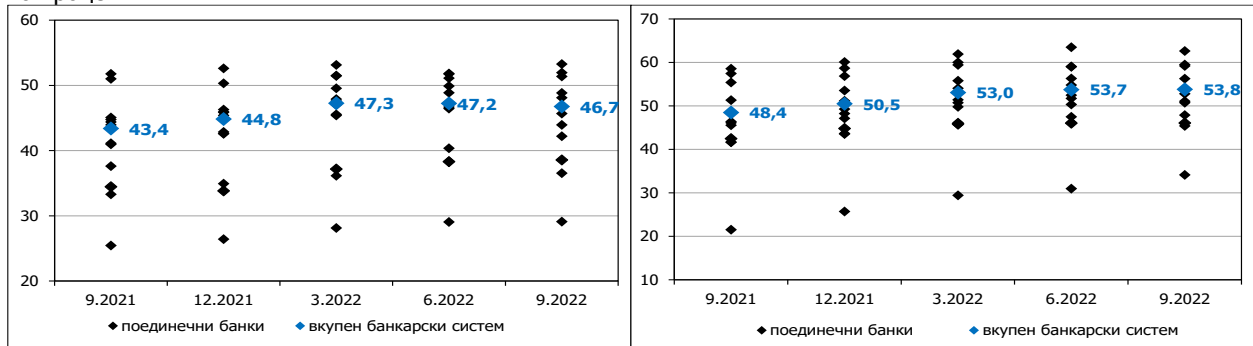
⁵⁵ Кварталното зголемување на денарските депозити по видување на нефинансиските друштва изнесува 6.309 милиони денари, или 8,3%, при помало зголемување на денарските депозити по видување на домаќинствата, кое изнесува 2.272 милиона денари, или 2,6%.

⁵⁶ Кварталното зголемување на девизните депозити по видување на домаќинствата изнесува 2.937 милиони денари, или 3,4%, при зголемување кај девизните депозити на нефинансиските друштва по видување за 790 милиони денари, или за 2,2% и раст на девизните депозити по видување кај останатите сектори за 435 милиони денари, или за 6,6%.

Графикон бр. 53

Учество на вкупните девизни депозити во вкупните депозити на банкарскиот систем (лево) и на девизните депозити на домаќинствата во вкупните депозити на домаќинства (десно) во проценти

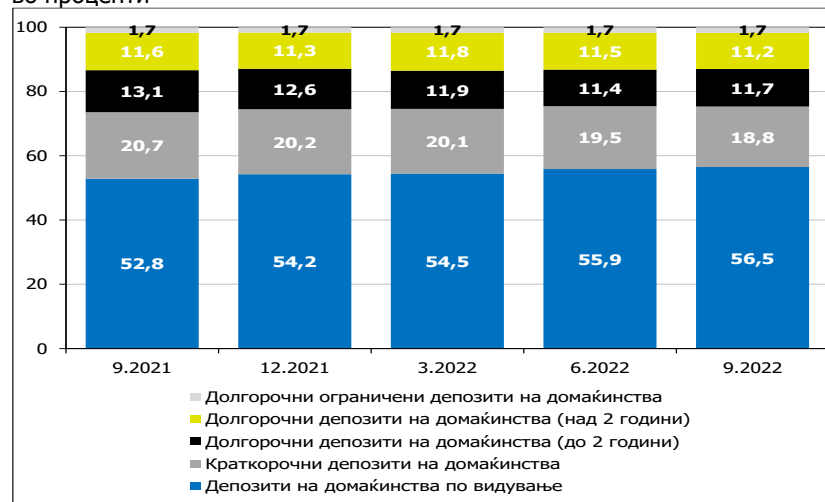

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 54

Рочна структура на депозитите на домаќинствата

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Според рочната структура, раст се забележува и кај депозитите по видување и кај долгорочните депозити⁵⁷. Притоа поизразен е придонесот на депозитите по видување, кои во текот на третиот квартал од 2022 година остварија зголемување од 12.852 милиона денари, или 4,3%, коешто произлегува од растот

⁵⁷ Кварталното зголемување на долгорочните депозити во најголем дел е резултат на зголемувањето на депозитите на домаќинства за 1.768 милиони денари, или за 2,3% (при што преовладува зголемувањето на девизните депозити за 1.064 милиони денари, или за 2,7%), но свое влијание кон кварталниот раст на долгорочните депозити имаше и зголемувањето на депозитите на нефинансиските друштва за 848 милиони денари, или за 8,7% (кое претежно се должи на растот на девизните депозити за 647 милиони денари, или за 26,1%), при помало зголемување на девизните депозити на нерезидентите за 273 милиони денари, или за 27,5%.

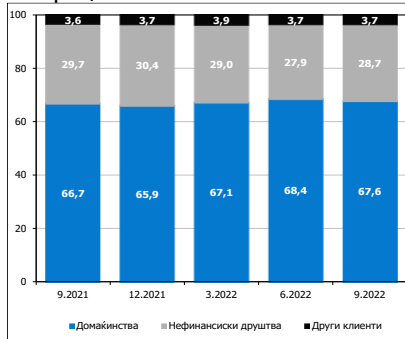
Извештај за ризиците во банкарскиот систем во третиот квартал од 2022 година

на депозитите кај двата сектора. Спротивен тренд се забележува кај краткорочните⁵⁸ депозити, кои продолжија да се намалуваат (се намалија на квартална основа за 1.766 милиони денари, или 2,6%), што е нешто повеќе од двојно од намалувањето присутно во претходниот квартал (намалување од 695 милиони денари, или за 1% на 30.6.2022 година).

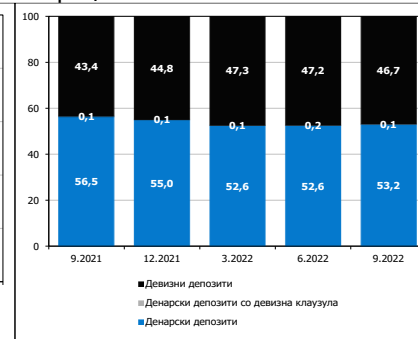
Графикон бр. 55

Структура на вкупните депозити, според секторот (лево) и валутата (средина) и рочноста (десно)

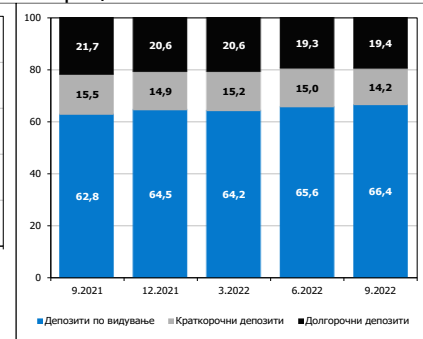
во проценти

во проценти

во проценти

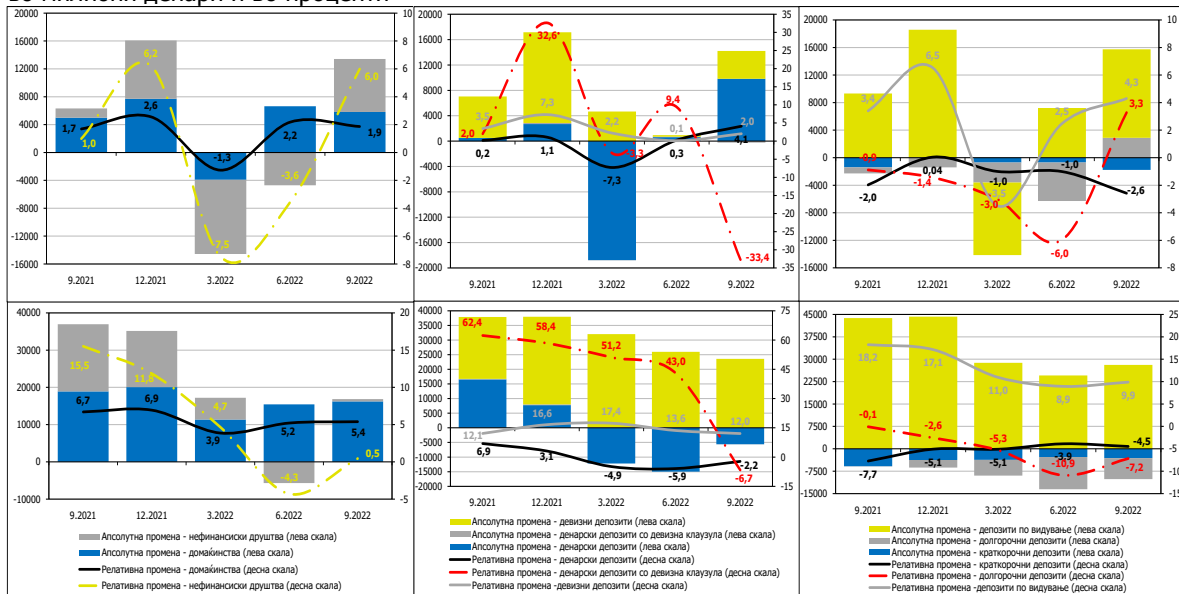

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 56

Квартална (горе) и годишна (долу) промена на депозитите, според секторот, валутата и рочноста

во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁵⁸ Изразениот апсолутен квартален пад на краткорочните депозити во поголем дел произлегува од намалувањето на депозитите на секторот домаќинства за 1.166 милиони денари, или за 1,9% (речиси подеднакво денарски и девизни депозити), но свое влијание имаше и намалувањето на краткорочните депозити на нерезидентите за 526 милиони денари, или за 57,4% и на нефинансиските друштва за 322 милиона денари, или за 5,6% (во целост со валутна компонента).

Народната банка го задржа континуитетот на затегнување на монетарната политика користејќи поширок сет монетарни инструменти, коешто започна уште од крајот на минатата година, заради одржување на стабилноста на девизниот курс и на среднорочната ценовна стабилност, а во услови на продолжување на воениот конфликт во Украина и сè подлабоката енергетска криза, што од своја страна влијае врз промени на валутната и рочната склоност на депонентите. Така, покрај зголемувањето на основната каматна стапка, се направија и промени во инструментот задолжителна резерва преку раздвојување на стапките на задолжителна резерва по валута во полза на денарското штедење. Соодветно, во овој квартал, слично како и во претходниот, видливи се поволни движења во валутната структура на депозитите, изразени преку зголемена склоност на депонентите за чување на нивните средства во банките во денари⁵⁹. Покрај тоа, и долгорочното штедење се зголеми во третиот квартал од 2022 година, за првпат од почетокот на 2021 година, што е уште еден доказ за постепено закрепнување на депозитната активност на банките.

1.3. Останати активности

Пласманите на банките во хартии од вредност, подружници и придружени друштва⁶⁰ забележаа зголемување на квартална основа за 1.966 милиони денари (или за 2,3%), но нивното учество во вкупната актива на банките остана стабилно и изнесуваше 13%, како и во претходниот квартал. Најголем квартален раст забележаа пласманите во благајничките записи⁶¹ на Народната банка, од 1.797 милиони денари, или за 27,6%. Притоа, и вложувањата на банките во државни обврзници пораснаа за 273 милиони денари, или за 0,5%. Од друга страна, вложувањата во државни записи забележаа мал пад од 36 милиони денари (или за 0,2%) на квартална основа. Ваквите движења придонесоа за намалување на учеството на вложувањата во државни обврзници во вкупните пласмани во должнички хартии од вредност и останати вложувања на банките до нивото од 67,4% на 30.9.2022 година (68,6%, на 30.6.2022 година), при мало намалување на учеството на вложувањата во државни записи (од 19,1% на 30.6.2022 година, на 18,7% на 30.9.2022 година), за сметка на зголемувањето на учеството на вложувањата во благајнички записи (од 7,8% на 30.6.2022 година, на 9,7% на 30.9.2022 година). За одбележување во третиот квартал е и дека две банки вложија помал износ на средства во корпоративна обврзница издадени од едно домашно осигурително-брокерско друштво (учеството на овие вложувања е многу мало и изнесува околу 0,01% од вкупните вложувања во хартии од вредност и останати вложувања на банките).

⁵⁹ Народната банка продолжи посветено во исполнување на своите законски зададени цели и по третиот квартал од 2022 година. Имено, во ноември, донесе одлука за промена на стапките на задолжителна резерва на банките, заради натамошно стимулирање на штедењето во домашна валута. Измената на овој инструмент, којшто е четврта по ред оваа година, опфаќа зголемување на стапката на задолжителна резерва на банките за обврските во странска валута од 18% на 19%. Зголемен е и делот од задолжителната резерва во странска валута којшто банките го исполнуваат во евра, од 75% на 77%, со што се зајакнува ефектот од промената во овој инструмент.

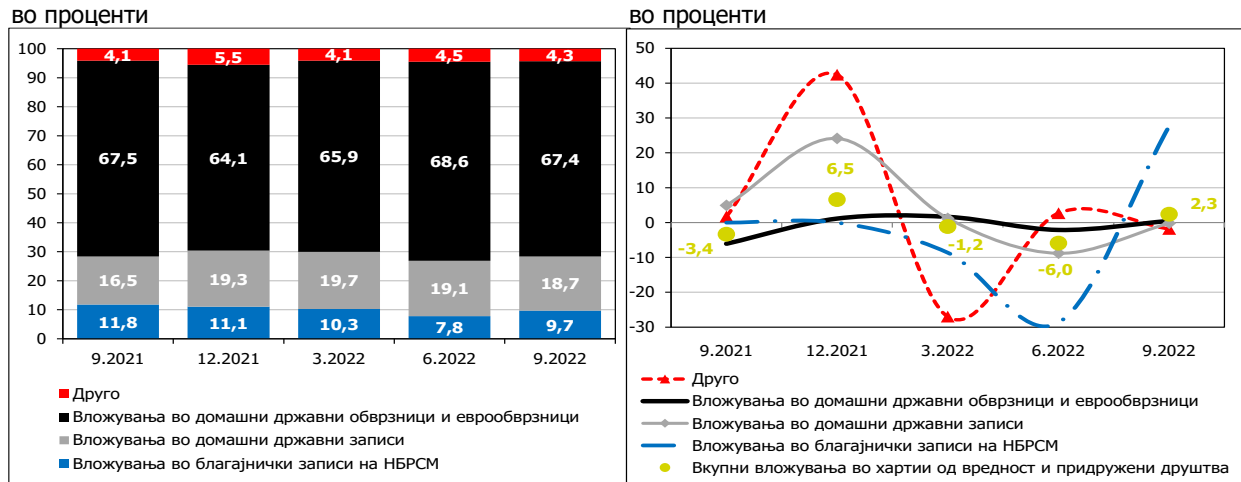
⁶⁰ Анализите на овие вложувања се прават согласно со нивната нето сметководствена вредност.

⁶¹ Зголемените пласмани во благајничките записи произлегуваат од повисоката побарувачка на банките за овој инструмент, при повисоки каматни стапки понудени на аукциите со благајнички записи и непроменета понуда од страна на Народната банка (во износ од 10 милијарди денари) (во септември, каматната стапка на благајничките записи изнесуваше 3%, а продолжи да се зголемува и во октомври и ноември, кога достигна 4,25%).

Графикон бр. 57

Структура (лево) и квартална промена (десно) на вложувањата во хартии од вредност, подружници и придружени друштва

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Пласманите кај банките и другите финансиски институции (зафаќаат 8,2% од вкупната актива на банкарскиот систем) во третиот квартал од 2022 година забележаа намалување од 1.585 милиони денари, или за 2,8%. Ваквото намалување, во поголем дел произлезе од падот на кредитите на домашни банки (за 1.206 милиони денари, или за 7,4%⁶²) и од намалувањето на средствата на банките на коресподентните сметки во странските банки за 721 милион денари, или за 2% (при истовремено зголемување на орочените депозити во странство⁶³).

Вкупните **обврски на банките врз основа на кредити** (5,9% од вкупната пасива на банкарскиот систем) се намалија на квартална основа за 5.322 милиони денари, или за 12,1%, што е резултат на намалените обврски врз основа на кредити кон нерезидентните финансиски институции кај одредени банки⁶⁴ и затворените обврски по репо-транзакции, коишто беа склучени во првото полугодие од 2022 година, со централната банка и меѓу банките.

На крајот на третиот квартал од 2022 година, депозитите од банките и останатите финансиски институции претставуваат незначителен извор на финансирање на банките, со учество од 6,3% во вкупната пасива на банкарскиот систем. Кварталната надолна корекција на депозитите од банките и останатите финансиски институции од 756 милиони денари (за 1,8%), во целост произлегува од падот на депозитите на нерезидентни финансиски институции за 4.791 милион денари, или за 21,9%,

⁶² Намалувањето во овој квартал, во најголем дел произлегува од затворените репо трансакции меѓу домашните банки, коишто беа склучени во првото полугодие од 2022 година, во износ од 884 милиони денари.

⁶³ Притоа, растот на орочените депозити во странство до еден месец изнесува 1.927 милиони денари, на депозитите преку ноќ изнесува 1.184 милион денари, а на депозитите орочени од три месеци до една година 905 милиони денари.

⁶⁴ Кварталното намалување на обврските врз основа на кредити кон домашните банки се должи на падот на обврските врз основа на кредити во странска валута над пет години кон една голема банка (за 1.455 милиони денари) и од две до пет години кон една средна банка (за 285 милиони денари).

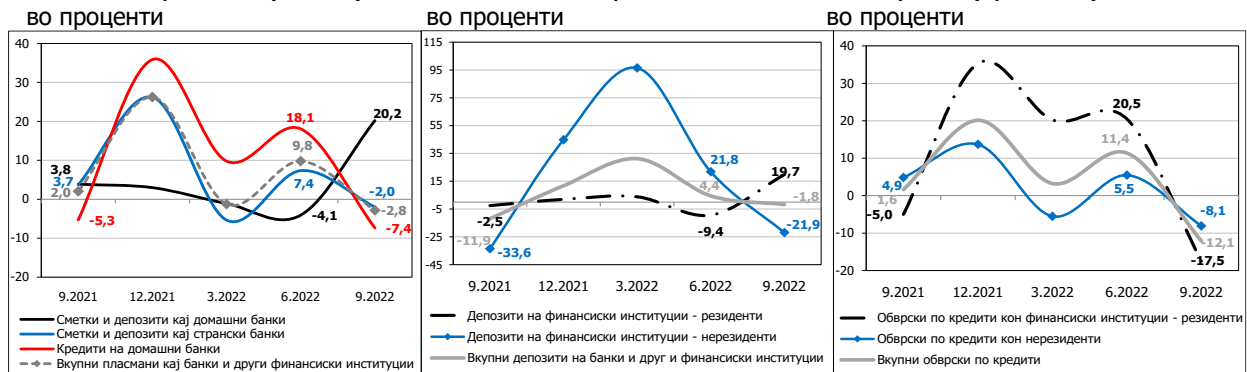

Извештај за ризиците во банкарскиот систем во третиот квартал од 2022 година

во чии рамки најголем пад е видлив кај краткорочните депозити (намалување за 3.525 милиони денари), каде што дополнително се забележува и прелевање средства меѓу одделните рочни блокови според рокот на достасување. Наспроти ова, се забележува квартален раст за 3.066 милиони денари кај ограничените депозити на нерезидентни финансиски друштва во странска валута до една година, кај една голема банка.

Графикон бр. 58

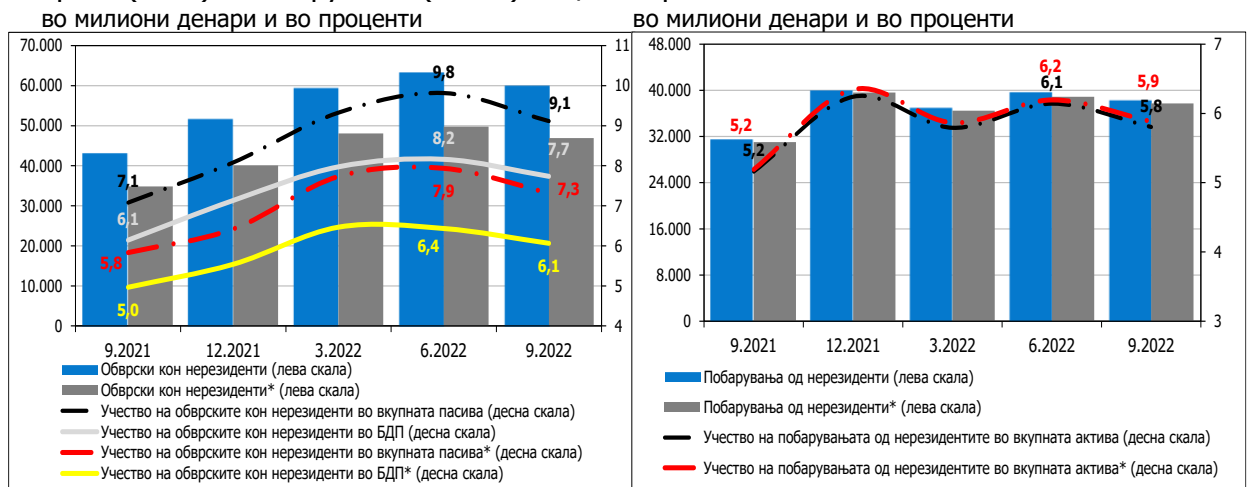
Квартална промена на побарувањата од финансиски институции (лево), обврските врз основа на кредити (десно) и депозитите од финансиските институции (средина)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 59

Обврски (лево) и побарувања (десно) кон/од нерезидентите

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Без учество на РСМ.

Обемот на активности на банкарскиот систем со нерезидентите постојано е многу ограничен, но се забележуваат отстапувања анализирано на ниво на одделна банка. Како и вообичаено, со состојба на 30.9.2022 година, банките на

ниво на систем повеќе должат⁶⁵ отколку што побаруваат од нерезидентите, при што обврските бележат позасилен релативен пад во споредба со падот на побарувањата од нерезидентите. Имено, обврските на домашните банки кон нерезидентите забележаа квартално намалување од 3.295 милиони денари, или пад за 5,2%, а нивното учество во вкупната пасива на банкарскиот систем се спушти до нивото од 9,1%⁶⁶ на крајот од третото тримесечје од 2022 година (9,8% на 30.06.2022 година). Ваквото квартално намалување најмногу произлегува од намалените обврски врз основа на долгорочни кредити во странска валута кон нерезидентни финансиски институции, присутно кај една голема банка и намалувањето на тековните сметки на странски банки во денари (денарските депозити по видување на нерезидентни финансиски институции). И кај побарувањата на банките од нерезидентите се забележува квартален пад од 1.396 милиони денари, или за 3,5%, како последица на намалувањето на пласманите во долгорочни кредити во странска валута на нерезидентните нефинансиски друштва кај една банка од групата големи банки, како и од намалувањето на средствата на сметките во странски банки.

Обврските кон матичните субјекти на банките го прекинаа растот започнат од крајот на 2021 година, при што и натаму не претставуваат значаен извор на финансирање на активностите на домашните банки, иако се видливи разлики анализирано по поединечни банки. Во третиот квартал од 2022 година, обврските на банките кон нивните матични субјекти се намалија за 5.206 милион денари (или за 18,5%), што во најголем дел е резултат на намалувањето на краткорочните депозити (кај две големи банки) и минимално намалување на долгорочните депозити (кај истите две големи банки) од финансиските субјекти. Следствено, учеството на обврските на банките кон матичните лица (вклучувајќи ги и субординираните обврски и хибридни капитални инструменти) во вкупните обврски на домашниот банкарски систем и во обврските кон нерезидентите се намали на 4,1% и 38,3%⁶⁷, соодветно. Побарувањата од матичните лица забележаа квартален раст од 1.067 милиони денари, или за 46,5% и во овој квартал го минимално зголемија своето мало учество и во вкупната актива на 0,5% (0,4% на 30.6.2022 година) и во побарувањата од нерезидентите до ниво од 8,8% (5,8% на 30.6.2022 година).

⁶⁵ На 30.9.2022 година, осум од вкупно тринаесет банки повеќе должат отколку што побаруваат од нерезидентите.

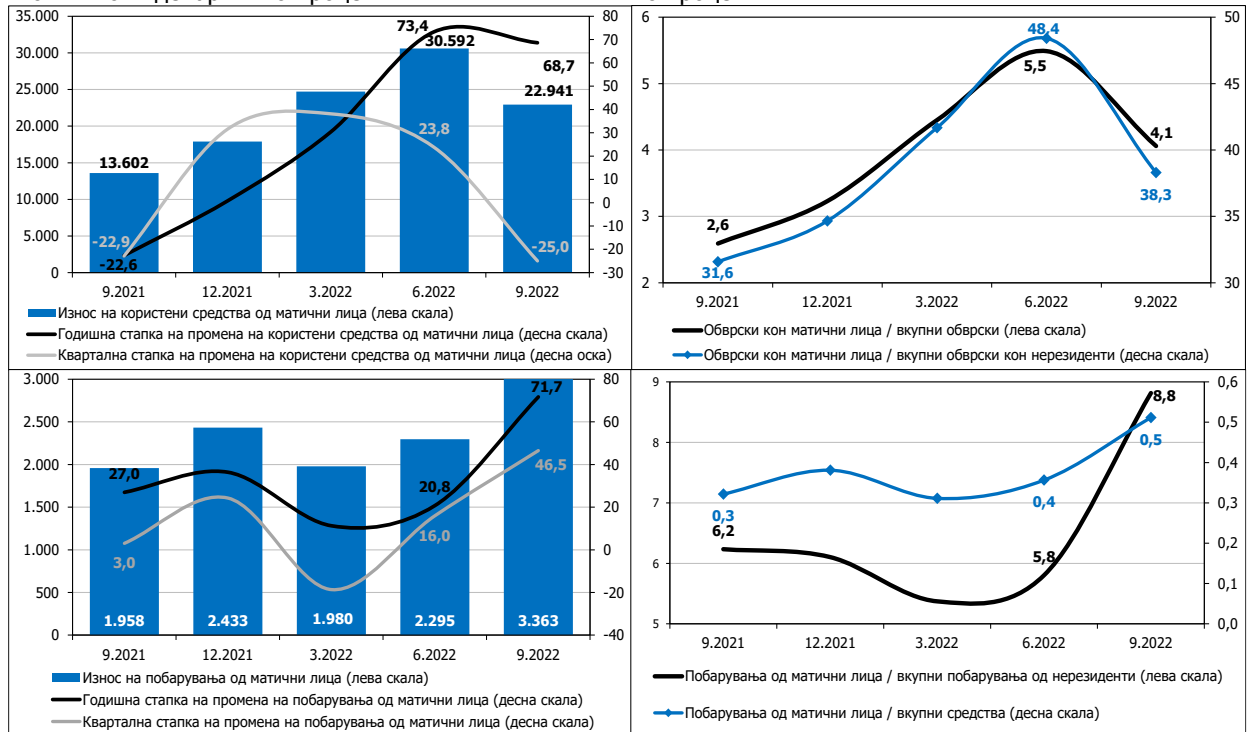
⁶⁶ Доколку од анализата се исклучи „РБСМ“ АД Скопје, учеството на обврските кон нерезидентите во вкупната пасива изнесува 7,3%.

⁶⁷ На 30.6.2022 година, овие учества изнесуваа 5,5% и 48,4%, соодветно.

Графикон бр. 60

Обврски (горе) и побарувања (долу) кон / од матичните лица на банките
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2. Профитабилност

Во првите девет месеци од 2022 година, домашниот банкарски систем оствари повисока добивка од работењето споредено со истиот период од претходната година, иако растот на добивката бележи позначително забавување. Повисокиот финансиски резултат најмногу произлегува од зголемените нето-каматни приходи, но значаен придонес за растот на добивката имаа и повисоките нето-приходи од провизии и надоместоци, како и намалувањето на нето-трошоците за исправка на вредноста (пред сè од финансиските средства). Како и вообичаено, најголем позитивен придонес во формирањето на нето каматниот приход имаше финансиското посредување со домаќинствата. Меѓутоа, во првите девет месеци од 2022 година, значаен придонес во растот на нето каматниот приход имаше и финансиското посредување со нефинансиските друштва, што не беше случај во истиот период од претходната година. Имено, забрзаниот раст на кредитирање на претпријатијата доведе до раст на нето каматниот приход од овој сектор, што е спротивно на трендот присутен во изминатите неколку години, кога нето каматните приходи од работењето со претпријатијата се намалуваа.

Растот на добивката, придонесе за подобрување на основните показатели за профитабилноста на банкарскиот систем. Показателите за оперативната ефикасност на банкарскиот систем бележат различни движења, при раст на оперативните трошоци.

Во првите девет месеци од 2022 година, Народната банка ја зголеми каматната стапка на благајничките записи во неколку наврати, до нивото од 3%. Кај вкупните камати на банките (активни и пасивни) запре трендот на намалување и во третиот квартал од 2022 година тие почнаа да бележат умерено зголемување. Во септември 2022 година каматните стапки и натаму се малку пониски споредено со декември 2021 година, додека каматниот распон е минимално поголем.

Кај каматните стапки на новодоговорените активности на банките, видливи се нагорни поместувања, што се најмногу изразени кај каматните стапки на новопримените денарски депозити. Ваквите движења се во согласност со мерките што Народната банка ги презеде во претходниот период за поттикнување на денарското штедење преку промени во инструментот задолжителна резерва и зголемувањето на основната каматна стапка, што се пренесува врз каматната политика на банките преку понуда на поповолни камати за денарските депозитни производи.

2.1. Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем

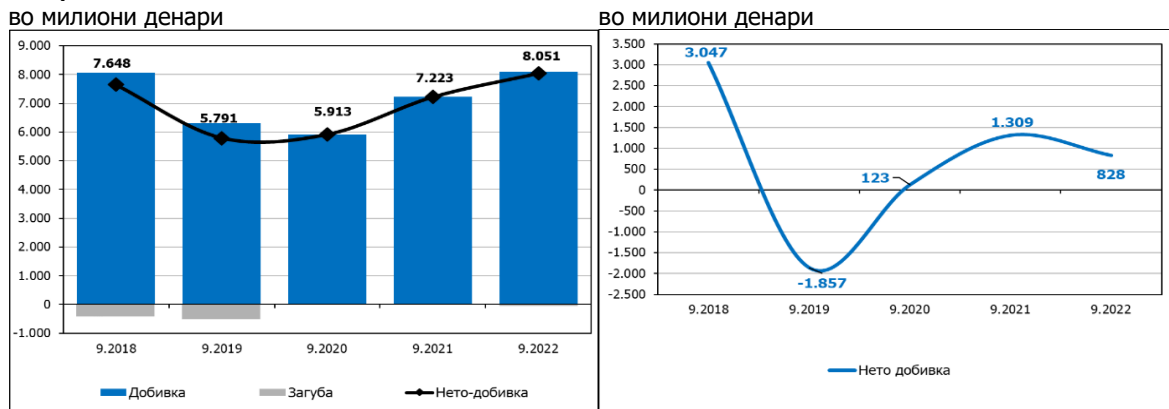
Во првите девет месеци од 2022 година, банкарскиот систем оствари добивка од 8.051 милиони денари, којашто е за 828 милиони, или за 11,5%, поголема во споредба со истиот период од претходната година. Растот на

добивката бележи позначително забавување во однос на истиот период од претходната година, кога добивката беше за 22,1% или за 1.309 милиони денари повисока во споредба со првите девет месеци од 2020 година. Повисокиот профит најмногу произлегува од поголемиот нето каматен приход (за 1.029 милиони денари или за 8,9%), а одредено влијание имаше и растот на нето-приходите од провизии и надоместоци (за 467 милиони денари или за 11,4%), како и намалувањето на трошоците за исправка на вредноста (пред сè од финансиските средства), коишто забележаа пад за 405 милиони денари, или за 13,8%, во однос на истиот период од 2021 година. Наспроти ваквите движења, оперативните трошоци се зголемија за 782 милиона денари или за 8,7%, што имаше негативен придонес во растот на добивката. Анализирани по одделна банка, една средна и една мала банка имаа негативен финансиски резултат од работењето, додека останатите банки работеа со добивка.

Графикон бр. 61

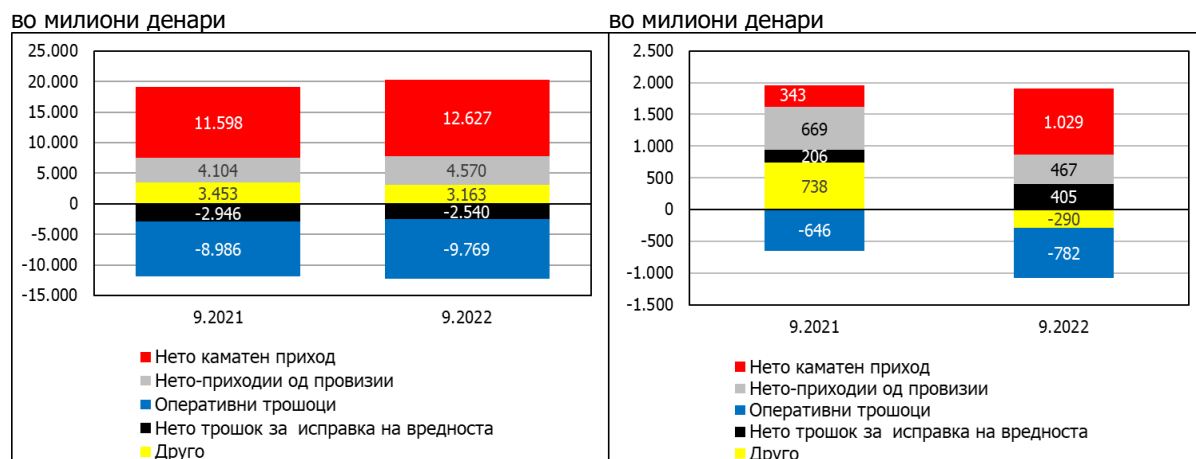
Динамика на прикажаната вкупна добивка на банките (лево) и нејзина годишна промена (десно)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 62

Придонес во формирањето на добивката (лево) и придонес во растот на добивката (десно) на банките

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

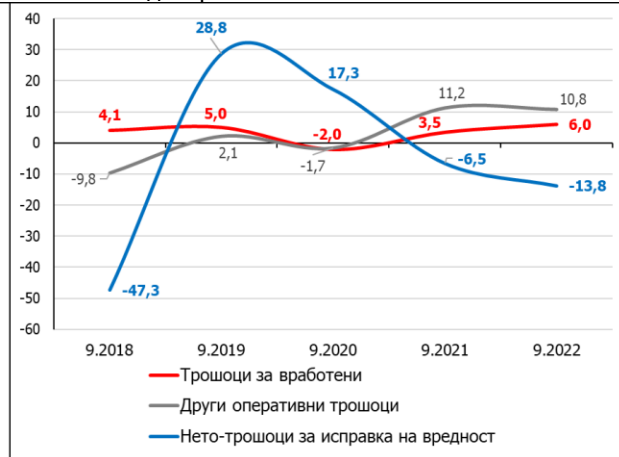
Графикон бр. 63

Годишна стапка на промена на главните приходни (лево) и расходни ставки (десно) на банките

во милиони денари

во милиони денари

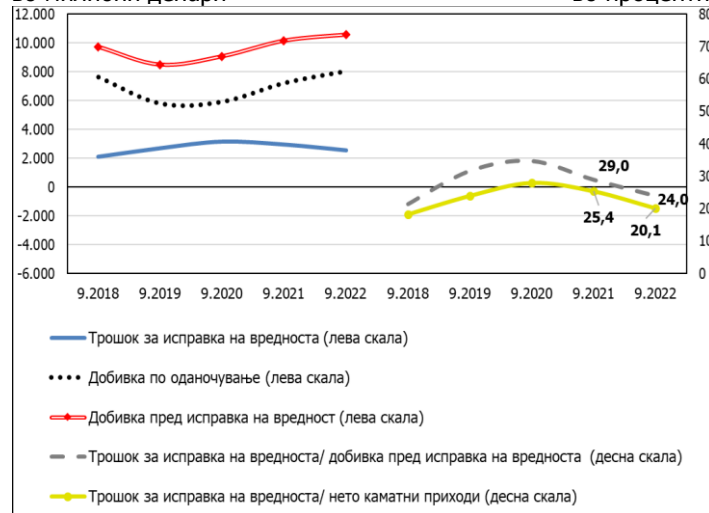

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 64

Показатели за учеството на нето-трошоците за исправка на вредноста во добивката и во нето каматните приходи

во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Растот на добивката во првите девет месеци од 2022 година придонесе за подобрување на основните показатели за профитабилноста⁶⁸ на банкарскиот систем. Споредено со истиот период од претходната година, профитната маргина се

⁶⁸ Показателите за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем и одделните групи банки се презентирани во анексите кон овој извештај.

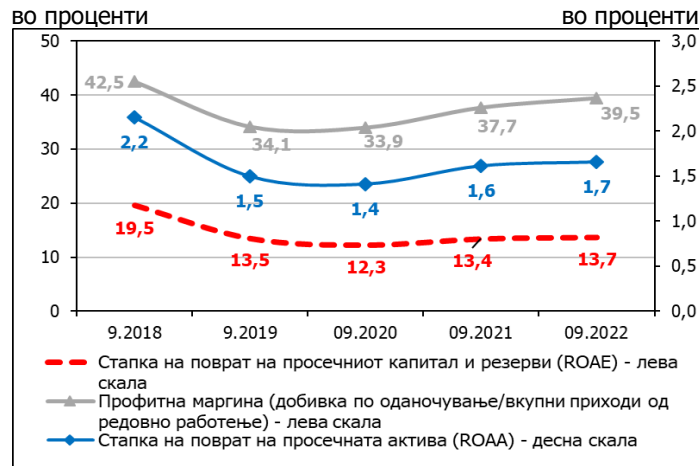

зголеми за 1,8 процентни поени, додека показателот за повратот на просечниот капитал и резерви на просечната актива се подобрија за 0,3 и 0,1 процентни поени, соодветно.⁶⁹

Графикон бр. 65

Стапки на поврат на просечната актива и на просечниот капитал и резерви и профитна маргина

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во првите девет месеци од 2022 година сопре надолниот тренд на нето каматната маргина, задржувајќи го истото ниво од истиот период од 2021 година. Ова се должи на приближно истата динамика на раст на нето каматниот приход (8,9%) и просечната каматносна актива (8,8%).

Нето-каматниот приход забележа раст во однос на истиот период од претходната година, пред сè поради поголемите приходи од камати (за 866 милиони денари или за 6,2%), при одредено намалување на каматните расходи (за 163 милиони денари или за 6,9%). Притоа, финансиското посредување со домаќинствата имаше најголем придонес во формирањето (58,5%) и во растот на нето каматниот приход (48,6%). Нето каматните приходи од домаќинствата се зголемија на годишна основа за 499 милиони денари или за 7,3%. За растот на овие приходи речиси подеднакво влијание имаше апсолутниот раст на каматните приходи (258 милиони денари или за 3,3%), како и намалувањето на каматните расходи (за 241 милион денари или за 25,5%).

Нето каматниот приход од нефинансиските друштва, на кој отпаѓаат 39,0% од вкупните нето каматни приходи, исто така, забележа годишен раст (за 401 милион денари или за 9,2%)⁷⁰, но кај овој сектор многу поголемо е влијанието на растот на каматните приходи (за 343 милион денари или за 7,4%), од намалувањето на каматните расходи (за 59 милиони денари или за 23,7%). Зголемената кредитна поддршка за претпријатијата во

⁶⁹ Добивката во првите девет месеци од 2022 година бележи речиси двојно поголем релативен раст (11,5%) од растот на вкупните редовни приходи (6,4%). Релативниот раст на добивката е поголем и од растот на просечниот капитал и резерви (9,1%), како и од растот на просечната актива (8,5%).

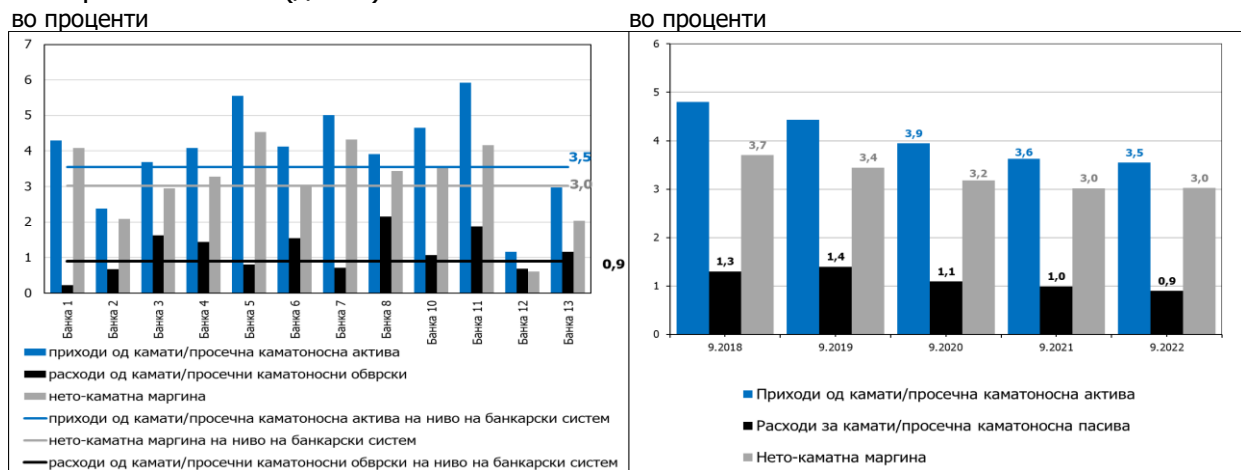
⁷⁰ Во истиот период од претходната година, нето каматниот приход од нефинансиските друштва бележеше намалување за 84 милион денари или за 1,9%.

изминатиот период, го прекина неколкугодишниот пад на нето-каматниот приход од овој сектор и го услови неговиот раст овој период од годината. Нето каматниот приход од останатите сектори (држава, финансиски институции, непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата и нерезидентите) бележи раст (93 милиони денари или за 83,4%), што најмногу произлегува од зголемувањето на нето каматните приходи од државата. Банките бележат нето каматен расход од секторите финансиски институции и нерезиденти, а растот на нето каматните приходи од непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата беше релативно мал.

Графикон бр. 66

Нето каматна маргина на 30.9.2022 година, по одделна банка (лево)* и на ниво на банкарскиот систем (десно)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Показателите на ниво на банкарски систем се презентирани со линии.

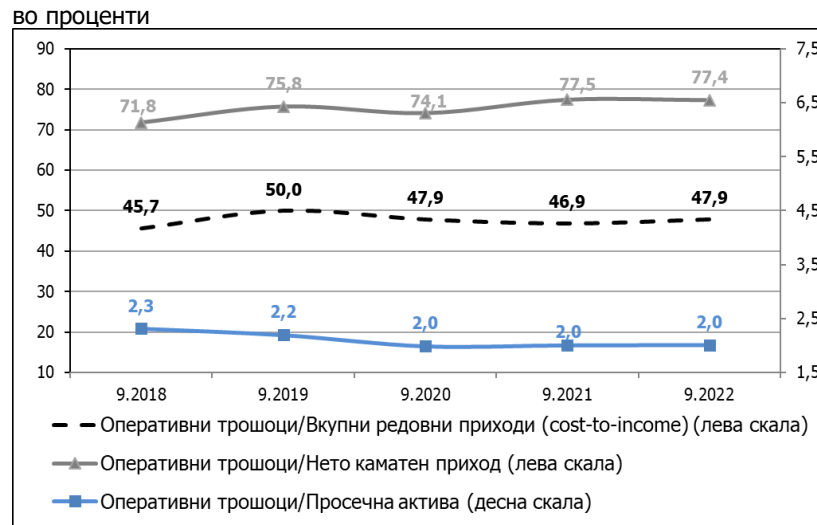
Показателите за оперативната ефикасност на банкарскиот систем бележат различни движења. Соодносот меѓу оперативните трошоци и вкупните редовни приходи, се зголеми за 1 процентен поен, што произлегува од поголемиот релативен раст на оперативните трошоци (8,7%)⁷¹, во однос на растот на вкупните редовни приходи (6,4%)⁷². Наспроти влошувањето на овој показател, соодносот меѓу оперативните трошоци и нето каматниот приход иако минимално, сепак бележи подобрување за 0,1 процентен поен, поради малку побрзиот раст на нето-каматниот приход (8,9%) во однос на оперативните трошоци. Соодносот меѓу оперативните трошоци и просечната актива, остана непроменет (2%).

⁷¹ Зголемувањето на оперативните трошоци во првите девет месеци од 2022 година најмногу произлегува од повисоките општи и административни трошоци и трошоци за вработените, а извесно зголемување бележат и трошоците за амортизација и премиите за осигурување на депозити.

⁷² Во структурата на вкупните редовни приходи, најголем раст забележа нето каматниот приход (за 1.029 милиони денари или за 8,9%), нето-приходите од провизии и надоместоци (за 467 милиони денари или за 11,4%) и нето-приходи од курсни разлики (за 483 милиони денари или за 60,2%). Наспроти овој раст, приходите врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања во првите девет месеци од 2022 година се помали споредно со истиот период од претходната година (за 752 милиона денари или за 39,6%).

Графикон бр. 67
Показатели за оперативната ефикасност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

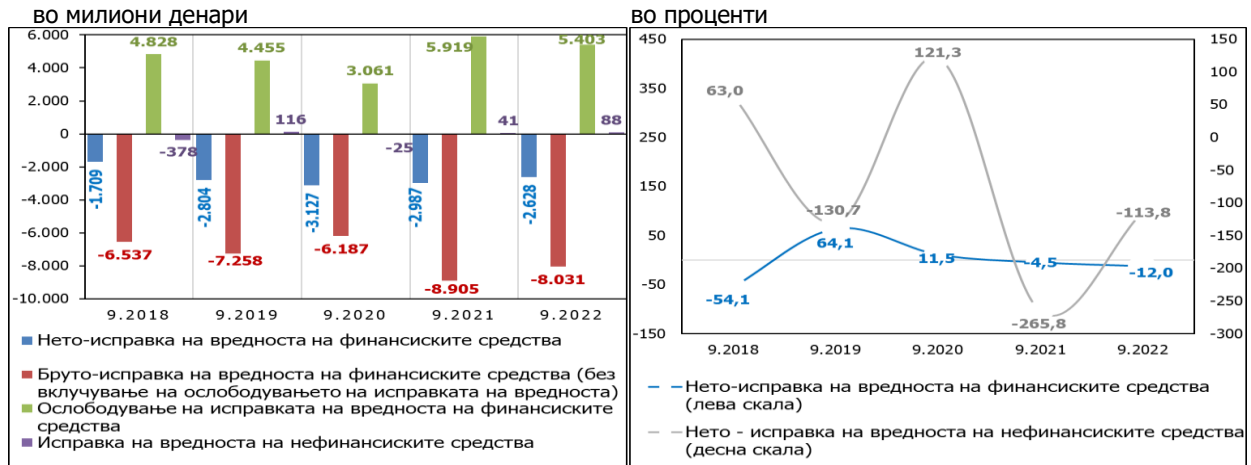
Во првите девет месеци од 2022 година трошоците за исправката на вредноста на финансиските и нефинансиските средства (на нето-основа) се намалија за 405 милиони денари или за 13,8%. Намалувањето на овие трошоци главно произлегува од трошоците за исправка на вредноста на финансиските средства (коишто на нето-основа се намалија за 359 милиони денари). Притоа, бруто-трошоците за исправка на вредноста на финансиските средства се намалија за 874 милиони денари или за 9,8%, при истовремено намалување на ослободувањето на исправката на вредноста на финансиските средства за 515 милиони денари или за 8,7%. Падот на бруто-трошоците за исправка на вредност на финансиските средства е најмногу присутен кај кредитите и другите пласмани (намалување од 507 милиони денари).

Во првите три квартали од 2022 година, нето-трошокот за исправка на вредноста на нефинансиските средства бележи благо намалување од 47 милиони денари и има третман на приходна ставка. Ваквите движења произлегуваат од поголемото ослободување на исправката на вредноста на нефинансиските средства (за 89 милиони денари), во однос на растот на бруто-трошокот за исправка на вредноста на овие средства (за 42 милиона денари).

Графикон бр. 68

Трошоци за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства, износ (лево) и годишни стапки на промена (десно)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

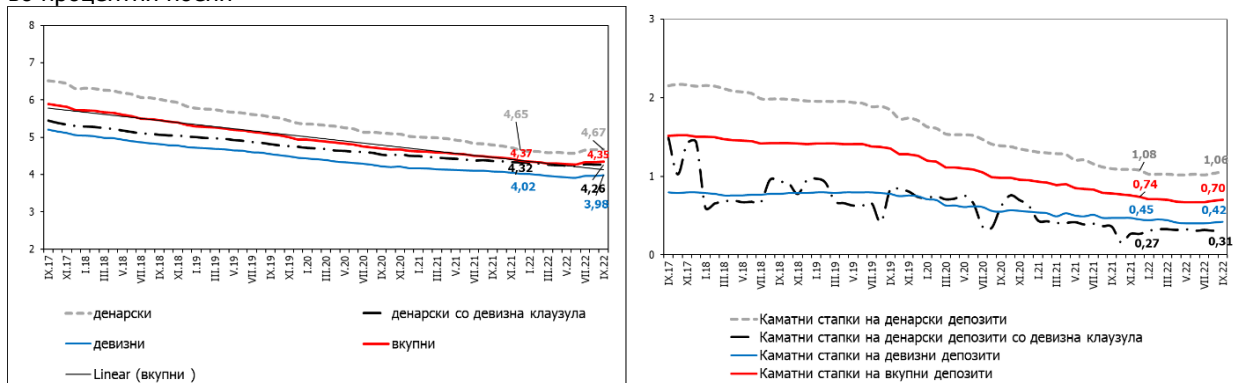
2.2. Движење на каматните стапки и на каматниот распон

Во првите девет месеци од 2022 година Народната банка ја зголеми каматната стапка на благајничките записи во неколку наврати за вкупно 1,75 процентни поени, до нивото од 3%. Кај вкупните камати на банките (активни и пасивни) запре трендот на намалување на каматните стапки во третиот квартал од 2022 година, кога тие почнаа да бележат умерено зголемување. Сепак, во септември 2022 година каматните стапки и натаму се пониски споредено со декември 2021 година, додека каматниот распон минимално се прошири. Така, во септември 2022 година, вкупната каматна стапка на кредитите и вкупната каматна стапка на депозитите изнесуваа 4,35% и 0,70%, соодветно, што е намалување во однос на крајот на претходната година, кога изнесуваа 4,37% и 0,74%, соодветно.

Графикон бр. 69

Активни (лево) и пасивни каматни стапки (десно)

во процентни поени

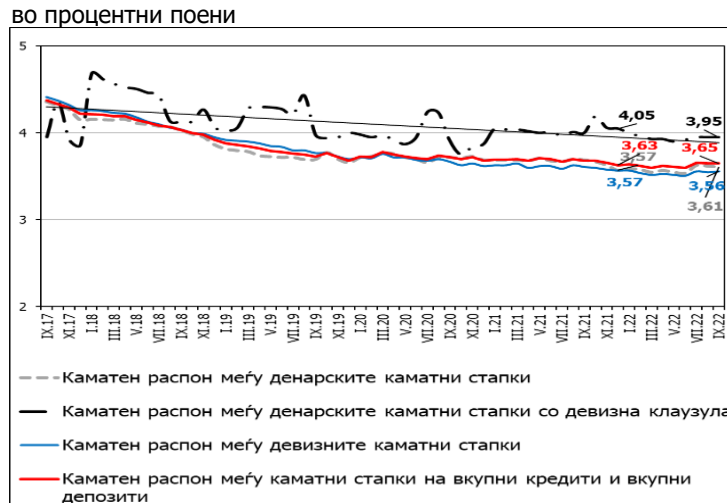

Извор: Народна банка.

Нешто поиразеното намалување на каматната стапка на депозитите во однос на каматната стапка на кредитите, придонесе за малиот раст кај каматниот распон. Каматниот распон помеѓу вкупната каматна стапка на кредитите и вкупната каматна стапка на депозитите во септември изнесува 3,65 процентни поени, наспроти 3,63 процентни поени колку што изнесуваше на крајот на 2021 година.

Графикон бр. 70
Каматен распон

Извор: Народна банка.

Ако се анализираат каматите на новодоговорените активности на банките (кредитни и депозитни) во првите девет месеци на годината видливи се промени во насока на зголемување на каматните стапки, што е најмногу изразено кај каматите на новопримените денарски депозити. Ваквите движења се во согласност со мерките што ги презеде Народната банка во претходниот период за поттикнување на денарското штедење преку промени во инструментот задолжителна резерва и зголемувањето на основната каматна стапка, што се пренесува врз каматната политика на банките преку понуда на поповолни камати за денарските депозитни производи. Така, каматната стапка на новопримените денарски депозити во септември 2022 година изнесува 1,45%, наспроти 0,74%, колку што изнесуваше на крајот од претходната година. Вкупната каматна стапка на новопримените депозити (денарски и девизни) во септември 2022 година изнесува 1,07% и во однос на крајот на претходната година е зголемена за 0,36 процентни поени, а зголемување бележи и вкупната каматна стапка на новоодобрените кредити (денарски и девизни), којашто во септември изнесува 4,09% (3,61% во декември 2021 година).